

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YENİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

MUSTAFA NECATİ SEPETÇİOĞLU'NUN
KIBRIS ROMANLARI ÜZERİNDE ARAŞTIRMA

95995

YÜKSEK LİSANS

Tez Danışmanı
Yard. Doç. Dr. Mesut TEKŞAN

Hazırlayan
Nâlân AMANAT

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Çanakkale- 2000

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Nalan AMANAT'a ait Mustafa Necati Sepetçioğlu'nun "Kıbrıs Romanları Üzerine Araştırma" adlı çalışması, jürimiz tarafından Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir. **28.4.2000**

Başkan: Yrd. Doç. Dr. Hamdi GÜLEÇ

Üye: Yrd. Doç. Dr. Nuran ALTUNER

Üye: Yrd. Doç. Dr. Mesut TEKŞAN
(Danışman)

ÖZET

SABIR AĞACI

Kıbrıs serisi sekiz roman altında verilmiştir. Seri, üçbin sayfadan ibarettir. Romanda Vak'a etraflıca ele alınmıştır. Romanlarda ana ve ara bölümler bulunmaktadır. Roman tarihi gerçekliğe bağlı kalınarak kaleme alınmıştır. Romanda şahıs kadrosu epeyce geniş tutulmuştur. Mekan seride Kıbrıs, İstanbul ve kısmen de çiftliktir. Zaman İ.Ö. 1800'lü yıllardan 1974 Kıbrıs Barış Harekatına kadarki dönemdir. Dil, genelde İstanbul Türkçesidir.

ABSTRACT

THE TREE OF PATIENCE

Cyprus series was presented in eight novels. The series consists of three thousand pages. The event in the novel has been taken charge of detailed. There have been main and sub sections in the novels. The novel has been written considering historical reality. Characters in the novel were counted quite more. The Place in the novel are Cyprus, Istanbul and partly the farm. The Time ranges from 1800 B.C. to Cyprus Peace Movement, 1974. The Language is commonly the Turkish of Istanbul.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	iii
GİRİŞ	1
A)TÜRK ROMANINA GENEL BAKIŞ	1
B)TARİHİ ROMAN	10
 I.BÖLÜM	
A)MUSTAFA NECATİ SEPETÇİOĞLU'NUN HAYATI	16
B) MUSTAFA NECATİ SEPETÇİOĞLU'NUN SANATI	18
C) MUSTAFA NECATİ SEPETÇİOĞLU'NUN ESERLERİ	23
 II.BÖLÜM	
MUSTAFA NECATİ SEPETÇİOĞLU'NUN "SABİR AĞACI" ROMANINDA VAK'A	26
MUSTAFA NECATİ SEPETÇİOĞLU'NUN "SABİR AĞACI" ROMANLARINDA ŞAHİS KADROSU	59
MUSTAFA NECATİ SEPETÇİOĞLU'NUN "SABİR AĞACI" ROMANLARINDA MEKAN	91
MUSTAFA NECATİ SEPETÇİOĞLU'NUN "SABİR AĞACI" ROMANLARINDA ZAMAN	101
MUSTAFA NECATİ SEPETÇİOĞLU'NUN "SABİR AĞACI" ROMANLARINDA DİL VE ÜSLÛP	115
 SONUÇ	 132
 BİBLİYOGRAFYA	 135

ÖNSÖZ

Mustafa Necati Sepetçioğlu'nun Kıbrıs'ın tarihini içeren eseri “Sabır Ağacı” başlığını taşımaktadır.

Sabır Ağacı serisi,sekiz romandan oluşmaktadır. Bu serinin ilk romanı “Sahibini Arayan Toprak”adlı romandır. Roman ana bölümlere ayrılmamış olup,dokuz alt bölümden oluşmaktadır. Yazar Kıbrıs'ın tarihini mitolojik dönemden itibaren ele almıştır. Romanın ilerleyen sayfalarında yazar,Kıbrıs'ın sırasıyla Fenike, Mısır, Roma, Arap, İngiliz, Frank ve son olarak da Osmanlı imparatorluğu dönemlerini aşama aşama ele alıp; değerlendirmiştir. Roman 501 sayfadır.

İkinci roman,”Zaman Toprak ve Sahibi” başlığını taşımaktadır. Roman altı bölümden oluşup;yirmi iki alt bölümdür. Yazar bu romanda Osmanlı İmparatorluğu zamanının II. Selim dönemini incelemiştir. II. Selim'in Kıbrıs'ın fethine nasıl karar verdiğini ve bu emirden sonraki Osmanlı İmparatorluğunun durumunu ayrıntılı bir şekilde romanına işlemiştir. Roman 475 sayfadır.

Üçüncü roman,”Zaman Yürüyüşü” başlığını taşımaktadır. Roman altı bölümden oluşup;on üç alt bölüme ayrılmıştır. Yazar bu romanda Kıbrıs'ın fethine yönelik hazırlıkları işlemiştir. Roman, 303 sayfadır.

Dördüncü roman,”Zaman Bir Dar Kapıda” başlığını taşımaktadır. Roman yedi bölümden oluşmuş olup,yirmi iki alt bölüme ayrılmıştır. Roman da Kıbrıs'ın fethi üzerinedir. Roman, 368 sayfadır.

Beşinci roman ,“Zaman Sarkacı” başlığını taşımaktadır. Roman beş bölümden oluşup; on alt bölümden meydana gelmiştir. Romanda Kıbrıs'ın yurt edinilmesiyle beraber, Anadolu'nun çeşitli yörelerindeki vatandaşların Kıbrıs'a yerleşimleri anlatılmıştır. Roman

276 sayfadır.

Altıncı roman ,“Zaman Dönümü” başlığını taşımaktadır. Roman,on iki bölümden oluşmuş olup,on beş alt bölüme ayrılmıştır. Roman da,bir yandan Kıbrıs da yaşayan insanların durumları anlatılırken,diğer yandan da Avrupa da patlak veren Fransız ihtilali ve yankıları anlatılmaktadır. Roman 337 sayfadır.

Yedinci roman,”Zaman Yok” başlığını taşımaktadır. Roman,on bölüm ve on sekiz alt bölümden oluşmaktadır. Roman da Hıristiyan dinine mensupların Türkleri Kıbrıs dan atma düşünceleri ve bu uğurdaki çalışmaları;sonuçta da Kıbrıs’ın İngilizlerin eline geçmesi anlatılmıştır. Roman 299 sayfadır.

Sekizinci roman ,”Zaman Uyanışı” başlığını taşımaktadır. Roman,on dokuz bölüm ve yirmi dört alt bölümden oluşmuştur. Roman iki aşamada ele alınmış. Birinci aşamada Kıbrıs’ın İngilizlerin eline geçmesi ile Kıbrıs da yaşayan Türklerin tekrar Kıbrıs için mücadeleleri,ikinci aşamada ise Osmanlı İmparatorluğunun yıkılmasıyla oluşan Türkiye Cumhuriyeti dönemi beraber işlenmiştir. Roman 347 sayfadır.

Yazar, Kıbrıs tarihini yakından takip ederek bu seri romanları yazmıştır. Yazar kitabın başında konuyla alakalı baş vurduğu 365 kitaptan,18 makaleden, 5 Ansiklopediden bahsetmektedir.¹

Bu da göstermektedir ki; yazar bu romanlarda tarihi gerçeklikten hareketle Kıbrıs tarihine ışık tutmaktadır.

“Sunuş Adayış” adlı roman takdim yazısında yazar,aynen şunları söylemektedir. “1570 Yılında bir eylül günü akşamında İstanbul’da başlayıp, 20 Temmuz 1974 sabahı Kıbrıs’ta sona ermesini düşündüğüm sekiz ciltlik bu uzun romanın aynı zamanda Kıbrıs’ın

¹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Sahibini Arayan Toprak, İstanbul-1922, s.7-21.

tarihi olmasını da arzu edip gerçekleşmesine sebep olan dostlarımız da sanıyorum böylesini istiyorlardı.”²

Yazar, Kıbrıs serisini anlatan Sabır Ağacı ile Kıbrıs Tarihine ışık tutmayı amaçlarken; kendisinden sonra gelecek olan meraklılara da Kıbrıs'ı tanıtan bir eser meydana getirmiştir.

Yaptığımız bu araştırma ve inceleme tezini, SONUÇ başlığı altında tekrara düşmeden tezin özeti halinde sunduk.

Bu çalışmam sırasında bana yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Yrd.Doç.Dr. Mesut TEKŞAN'a teşekkürlerimi sunarım.

² Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.22.

GİRİŞ

TÜRK ROMANINA GENEL BİR BAKIŞ

Türk edebiyatında batılı anlamında roman Tanzimat yıllarında ancak çeviri ve taklit girişimleri ile başlar.

Berna Moran "Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış" adlı kaynakta; Tanzimat ve Meşrutiyet dönemine etki eden siyasi ve sosyal ortamın edebiyatımıza yansımaları üzerinde durmuştur. Şemsettin Sami, Namık Kemal ve Ahmet Mithat gibi yazarların kendi edebiyatımızı ve özellikle de anlatı türündeki eserlerimizi geriliğin bir işareti olarak gördüğünü açıkça belirtir.¹

Bizde ilk çeviri eser Fenelon'un "Telemague"sidir. Buna Victor Hugo'nun "Sefiller" diye bilinen "hes Mis'rables"i de ekleriz.²

Bizde ilk roman Şemsettin Sami'nin "Taaşuk-i Talat ve Fitnat" adlı romanıdır. 1872'de yayınlanan bu eserden sonra edebiyatımızda roman türünde bir çığır açıldığı görürüz.

İlk Türk romanları gerçekten de o günkü Avrupa dünyasını yansıtan eserlerdir. Doğuya yani şark kültürüne malik olan şairler şiirleriyle duygu ve düşüncelerini garpa parmak ısırtacak şekilde bir üstünlük sağladıysa da, şarklılar roman türünde garplılar kadar başta üstünlük sağlayamamışlardır.

Robert P.Finn "Türk Romanı" adlı eserinde de Türk romanlarının, Avrupa tarzı romanlarından etkilendiğini yazar. İlk türk romanlarının belli başlı konularının ise aile ilişkileri, kadınlara bakış, İstanbul toplumunda Avrupalıların anlayışı ve bazı Türk

¹ Berna Moran, Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış, İstanbul-1991, s.20.

² M.Nihat Özön, Türkçede Roman, İstanbul-1985, s.111.

gençlerinin Avrupalı gibi görünmesi ve Avrupalılaşıma üzerinde durduklarından bahseder.³

Tanzimat Edebiyatı batılı anlamda ilk ürünlerimizin verme dönemidir. Özellikle Şinasi çeviri ve gazeteleri ile edebiyatımıza birçok ilkleri getiren şahıs ünvanını kazanmıştır. Şinasi adeta edebiyatımızda, batıya açılan pencere vazifesi gösterir.

Tanzimat romanlarını geniş bir perspektiften ele alan Osman Gündüz bu konuda şunları söylemektedir:

"İlk Türk romanları, özünde İslam dini çizgisinde, resmen din kökenli olmalarına karşın, Sultan II. Mahmut'un zoruyla başlayan batılılaşma sürecinin yüzeysel etkilerini sergileyen bir toplumu ele alıyordu. Bu yapıtlar, on dokuzuncu yüzyılın İslam konakları -o süslü püslü, Avrupa tarzı cephelerinin ardında Müslüman evinin selamlık ve harem bölümlerini barındıran güzelim yapılar- gibi leonten bir toplumun tavrını, ilgi alanlarını yansıttılar. Zamanla, Türk toplumunda yaşam ve düşünce tarzlarının değişmesi, romana da, Türk toplumunda yaşam ve düşünce tarzlarının değişmesi, romana da yansıdı; öyle ki bugün Türk romanının derinlemesine bir incelemesi, geçen yüzyılda Türkiye'de yaşanan değişikliklerin de önemli bir dökümünü verebilir.

İlk romanların belli başlı konuları arasında, aile ilişkileri, kadınlara bakış, İstanbul toplumunda Avrupalıların anlayışı ve ulaştığı boyutlar, özellikle üst sınıflardan gelme gençlerin Avrupalılaşması ve "birey" kavramı sayılabilir.⁴

Hayati Baki "Tanzimat Romanının sorunları üzerinde durmuştur. Baki'ye göre ilk sorun; Tanzimat romanları çeşitli akımların etkisiyle romanı hikaye türünde bocalamaya itmiştir. İkinci sorun ise; Tanzimat romanında okuyucunun ve halkın durumunun romanına nasıl yansımış olacağının iyi bilinmemesi romanı içinden çıkılmaz sorunlara itmiştir.⁵

³ P.Robert Finn, Türk Romanı, Ankara 1984, s.12-13.

⁴ Osman Gündüz, Meşrutiyet Romanında Yapı ve Tema I, İstanbul-1997, s.21.

⁵ Hayati Baki, Tanzimat Edebiyatında Roman ve İnsan, Ankara-1993, s.15.

Tanzimat Dönemi yazarları içinde yer alan Ahmet Mithat Efendi'nin romanları devrine göre sadedir. Tanzimat dönemi edebiyatçıları özellikle Ahmet Mithat halkı aydınlatmak, bilgilendirmek için eserlerini sade, anlaşılır bir dille yazmaya çalışır. Sanatlı dille eserler yazmayı Namık Kemallere bırakır. Tuttukları yol "Halk için sanat" ilkesi olmuştur. Ahmet Mithat da halk için sanat yapanlar kategorisinde yer alır. Prof.Dr.Orhan Okay "Batı Medeniyeti Karşısında Ahmed Mithat Efendi" adlı kitabında, Ahmed Mithat'ın bu yönüne dikkat çeker.⁶

Abdülkadir Hayber, Ahmet Mithat Efendi'nin kendi eserleri için düşündüklerini aynen kitabına almıştır:

"Ben edebi sayılacak hiçbir eser yazmadım. Çünkü benim eserlerimin çoğunu yazdığım sıralarda, memlekette edebiyattan anlamayanlar, müfusumuzun-mübalağasız yüzde doksan dokuzunu teşkil ediyordu. Benim emelim de çoğunluğu hitap etmek, onları aydınlatmaya, onların derterine tercüman olmaya çalışmaktır. Zaten edebiyat yapmaya ne vaktim, ne de kalemim elverişli değildir.

Bunun içindir ki, haddimi, hududumu bildim, çizmeden yukarıya çıkmadım ve edebiyatı Hamidlere, Ekremlere yani erbabına bıraktım."⁷

Namık Kemal, Tanzimat döneminin önemli bir sanatçısıdır. Vatan yahut Silistre, Cezmi, Karabela ve "intibah" adlı eserleriyle tanınmış bir edebiyatçımızdır. N.Kemal uzun yıllar vatan, hürriyet, hak hukuk vb. kavramlar uğrunda mücadeliler vermiştir. Hürriyet, vatan sevgisi onunla anılmış ve hala da onunla beraber anılmaktadır. Mehmet Kaplan "Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar" adlı kitabında Namık Kemal için :

"Namık Kemal, şahsiyeti ve eserleriyle, Türkiye'de tesiri nesiller boyunca devam eden bir "hürriyet miti" ve bir "hürriyet kahramanı" tipi yaratmıştır. Bu tip "yeni, ve eski miti" mevcut düzene bağlı bürokrat aydın tipine zıttır." Yakıştırmasını yapmıştır.⁸

⁶ Orhan Okay, Batı Medeniyeti Karşısında Ahmed Mithad Efendi, İstanbul-1991.

⁷ Abdülkadir Hayber, Halide Edip, Yakup Kadri ve Reşat Nuri'nin Romanlarında, Nesil Çatışmaları, İstanbul-1993, s.17.

⁸ Mehmet Kaplan, Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar (Tip Tahlilleri), İstanbul-1991, s.179-180.

Tanzimat dönemi edebiyatçılarımız arasında Recaizade Mahmut Ekrem de yeri doldurulamayacak başka şahsiyettir. Recaizade Mahmut Ekrem "Araba Sevdası" adlı romanıyla o günkü insanların içindeki buldukları ikilemi ve sahtekarlığı gözler önüne sermiştir, alafranga tipiyle alay etmiştir.

Sami Paşazade Sezai "Sergüzeşt" adlı eserinde esaret meselesini ele alıp işlerken realist tablolar sunar.

Nabizade Nazım ise "Karabibik" ve Zehra adlı romanlarıyla ile Tanzimat romanında yerini alır. Zehra'da natüralist olan Nabizade, Karabibik romanıyla realist roman türünde diğer yazarlara oranla bir üstünlük sağladığını kendisi şöyle izah eder.

"Hakkikiyyun mesleğinde yazılmış roman meteala etmemişseniz işte size bir tane takdim edeyim."⁹

Mizancı Murat "Turfanda mı Yoksa Turfa mı" adlı romanı ile Tanzimat dönemi romanına, milli roman anlayışı getirmiştir. Hıfzı Tevfik Gönensay bu eser için "Tezli bir roman olmak bakımından devrin romanları arasında bir hususiyet arz etmektedir." Yakıştırmasını yapmıştır.¹⁰

Serveti Fünun devri hikaye ve romancıları toplum meseleleri ile ilgilenmemiş, ferdi konularla ve ferdin ruh dünyası ile ilgilenmeyi yeğlemiştir.

Halit Ziya Servet-i Fünun döneminin önemli yazarları arasındadır. "Aşk-ı Memnu, Mai ve Siyah" romanları ile edebiyatımızda roman türünün en iyi örneklerini vermiştir. Yakup Kadri onun anlayışını sürdürerek yeni eserler veren bir yazarımızdır. Prof.Ahmet Hamdi Tampınar Halit Ziya için şunları söylemektedir:

⁹ Hayati Baki, Tanzimat Edebiyatında Roman ve İnsan, Ankara-1993, s.16.

¹⁰ Abdülkadir Hayber, Halide Edip, Yakup Kadri ve Reşat Nuri'nin Romanlarında Nesil Çatışmaları, İstanbul-1993, s.18.

"Halid Ziya'ya kadar, romancı muhayyilesiyle doğmuş tek muharirimiz yoktur. Hepsi roman veya hikaye yazmaya hevesli insanlardır."¹¹

Servet-i Fünûn dönemi yazarlarından bir diğer önemli şahsiyet Mehmet Rauf'tur. "Eylül" adlı romanı ile öne çıkmıştır. Türk edebiyatında Psikolojik romanın ilk örneği olarak gösterilir.

Olca Öner Toy kitabında Fecr-i Ati dönemi roman yazarları olarak Cemil Alyanakoğlu'nu ve İzzet Melih Devrin'i gösterir. Bu yazarların romantik aşk romanları yazdığını belirtirken fecr-i ati döneminde romantik aşk romanlarının yanı sıra, yaşama, toplumsal sorunlara yönelen, konuşma dil ve anlatımı kullanmaya çalışan romanların, öykülerin yazılmaya başlandığını ekler.¹²

Meşrutiyet Dönemi Osmanlı İmparatorluğunda sosyal ve siyasal alanda büyük bir değişimin yaşandığı devirdir. Bu dönemin sosyal ve siyasal oluşumları romanlarda ele alınıp, işlenmiştir.

Meşrutiyet Dönemi yazarlarında Hüseyin Rahmi "Şıpsevdi" ve "Şık" romanları ile edebiyat dünyasında adından bahsettiren bir şahsiyettir.

Ünlü ve Özcan "20.yüzyıl Türk Edebiyatı"nda Hüseyin Rahmi'nin eserlerini inceleyen Vedat Günyol'un görüşlerini aynen aktarmışlardır: (Vedat Günyol, Dile Gelseler, 1966)

"Toplum yaşamı, insanların, insanlarla ve doğayla savaşımı ve didişmesidir. Yaşam, yenmek ve yenilmek yasası üzerinde kurulmuştur. Kaba güç her zaman üstün gelecektir. Yaşamda yükselmek amacı değil, sürdürmek kaygısı vardır... Dünyanın özü birtakım istekler olduğuna göre, yaşam da bu bağlamda önem kazanır; istekleri yok etmek, yazarı da yok etmektir."¹³

¹¹ Ahmet Hamdi Tanpınar, 19 uncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi, İstanbul-1988, s.289.

¹² Olca Öner Toy, Cumhuriyet Dönemi Türk Roman ve Öyküsü, Ankara-1984, s.6.

¹³ Mahir Ünlü-Ömer Özcan, 20.Yüzyıl Türk Edebiyatı, İstanbul-1987, s.40.

1911'de ise Milli Edebiyat Dönemi başlar. Bu dönemde yazarlar daha çok "Milliyetçilik ve Türkçülük" üzerine romanlar yazmaya başlarlar.

Bu dönem yazarlarımız arasında Halide Edip, Yakup Kadri, Refik Halid, Akça Gündüz, Ömer Seyfettin, Reşat Nuri Güntekin, Halide Nusret gelir.

Milli Edebiyat dönemine damgasını vuran yazarların başında Halide Edip gelir. Bir yandan batı kültürü ile yetişen okullarda okurken, diğer yandan anneannesinin tesiriyle islam kültürüne göre yetişmiş bir şahsiyettir. Hal böyle iken Halide Edip Adıvar'ın eserleri hem çok sesli, hem de kültür seviyesi yüksek romanların doğmasına sebep olmuştur. Özellikle "Sinekli Bakkal" romanında da kendisini de anlatmıştır. Eserlerinde Osmanlı İmparatorluğu içinde bulunduğu kötü ortam ve savaşları görmek mümkündür.

Milli edebiyat döneminin bir diğer şahsiyeti ise Reşat Nuri Güntekin'dir. Romancılığa renk katan Güntekin, özellikle "Çalıkuşu" adlı romanında "Feride" tiplmesiyle bütün Anadolu'dan kaçmak isteyen kızlara, Anadolu'yu cazip bir mekan olarak göstermiştir. Bütün romanlarında da her ne kadar aşk işlemişse de okuyucuya verilmek istenen hedef aşk olmamıştır. Bütün Anadolu'yu gezip görmesi romanına canlılık kazandırmıştır.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu daha önce de bahsettiğimiz gibi kendisine Halit Ziya'yı örnek almış bir şahsiyettir. "Sanat Şahsi ve Muhteremdir" diyen sanatçı Özellikle "Yaban" adlı romanıyla ünlenmiştir.

Milli Edebiyat döneminin önemli bir şahsiyeti Ömer Seyfettin'dir. Ömer Seyfettin daha çok eserlerinde türkçülük üzerinde durmuştur. Kısa ömrüne rağmen geride yüzlerce hikaye bırakan Seyfettin'in "Eshab-ı Kehrimiz" adlı romanında Türkçülük-Osmancılık çatışmasını işler. Romanda dejenere olmuş Osmanlı aydını alaylı bir dille tenkit edilirken, bir yandan da realiteden uzak hayalciliği gözler önüne serer.¹⁴

¹⁴ Osman Gündüz, Meşrutiyet Romanında Yapı ve Tema I, İstanbul-1991, s.47.

Cumhuriyet dönemi Türk romanını inceleyen Alemdar Yalçın "Cumhuriyet Devri Türk Romanının Bazı Temel Meseleleri" başlığı altında Cumhuriyet döneminin meselelerini şöylece sıralamıştır:

"Bu devrin temel meselelerini iki şekilde ele almak mümkündür: bunlardan birincisi, belge kaynak ve dökümanlarla ilgili olanlar; ikincisi ise tasnif, tahlil ve değerlendirme ile ilgili konulardır."

Cumhuriyet Devri Türk Romanı'nın bir başka meselesi tenkidin yeterince gelişmemiş olmasıdır. Bu yüzden bu dönem gazete ve dergilerinde genellikle aktüel politik düşünceleri temsil eden popüler kitaplar ilgi görmüş, hatta bunlar başarılı romanlar olarak takdim edilmişlerdir.

Romanımızın en önemli meselelerinden biri de bakış açılarının, değer yargılarının henüz oturmamış olmasıdır. Bu normaldir. Çünkü değer yargıları belli bir zaman dilimi içinde tartışılarak oturtulabilir, geliştirilebilir. Ancak Cumhuriyet Dönemi'ni kendi içinde sınırlandırırken de bazı problemler ortaya çıkmaktadır.

Cumhuriyet döneminin sosyal ve siyasal görünümünün romana nasıl yansıdığını yine Alemdar Yalçın şu şekilde değerlendirmiştir.

"Cumhuriyet Dönemi, sosyal ve siyasi değişimin, daha köklü ve yaygın bir şekilde gerçekleştiği ve toplumumuzu değiştirdiği bir dönemdir. Bu değişikliklerin yıllarca özlemini çeken edebiyatçılar ise bir yandan son yüzyılın muhasebesini yaparken, bir yandan da yeni rejimin icatlarını geniş kitlelere duyurmak ve benimsetmek ihtiyacını duymuşlardır. Bu bakımdan roman tahlillerinde ve değerlendirmelerinde sosyal ve siyasi değişmeyi her zaman göz önünde bulundurmak gerekmektedir.

Cumhuriyet, 1920'li yıllarda yetişmiş ve yakın tarihin bütün acılarını yaşamış bir nesil tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu nesil, geçmişin sorumluluğunu taşımadığı için

geçmişin tenkit edilmesinde bir sakınca görmemiştir."¹⁵

Refik Halid Koray'ın romanlarının büyük bir kısmı aşk ve tarih üzerinedir. Akyüz, Refik Halid Karay'da gördüğü en büyük özelliğin ondaki "gözlem kabiliyetindeki üstünlüğü"dür. Tasvir canlı ve başarılı olarak görmesine karşın tahlillere yazılarında pek az rastlanıldığı görüşünü savunur.¹⁶

Sadık Kemal Tural'ın gözüyle, Refik Halid, adeta kolay eserlerle para kazanmanın yollarını arayan bir edebiyatçı olarak görülmektedir.¹⁷

Peyami Safa ise çok küçük yaşlarda roman yazmaya başlamış yazarlarımızdan biridir. "Dokuzuncu Hariciye Koğuşu" ile "Fatih-Harbiye" adlı romanları farklı tipte insanları bir araya getirmiştir.

Memduh Şevket Esendal Türk edebiyatımızda daha çok hikaye yazarı olarak tanınmıştır. "Ayaşlı ve Kiracıları" adlı romanında toplumun çeşitli kesimlerinden insanı bir araya getirmiş onların birbirleriyle olan çapraşık ilişkilerini ele almıştır.

Ahmet Hamdi Tanpınar ise Cumhuriyet dönemi güçlü yazarlarımızdan biridir. Romanlarında kozmopolit bir çizgi sürdürmüştür. "Huzur" adlı romanında üç-dört vakayı bir araya getirerek bir sonuca bağlaması üstün bir kabiliyetin ürünüdür. Olcay ÖnerToy Huzur romanı için aynen şu ifadeyi kullanmıştır:

"Tanpınar'ın romana getirdiği önemli bir yenilik roman yazma yöntemindedir. Özellikle Huzur romanında dikkati çeken bir yenilik yazarın bir günlük süre içinde romandaki kişilerle ilgili olarak geriye dönüş yapmasıdır. Bu geriye dönüşler, bir zaman düzeni gözetmeden kişinin aklına geliverdiği gibi yapıldığından bugün "bilinçaltı akımı" denilen özelliği taşır."¹⁸

¹⁵ Alemdar Yalçın, Cumhuriyet Dönemi Türk Romanı, Ankara, s.7-10.

¹⁶ Kenan Akyüz, Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri, İstanbul-1990, s.185.

¹⁷ Sadık Kemal Tural, Türk Dünyası El Kitabı, Ankara-1994, s.523.

¹⁸ Olcay ÖnerToy, Cumhuriyet Dönemi Türk Romanı, Ankara-1984, s.84.

Hüseyin Tuncer, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Huzur adlı romanını yazarın "en başarılı eseri " olarak gördüğünden bahseder.¹⁹

Çok yönlü bir sanatçı da Halikarnas balıkçısıdır. Romanlarında devamlı deniz temasını işlemiştir. Romanları arasında "Ötelerin Çocuğu" "Uluç Ali" ve "Turgut Reis" gelir.

Yaşar Kemal, Cumhuriyet Dönemi edebiyatçılarından. "Teneke" "Yusufçuk Yusuf" ve "Yılanı Öldürseler" romanlarından bazılarıdır. Cevdet Kudret Yaşar Kemal'in "İnce Memed, Ortadirek ve Ölmezotu" adlı eserlerini kitabında değinmiştir.²⁰

Yakın zamanda yitirdiğimiz Tarık Buğra'nın "Küçük Ağa" adlı romanı ise Anadolu insanını konu eden bir romandır. Bundan başka "Yağmur Beklerken" ve "Fıravun İmanı" en ünlü romanları arasındadır. Buğra'nın romanlarındaki kişiler birbirlerine zıt karakterlidir.

Batıdan gelen roman anlayışı ile "Yeni Roman" türü gelişir. Adalet Ağaoğlu'nun "Ölmeye Yatmak" ve Oğuz Altay'ın "Tutunamayanlar" adlı romanları bu türe en güzel örneklerdir.²¹

1960-70 yılları arasında ise Emine Işın'ı görürüz. "Küçük Dünya", "Azap Toprakları" romanlarından bazılarıdır. Romanlarında Türk milliyetçiliğini vurgular.

Ziya Bakırcıoğlu, Işın için, şunları söyler:

"Hikaye ve oyunlarda yazmış olmasına rağmen romanlarıyla tanındı ve romancılığı benimsedi. Daha çok "Esir Türkler- Dış Türkler" temasını işledi."²²

¹⁹ Hüseyin Tuncer, Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı I, İzmir-1996, s.203.

²⁰ Cevdet Kudret, Türk Edebiyatında Hikaye ve Roman III, İstanbul-1990, s.403-446.

²¹ Durali Yılmaz, Romanımız ve İnsanımız, İstanbul-1985, s.30.

²² N.Ziya Bakırcıoğlu, Başlangıçtan Günümüze Türk Romanı, İstanbul-1997, s.216.

TARİHİ ROMAN

Tarihi roman, kavramına değinmeden "roman" kelimesinin ne anlama geldiği hakkında bilgi verelim:

Roman: olmuş ya da olması muhtemel olayları yer, zaman ve kişiler göstererek anlatan edebi türe denir. En yalın anlatımıyla roman bir türdür.

Sadık Kemal Tural "Sorularla cevaplarla" adlı kitabında "size göre roman nedir" sorusuna şu cevapla karşılık verir:

"Roman, hayatın gerçekleri içinden yapılmış seçme ve ayıklamalarla, gerçeğe benzeyen fakat gerçekleri romancının beyninden geçirerek merak unsuruna yaslandırıp "gerçeğimsi" bir düzenleme ile anlatan bir edebiyat türüdür."²³

Romanlarda esas olan edebilik mi? Yoksa sanatsallık mı? Sorusu hala günümüz edebiyatçıları arasında tartışılan bir konudur. Peyami Safa "Sanatta Tarihilik ve Edebilik" başlığı altında yazdığı kaynakta, bir eserin ancak ebedilik kazanırsa o eserin kıymetli olacağını şu cümlelerle vurgular:

"... her yeni asır, eserlerde yeni güzellikler keşfeder. Onların değerleri müelliflerini de, devirlerini de aşmaktadır: "Tarihi değil" ebedi" dir."²⁴

Tarihi roman içinde insanların, milletlerin, toplumların, ahlaki, milli değer, kültür ve tarihi olaylarını kapsayan bir roman çeşididir.

Tarihi romanlara insanlara bir takım olgular kazandırır. Örneğin insan tarih kitaplarıyla merak ettikleri, öğrenmek istediklerini belgelere dayandırılarak öğrenir. Tarihi romanlarla da insanlar pek tabidir ki, belgeler dışında da merak ettiklerini öğrenebilir. Peyami Safa yine bu konuda "Roman ve Biyografi" başlığı altında yazmış

²³ Sadık Kemal Tural, Sorularla Cevaplarla (Kültür, Edebiyat, Dil), Ankara-1932, s.77.

²⁴ Peyami Safa, Sanat Edebiyat Tenkit, İstanbul-1970, s.10.

olduğu eserinde tarihi ve tefrika romanları üzerinde durarak; romanlara neden psikolojinin giremediğini açıklar:

"Bizde okuyucu kalabalığının tarih ve tefrika romanlarında aradığı şey, insanların kendi kendisiyle değil, başkalarıyla münasebetinin dramıdır. Henüz kahramanın iç dalgalanışı ve deruni mücadelesi, okuyucular arasında geniş bir alaka bulamadığı için romanlarımıza psikoloji giremedi."²⁵

Alemdar Yalçın, tarihi roman konusunu kitabında detaylı bir şekilde incelemiştir. Yalçın, Jeremi Hawthorn, Martin Gray ve Cudden gibi yabancı yazarların tarihi romanları nasıl tanımladıklarına değinir. Yalçın bizde tarihi roman anlayışının; Namık Kemal ve Ahmet Mithat'ın eserleriyle girdiğinden bahseder.²⁶

Rene Wellek-Austin Warren "Edebiyat Biliminin Temelleri" adlı kitaplarında siyasi, dini, deniz romanlarının birbirine karıştırıldığını, aralarındaki tereddütü yoketmek için tarihi romanın nasıl diğerlerinden ayrılabileceğini tarihi romanı tanımlayarak açıklamışlardır:

"Onlar yalnız konularının daha az sınırlı olmaları yani bütün geçmiş konu olarak alabilmeleri bakımından değil, Romantizm ve milliyetçilik akımları ile olan bağlarından ve geçmiş ile ilgili yeni tutum ve duygulardan dolayı diğerlerinden ayrabiliriz."²⁷

Sevim Kantarcıoğlu "Türk ve Dünya Romanlarında Modernizm" adlı kitabında Lionel Trilling'in roman görüşüne değinmiştir. Ona göre romanın konu edindiği gerçek zaten tarihi bir gerçektir. Bu gerçekte toplumun orta sınıfını ilgilendiren gerçeklerdir.²⁸

A.M.-Rousseau- Cl-Piçhois "Karşılaştırmalı Edebiyat" adlı kaynakla tarihi romana yer vermiştir. Tarihi roman yazarlarından La Calprene'de, Mllede Scudery'nin

²⁵ Peyami Safa, a.g.e., s.58.

²⁶ Alemdar Yalçın, Cumhuriyet Dönemi Türk Romanı (inceleme), Ankara-1992, s.179.

²⁷ R.Wellek-A. Warren, Edebiyat Biliminin Temelleri, Ankara-1983, s.320.

²⁸ Sevim Kantarcıoğlu, Türk ve Dünya Romanlarında Modernizm, Ankara-1998, s.24.

romanlarının tarihi bir roman olarak sunulduğundan bahseder. Birçok ülkenin tarihi roman yazan edebiyatçıların eserlerine değinen Rausseau ve Pichois, Walter Scott'un Waverley adlı eseri için "antikacı'nın kuruntularını epik öğeyle birleştirerek, tarihin freskalarını canlandırmak için roman ekolüne gireceği ana dek, tarihle muhayyileyi birbiri içinde eritir" yorumlamasını yapmışlardır.²⁹

Tarihi roman tarihi gerçekçilik içinde yazılması gerekir. Çünkü tarihi roman ancak bu sayede amacına ulaşır. Tarihi roman yazmak bir polisiye ve aşk romanına oranla daha kapsamlı ve daha zor bir alandır. O yüzden tarihi roman yazarının ilk önce bir tarihçi olması ve yazacağı romanı için bir çok kitap ve ansiklopedi karıştırması lazımdır. Daha sonraki iş ise yazarın beynindeki akademik bilgiyi yaratma dehasıyla birleştirip; romanı tarihi roman havasına getirmesi lazımdır.

Tarihi romanda yazar, tarihi, kronolojik süreçte veya istediği şekilde romanına yedirerek okuyucusuna sunar. Kronolojik süreç kullanımı yazardan yazara değişen bir üsluptur. Örneğin; Mustafa Necati Sepetçioğlu "Sahibini Arayan Toprak" adlı eserinde romanların tarih sırasının yazara göre değiştirilmesinin her tarihi romanın zaten gereği olduğu inancını taşıdığını yazar.³⁰

E.M.Forster "Roman Sanatı" adlı kitapta tarihi kitap ile tarihi roman arasındaki fark üzerinde durarak ikisi arasında bir takım açıklamalarda bulunur: Yazar anı kitabını, bir tarih olarak gördüğünü, çünkü kanıtlarla ispatlanabilirliği olduğundan bahseder. Romanın ise artı (x) veya eksi (x) kanıt üzerine konularak bir başka şeye dönüştürüldüğünden bahseder. (x: yazarın kişiliği olup; kanıtların etkisini durmadan değiştirir, kimi zaman ise kanıtları başka bir şeye dönüştürür.)

E.M. Forster tarih yazarı ile romancı arasındaki farkı ise şu cümlelerde açıkça belirtir:

"Tarih yazarı eylemlerle uğraşır; bir de, eylemlerden çıkarabildiği ölçüde,

²⁹ A.M.Rousseau - Cl.Pichois, Karşılaştırmalı Edebiyat, İstanbul-1994, s.105.

³⁰ M.Necati Sepetçioğlu, Sahibini Arayan Toprak, İstanbul-1992, s.23.

insanların kişilikleri üstünde durur. Kişiliğe duyduğu ilgi aslında romancınınkinden aşağı değildir, ama tarihçi kişiliğin varlığını ancak yüzeye çıktığı zaman bilebilir." Diyerek, tarihçinin görevini ise yazar şu cümleleriyle kafi bir şekilde verir: "Tarihçinin görevi olanı yazmak, romancının görevi yaratmaktır."³¹

Sepetçioğlu , Kıbrıs'ı anlatan "Sabır Ağacı" serisini 365 kitap, 18 makale ve 5 ansiklopediden faydalanılarak yazdığını;"Sahibini Arayan Toprak"adlı romanının "Baş Vurulan Eserler Sıralaması" başlığı altında vermiştir.

Yazar , "Sunuş Adayış " kısmında Kıbrıs'ı anlatan romanları için ;

"Kıbrıs'ın tarihi olmasını istediğim bu uzun roman, Kıbrıs'ın coğrafyası da sayılabilir,fakat genellikle toplumsal varlığın hayat hikayesidir." Tanımlamasını yapmıştır.³²

"Sunuş Adayış" kısmının ilerleyen satırlarında yazar ,oluşturduğu romanın tarihi seyri dışına da çıkmış olmasının normal olduğunu, nedenini de belirterek izâh etmiştir:

"Eserde zaman zaman roman tarih gerçeklerine feda edilmiştir;Zaman zaman da aksine bir tutum benimsenmiş, roman, Tarihi yemiştir. Bunu bilerek ,isteyerek yaptık, çünkü tarihin gerçeği o bölümlerde o kadar zâlim idi ki olduğu gibi anlatılınca romanın tabii akışı içinde ancak hafifleyebilirdi yâhut bazı gerçekler ancak öyle yumuşatılabilirdi. Romanın tarih sırasını kendine göre değiştirmesi ise her tarihi romanın zâten gereğidir." ³³

³¹ E.M.Forster, Roman Sanatı, İstanbul-1985, s.84-85.

³² Mustafa Necati Sepetçioğlu, Sahibini Arayan Toprak; İstanbul-1922, s.22.

³³ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.23.

“Sahibini Arayan Toprak”adlı romanda yazar,Kıbrıs adının Hiram tarafından “Kûpr”olarak geçtiğini,anlamının ise İbrâniceden gelme kına çiçeği anlamında olduğunu belirtmiştir.³⁴

Hasan Behçet,Kıbrıs adının nereden geldiği hakkında bir çok rivâyetlerin olduğunu,lâkin en çok üstünde durulan rivâyetin ise, Kıbrısta çok yetiştirilen Kına çiçeğinin İbrânice de “Kaper”adının değişmesi neticesinde verildiğini kaynağında belirtmiştir.³⁵

Sepetçioğlu,Kıbrıs nüfusunun yurdun (Şimdiki Türkiye'nin)dört tarafından gelen Türkler sayesinde arttığını yazmıştır.³⁶

Yılmaz Öztuna,Kıbrıs'taki Türk göçü nüfusunun 1572 tarihinden itibaren 120.000 iken 360.000 'e çıktığını;özellikle Karaman eyâletinden on binlerce Türk'ün adaya yerleştiğinden bahsetmektedir.³⁷

İsmail Hakkı Uzunçarşılı ise Kıbrıs'taki Türk nüfusunun arttırılması için Konya, Karaman, Niğde, Kayseri, Antalya, Bozok, Alâiye, Manavgat, İçel, Sancak ve kazalarından nakiller yapıldığını yazmaktadır.³⁸

Hasan Behçet ise bu konuda şunları yazmaktadır:

“Osmanlı Türkleri Kıbrısı fethettikten sonra buradaki nüfusu çoğaltmak için Anadolu'nun başlıca taşlık ve verimsiz yerlerinde oturan halktan Kıbrıs'a gönüllü gelecek göçmenler aradılar.1573 yılında Akşehir kazası halkı 136 hane ile ilk göçü başlattı. Bunları takip eden gönüllülerin yetersiz olduğunu gören Padişahlar fermanla Kıbrıs'a göçü emredip uyguladılar. XVII.yy. zarfında 3.000 nüfus buraya yerleştirildi. Anadolu'dan Kıbrıs'a göç XVIII.yy. ortalarına kadar devam etti. Göç fermanının

³⁴ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.30.

³⁵ Hasan Behçet, Kıbrıs Türk Maarif Tarihi, İstanbul-1972; s.9.

³⁶ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Sarkacı, İstanbul-1992, s.37.

³⁷ Yılmaz Öztuna, Büyük Osmanlı Tarihi, İstanbul-1974, s.146.

³⁸ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, İstanbul-1976, s.15.

kapsadığı yerler: Kayseri, Eskişehir, Ankara, Samsun, Dulkadiyiye, Darende, Uşak, Silifke, Halep ve sair kazalardır.”³⁹

”Zaman Uyanışı” adlı romanında Binbaşı Nihat İlhan’ın evine 24 Aralık 1963 günü iki Rum’un gelip; İlhan’ın eşini ve üç küçük çocuğu hunharca öldürdüğünü yazmaktadır.⁴⁰

Meydan Larousse Ansiklopedisinde de 24 Aralık 1963 günü Türk birliğinde görevli bir Binbaşının, eşinin ve üç küçük çocuğunun öldürüldüğü yazmaktadır.⁴¹

Tarihe adı iyi olarak geçmeyen Abdülhâmid Hân, yazar’ın nazarında âdeta büyük bir vatansever şahıs olarak geçmiştir.

Rıza Nur, kitabında Abdülhâmit Hân için”Osmanlı Sülâlesinin cebâbiresindendir.” tabirini yakıştırmıştır.⁴²

Yazar Kıbrıs’ı kâh tarihi seyir içinde; kâh kafasında oluşan çizgi doğrultusunda “Sabır Ağacı” serisini oluşturmuştur.

Sepetçioğlu'nun kendisi ile 06.03.2000 tarihinde telefonla görüştüğümde bu seriyi yazmasındaki mesaj ve ulaşmak istediği sonucu sordum. Sepetçioğlu, bu seriye birçok mesajın verildiğini mesajların kitapların kendi adında gizli olduğunu belirtirken; Kıbrıs’ı bir simge olarak gördüğünü ekler.

Yazar özellikle bir toprağa sahiplenmek için ilkönce o toprağın nasıl askeri bir güçle elde edilebileceği, elde edildikten sonra ise nasıl o toprağı elde tutabileceği yeni sahipleneceğinden bahseder. Yazar bunu da uzun uzadıya Kıbrıs’ın çeşitli millet ve toplulukların elinde nasıl kaldığını ve kalabileceğini seride açıkça anlatarak okuyucuya mesaj vermiştir.

³⁹ Hasan Behçet, Kıbrıs Türk Maarif Tarihi, İstanbul-1972, s.11.

⁴⁰ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Uyanışı, İstanbul-1992, s.267-272.

⁴¹ Meydan Larousse, cilt: 7, Meydan Yayınevi, İstanbul-1975, s.225.

MUSTAFA NECATİ SEPETÇİOĞLU'NUN

HAYATI

Mustafa Necati Sepetçioğlu, Tokat ilinin Zile kazasında doğmuştur. Doğum tarihine ait birkaç yerde değişik yıllara rastlansa da, yazarın 1932 yılının başında doğduğu bilinmektedir.

Sepetçioğlu'nun asıl adının Hacı Necati olduğu nüfus müdürlüklerince tespit edilmiştir. Bir konuşmasında Sepetçioğlu Hacı ismini babasının kendisine verdiğini söylemiştir.

Anne ve babasının ilk çocuğudur. Bir erkek ve bir kız kardeşi vardır. Babası Abdurrahman Beyin memuriyet hayatı pek kısa sürer. Hayatının sonuna kadar babası ticaretle uğraşır. Annesi ev hanımıdır. Anne ve babasından özellikle de dedesi olan Hacı Hafız Mustafa Efendi'den dini bilgiler edinir. Çocukluğunu Zile'de geçirir.

İlk ve ortaokulu Zile'de tamamlar. Liseyi hep İstanbul'da okumak istese de koşullar onu Sivas'ta okumaya iter. Lakin Sivas'ta Lise 1'de iken sınıfta kalır. Tasdiknamesini oradan aldıktan sonra okul hayatına bu sefer Tokat Lisesi'nde devam eder. Tokat Lisesi'nde de istediği ortamı bulamayan Sepetçioğlu, oradan da ayrılarak İstanbul Çapa Erkek Lisesi'ne yazılır. Liseyi orada başarılı bir şekilde bitirdiği yıl, İstanbul Üniversitesi Türkoloji bölümünü kazanır.

Edebiyat Fakültesinde sınıf arkadaşı olan Neriman Muazzam ile evlenir. Evlendikten kısa bir süre sonra askere gider.

Askerden dönünce bir ara İstanbul Adalar Belediyesi'nde Şube Müdürü Muavini olarak çalışır. Oradan istifa ederek ayrılan Sepetçioğlu Eminönü Belediyesi'nde Şube Müdür Muavini unvanıyla çalışır. Oradan da Sosyal Sigortalar Kurumu Hukuk İşleri Müdürlüğü'nde idare amiri olarak çalışır. Bir müddet sonra Sosyal Sigortalar Kurumu

Şişli Hastanesi Müdürü olur. Memuriyet hayatını İstanbul Milli Eğitim Basımevi Müdürlüğü'nde noktalar.

Hala İstanbul Kadıköy semtinde yaşayan yazar, şu anda bazı dergi ve gazetelere yazılar yazmaktadır.

SANATI

Sepetçioğlu, edebi türlerden şiir, hikaye, oyun, destan ve roman türlerinde eserler vermiştir.

Yazar, kendi sanat anlayışını şöyle özetlemiştir: "Bir sanat eserinin kendine has olabilmesi ve dünya sanatında önemli bir unsur olarak yer tutabilmesi için muhakkak milli olması gerekir. Dünya sanatını bir Ayasofya veya Selimiye Camii gibi düşünürsek aynı malzemelerden yapılmış bir bütünü (taş, tuğla, cam, boya, tahta v.b.) her malzemenin ayrı ayrı fakat, bütün içindeki kendi bütünlükleri düşünülerek değerlendirilir. Taşın da, tuğlanın da, tahtanın ve camın da kendi yapıları çok farklı olduğu halde bir bütünü oluşturmak için bir araya gelmişlerdir. Hatta bir araya geldikleri vakit bile önce ayrı ayrı (pencere, kemer, tonoz, kible, minare, süsleme, hat veya resim şeklinde) kendi bütünlüklerini meydana getirmişler ondan sonra asıl bütünü oluşturmuşlardır.

Onun için ben, sanatın milli olduğuna, sanatın yıkıcı olamayacağına, inkarcı olamayacağına; çirkin ve hatta müstekrehte bile bir güzelliğin bulunabileceğine, sanatkârın bu güzelliği aramak, bulup çıkarmak mecburiyetinde olduğuna inanıyorum. Bu da ancak üç zamanı aynı anda yaşayabilmekle mümkündür ki, sadece sanatkârlara has bir Tanrı vergisidir. Kendi insan kaynağımız, milletimiz, düşünce sistemimiz, duygu âlemimiz bir sanatkâr için paha biçilmez bir hazinedir. Bugün, yarındadır ve o nispette de dündedir. Yeterince değerlendirebilirsek beynelmilel sanatta bir yerimiz olabilir ancak; o bütünü tamamlayabiliriz.

Kısaca belirtmeye çalıştığım bu anlayış, tabii olarak benim konumu kendi millet yapımızda aramama götürdü. Bunun için uğraşmak, didinmek, yorulmak gerektir. Vasıtaları kitaplar, yaşlı insanlar, masal ve efsaneler, toprağı tanımak ve bilmek için içte ve dışta uzun geziler ve bütün bunlardan sonra düşünmek ve doğru bir yoruma varabilmek. (A.Köklügiller-1. Minnetoğlu, Nasıl Yazıyorlar).⁴³

⁴³ Atilla Özkırmı. Türk Edebiyatı Ansiklopedisi , Ankara-1946. s.1026-27.

Sanat adamını ise Sepetçiođlu kendi yorumuyla Őyle anlatır: "Sanat adamlarının dűnyayı deđiřtireceđi veya yeni bir nizam tesis edebilecekleri fikrine inanmıyorum. İncancım, sanat adamlarının ancak yeryűzűnű gűzelleřtirebilmek uđrunda, ĉirkinde bile mevcut olan bűtűn gűzellikleri insanların gűnűl gűzűnde yerleřtirmek için çaba sarfetmek mecburiyetidir. Sanat adamının gűrevi huzur, umut ve mutluluk içindir. Bu ű Őeyi tutsak etmek isteyen sanat adamıyım diyemez."⁴⁴

Yazar, kendisiyle yapılan bir műlakatta kendi roman anlayıřını tiyatro ve hikaye tűrleriyle kıyaslayarak vermiřtir:

"Roman, benzetmeyi uygun gűrűrseniz bir Maraton'dur...uzun soluk isteyen; bařladıđın adımı, bitiř çizgisindeki o en son adıma uygun bir űlűde ve sűrekli olarak yenilemek, fakat ilk adıma ters dűřmemek űzere yenilemek ve muhakkak yarıřı kazanmak zorunda olduđun bir uzun mesafe kořusudur. Tiyatroda romanı anlatamazsınız, űnkű tiyatro zamandır, yűzdeyűz hareket ister. Bu hareket dűřűnce hareketi, sűz hareketi, renk, műzik ve dans hareketi olduđu kadar sadece hareketin kendisi de olabilir. Tıpkı zaman'ın deđiřkenliđinde mevcut hareketi gibi.

Bununla beraber romanda rahatça ve kolayca tiyatroyu anlatmanız műmkűndűr, űstelik tiyatrodaki tiyatronun ister istemez noksan bıraktıklarını da tamamlamak sizin gűcűnűz ve yeteneđiniz dahilindedir.

Romanı hikayede de anlatamazsınız. Muhakkak ki edebi tűrlerin en zoru olan hikaye çok bűyűk bir ustalık ister. Kűűcűk bir zaman dilimini yahut bir an sűrebilmiř bir ruh halinin etkisini veya karřı etkisini gűsterebilmeyi herhangi bir olayın rastgele yahut da seçilmiř bir kesitinden o olayın bűtűnlűđűne varabilmeyi... bunlar gibi birimlerden toplum iliřkilerinin bűtűnlűđűne, dűđűmlenmesine veya űzűműne ulařabilmeyi ve sunu da belli bir sűrede anlatabilmeyi bařarmak kolay deđildir.

⁴⁴ Tűrk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Dergah Yayınları, Ankara-1955, s.517.

Fakat roman bir denizdir. Dereciklerden çaylara, ırmaklara ve nehirlere kadar her akarsuyun döküldüğü ve çalkalandığı ummandır. Bu yüzden de hayatın kendisi ve zamanın kaynağıdır. Onun için hayatın gereği olan tefekkür ve zamanın ihtiyacı olan hareket ister; bu ikisini kaynaştırabilen kişi romancıdır. Tabii bu kadarcığı yetmez. Romancı, kendi milletinin hayatını ve zamanını yaşayarak öğrenmiş, başka bir hayatın zaman ölçüsünü aktarmalı yaşamada hissetmeğe çalışmış ise başarısızlığa ilk adımını atar.

Roman, daha önce söylediklerimin yanında tiplerin kendi yaşayışlarında görüldüğü belirgin bir sergilemedir de aynı zamanda. Yeni karakterler ve tipler, sokakta, evde, tarlada nasıl ise romanda da öyle olmaktadır."⁴⁵

Başka bir mülakatta Sepetçioğlu romanlarına Malazgirt'le değil de Yaradılış ve Türeyişle başladığını söyler ve destanları ele alış sebeplerini şöyle açıklamaktadır:

"İnanışma göre bu kısmı vermemiş olsaydım, İslâmiyet'ten önceki yaşayışımız boşlukta kalacaktı. Malazgirt aslında kendisine kanat arayan bir milletin bir ruha bürünerek Malazgirt'te ilk defa bir kilidi büyük bir yoklamasıdır. İslâmiyet'le Türk Milleti ikiyüz yıl haşır neşir olduktan sonra Malazgirt kilidinden sonra zamanın akışı hızlanmak suretiyle Anadolu'da yurt yapılmıştır. Anadolu'nun yurt yapılmasında Malazgirt sadece bir kılıç değildir. Bu aynı zamanda tekkeler, zaviyeler, ribatlarla bir kültür sisteminin kılıcı, kanı mürekkebe çevirmesidir."⁴⁶

Kilit adlı romanıyla başlayan silsileli sürecin nerede noktalanacağı yazar tarafından da bilinmemektedir. Lakin Türkiye'nin dünü, bugünü ve yarınını yazmak yazarın gayesidir.

8 Ekim 1991 tarihli özel mektubunda yazar şunları söylemektedir:

⁴⁵ Ethem Çalık, Mustafa Necati Sepetçioğlu Hayatı ve Eserleri, (Basılmamış Doktora Tezi)

⁴⁶ Mustafa Necati Sepetçioğlu ile Mülakat (Mustafa Kutlu Sevinç Çokum), Türk Edebiyatı Dergisi, İstanbul-1977, S.46, s.25.

"Üslubum için şiiri denedim, konuşmalar için (diyalog dedikleri nesne) tiyatroyu, hareket için sinemayı öğrendim. Fakültede sanat tarihini sırf Avrupa resmini, heykelini ve mimarisini bileyim diye seçtim, okudum. Bir süre felsefeye devam edişim Yunan'ın eskisini öğrenmek içindi ve tabii Roma'yı da, yazık ki İslâm sanatı üzerinde az duruluyordu."⁴⁷

Başka bir mülakatta konuşmacı, yazara "Nasıl yazarsınız? Çalışma tarzınız hakkında bilgi verir misiniz?" sorusuna şu şekilde cevap vermiştir:

"Yazarken geceleri tercih ederim. Gecenin bir bölümünü yahut bütün geceyi, duruma göre. Aile çevrem benim en büyük yardımcım olmuştur, olmaktadır. Yazarken okuyucuyu düşünmem, yani okuyucu endişesiyle yazmam demek istiyorum. Şayet ben bir sanatkarsam, zaten okuyucunun isteğini bulmuşumdur. Yani okuyucunun kendi öz yapısını anlatmışsam okuyucu hemen hisseder, bırakır. Bir çoklarının sandığı gibi, okuyucuya ne verirsen hele bir de önceden şartlandırılmışsan beni okur diye düşünmesini beklemezsin. Böyleleri de vardır belki, ama mum çabuk erir, yahut da bir yerde elektrik düşmesini çeviri verirler."⁴⁸

"Sabır Ağacı" serisi altındaki romanlarını yazar, savunacak tarzda başarılı bulduğunu bir mülakatta açıkça ifade eder:

"En son "Sabır Ağacı" ismini verdiğimiz sekiz cilt, üçbin sahife tutan Kıbrıs tarihini yazıp bitirdim. Başarılı olduğuma inanıyorum. Benden önce yazarları da, sonradan heveslenenleri de gördük. Hiçbiri benim kadar başarılı olamadılar."⁴⁹

Yazarın bir çok gazetede değişik takma adları kullanmıştır. Sepetçioğlu'nun şu ana kadar kullandığı müstear adları şunlardır:

⁴⁷ ÇALIK, Ethem: M.Necati Sepetçioğlu Hayatı ve Eserleri, (Basılmamış Doktora Tezi), Erzurum-1993, s.20.

⁴⁸ A.Köklügiller-Minnetoğlu, Şair ve Yazarlar Nasıl Yazıyorlar?, İstanbul- 1974, s.334.

⁴⁹ Mustafa Necati Sepetçioğlu ile Kültür Değişimi Üzerinde Mülâkat, Yeni Hafta Gzetesi, 15 Şubat 1993, s.15

Bunlar:

1. "Ahmet Cemil (Haber Gazetesi)
2. Bir Zileli (Sivas Hakikat Gazetesi)
3. Ergene Pars (Milliyet - Sanat İlavesi)
4. Ergun Kaftancı (Ortadoğu Gazetesi)
5. Me Ne Se (Ayrıntılı Haber Gazetesi)⁵⁰

⁵⁰ ÇALIK, Ethem: M.N. Sepetçioğlu Hayatı, Sanatı ve Eserleri, (Basılmamış Doktora Tezi), Erzurum-1993, s.27.

ESERLERİ

1)Hikayeleri

Yazarın hikayeleri, iki kitap halinde yayınlanmıştır

Bunlar; *Yayın Tarihi*

-Abdürrezzak Efendi (1955)

-Menevşeler Ölmemeli (1972)

2)Romanları

Yazarın romanlarını beş grup altında toplayabiliriz.

Bunlar;

- Dünkü Türkiye Dizisinin Tarihi Romanları
- Yakın Devrin Tarihi ile İlgili Romanı
- Bugünkü Türkiye Dizisinin Romanları
- Biyografik Romanlar
- Kıbrıs ile İlgili Tarihi Romanı

Olarak.

- Dünkü Türkiye Dizisinin Tarihi Romanları
 - a- Kilit: 26 baskı halinde sunulmuştur. (1971-1997)
 - b- Anahtar: 25 baskı halinde sunulmuştur. (1972-1997)
 - c- Kapı: 24 baskı halinde sunulmuştur. (1973-1997)
 - d- Konak: 14 baskı halinde sunulmuştur.
 - e- Çatı: 14 baskı halinde sunulmuştur.
 - f- Üçler Yediler Kırklar: 22 baskı halinde sunulmuştur. (1975-1997)
 - g- Bu atlı Geçide Gider: 8 baskı halinde sunulmuştur.
 - h- Geçitteki Ülke: 19 baskı halinde sunulmuştur. (1978-1997)
 - i- Darağacı: 18 baskı halinde sunulmuştur. (1979-1997)
 - j- Ebem Kuşağı: 17 baskı halinde sunulmuştur. (1980-1997)
 - k- Sabır : 17 baskı halinde sunulmuştur. (1980-1997)
 - l- Gece Vaktinde Gündönümü: 9 baskı halinde sunulmuştur. (1980-1989)

- Yakın Devrin Tarihi ile İlgili Romanı

a)...ve Çanakkale 1.2.3.

Roman, her biri değişik alt başlıklarla üç cilt halinde yayınlanmıştır. Bunlar:

1. Geldiler (Üçüncü Baskı 1995)
2. Gördüler (Üçüncü Baskı 1995)
3. Döndüler (Üçüncü Baskı 1995)

- Bugünkü Türkiye Dizisinin Romanları

a)Cevahir ile Sadık Çavuşun Buğday Kamyonu: 12 baskı halinde sunulmuştur. (1977-1989)

b)Karanlıkta Mum Işığı: 18 baskı halinde sunulmuştur. (1979-1997)

c)Güneşin Dört Köşesi: 14 baskı halinde sunulmuştur. (1983-1997)

- Biyografik Romanlar

a)Kutsal mahpus- Ebu Hanife: 2 baskı halinde yayınlanmıştır. (Üçüncü Baskı 1995)

3.bsk., İst., 1995, İrfan Yayınları, 269 s.

b)Benim Adım Yunus Emre: 1 baskı halinde yayınlanmıştır.

1.bsk., İst., 1992, Veli Yayınları, 323 s.

- Kıbrıs ile İlgili Tarihi Romanı

Üzerinde çalıştığım romanıdır. Sabır Ağacı adı altında sekiz cilt halinde sunulmuştur.

3)Tiyatroları:

Yazarın birkaç kitap halinde basılmış tiyatroları bulunmaktadır. Bunlar;

a) Köprü (1969)	g)Umut Çeşmesi (Çocuk Oyunu)
b) Son Bloklar	h)Ak Sinekler Sürüsü
c) Büyük Otmarlar	ı)Mehveş Hanım
d) Çardaklı Bakıcı (1969)	i)Meragalı Abdülkadir
e) Her Bizansa Bir Fatih (1972)	j)Çölde Bir İbrahim
f) Yunus Emre ...(1.Baskı İst. Veli Yayınları. s.87.)	

4)Kültür Araştırma ve İnceleme Kitapları

Yazarın Orhun Abideleri üzerinde yayınladığı kitap

"Sonsuza Uyanan Taşlar" başlığını taşımaktadır.

Destanları konu olarak aldığı kitaplar;

- a)"Yaradılış ve Türeyiş - Türk Destanı" (1.Baskı İst. S.190)
- b)"Karşılaştırmalı Türk Destanları" dır. (3.Baskı Aralık 1995. İst. S.208)
- c)"Dedem Korkut'un Kitabı" (1972-1997)

Sepetçioğlu'nun efsaneleri ele alıp işlediği kitapları ise şunlardır:

- a)"Türk - İslâm Efsâneleri" (1973-1975)
- b)"Can Ocağında Pişen Aş" tır. (1981-1989)

Dede Korkut'u konu alan "Dede Korkut" adlı kitabının yanında yazarın "Hamdullah Suphi Tanrıöver- seçmeler" adlı kitabı da bulunmaktadır.

5-Çocuk Kitapları

Yazarın çocukları ilgilendiren birkaç kitabına da rastlamak mümkündür. Bunlar;

- a) Kutsal Kaya (1978)
- b) Demir Dağlar Sıra Sıra (1978)
- c) Beyaz Güvercin

"Nurs Köyünden Dünyaya" adlı iki cilt halinde yazarın gözetiminde Velihan Bahadır'a ait eseri de bulunmaktadır. Bunlar;

- 1.cilt: "Gökyüzünden Bir Beşik" (1.Baskı İst. 1994. Veli Yay. S.316.)
- 2.cilt: "Gökyüzünden Yeryüzünden Işıklar" adını taşımaktadır. (1.Baskı 1954 Veli Yay. S.328.)

ROMANLARDA

VAK'A

Yazarın Kıbrıs'a Fenikelilerin getirdiğine inanılan Fırtına Tanrısını anlatması ile olay başlar. Romanda birçok efsanevi olaylara yer veren yazar, dede olarak Hiroma'dan bahseder. Hiroma kelimesinin anlamını "kına çiçeği" olarak belirten yazar, Hiroma'nın İbraniceden geçme bir isim olduğunu belirtir.

Kıbrıs adasının da bu isimden etkilendiğini ve adının da Kupr olarak kaldığını ilave eder. Ada halkının bakırcılıkla uğraştığını tek geçim kaynağının bu iş olduğunu belirtir. Adanın Kupr değil de "Kiniranın Kızı" olarak anıldığını söyler.

Kıbrısta günlerden bir gün dağın çöküp; depremlerin başladığı görülür. Yazar tabii afetlerin birbirlerini izlediğini, adeta adanın felaketler adası haline geldiğini belirtir.

Adanın yaşlı bakıcısını hatırlayan yazar, yılların bu kadının ömrünü tükettiğini belirterek yerine çömez bir kadının geçtiğini söyler. Adanın facialara yenik düştüğünü, bir çok tapınağın yerle bir olduğunu, bir çok kişinin öldüğünü, kalanların ise adayı terk ettiğini anlatır.

Yazar, yer yer romanın içinde efsanevi olaylara yer verir. Özellikle topraktan güzel, çıplak bir kadının mermer bir taş olarak çıktığını belirtir. Bu kadını ayrıntılı bir şekilde ele alan yazar, onu Aştarte olarak tanıdığını ekler. Aştarte, Fenikelilerin aşk tanrıçasıdır. Yazar, bu taş mermerden yapılan nesneyi, yaşayan güzel bir kadına benzetir. Bu arada yazar, o bayanla yaşamadığı halde, kafasında yarattığı fantazileri okuyucularla paylaşır.

Günlerin birbirini takip ettiği anlarda ise kahraman tekrar Aştarte'yi görmek istese de, onu göremez. Ona çok benzeyen bir başka güzel bayanı Afrodit'i tanır. Afrodit'in büyüüne bir anda kapılsa da onun kendisini bir çobanla aldatması, kahramanı bayağı sinirlendirir.

Roman bir çok bölümden oluşur. Yazar bilgi birikimini bir anda verme kaygısı içine düşer. Bölümler her ne kadar çeşitlilik gösterse de bölümler arasında bir kopukluk göze çarpar

Bu arada Atina'da, Hantias yeni kölelikten kurtulmuş bir emir adamını temsil eder. Evagoras ise onun sahibidir. Her ikisi Afrodit tapınağına giderken bir ara Elantios Pisthos'un kendilerini tapınakta bekledikleri haberini alırlar.

Yolda ilerlerken kulaklarına bir takım sesler gelir. Bu seslerin Baküs ayinlerinden geldiğini anlarlar. Ayinlerin arasından korku verici sesler de gelmeye başladığını görürler. Oraya doğru ilerlerler. Bir haydudun yaşlı bir adamın ve kadının üzerine yürüdüğünü görünce, Hantias onları kurtarır, haydutu öldürür. Apostolos Karyakis Lâmia'ya kendisini bırakmasını istese de Lâmia onu bırakmaz. Hep beraber yola çıkarlar. Bir mağaraya gelirler. Bir ara Apostol Karyakis gizlilikleri ve bilinmeyenleri bilir edasıyla hepsini başına toplar. Görmüş geçirmiş, tecrübeli bir eda ile sözlerine başlar. İlk sözü, Evagoras'a dönerek, "Siz Kıbrıslılar bu Yunanlıların dilini telaffuz edemezsiniz" dedi. Gözlerini bu sefer de Hantias'a çevirerek: "Pisthos Antropodon ile görüşecek olan sizler misiniz?" diye sordu. Gözlerini tekrar Evagoras'a çeviren Karyakis, ona kralın oğlu olup olmadığını sorar. Bekledikleri kişiyi ancak General Kabrias'ın yanında bulabileceklerini ekler ve Lâmia'yı ona emanet ederek oracıkta ölür.

Ertesi gün Pisthos Andropodon ile Hantias görüşür Hep beraber bundan sonra ne yapabilecekleri konusunda görüş alış-verişinde bulunurlar. Bu arada Evagoras'ın Lâmia'yı düşünürken içindeki bir ses ona "Sahibini bekleyen toprak" dedi. Pisthos Andropodan bu sözleri duyarcasına Evagoras'a katıldığını hatta General Kabrias'ın da sahibini arayan toprağı düşündüğünü Evagoras'a açar. General Kabrias'ın yanına

gelirler. Meyhanede toplanrlar. Evagoras aşkını açığa vurarak, Lâmia ile evleneceklerini, herkesin de kendisine itaat etmesini ister.

Bir zaman sonra Lâmia ile Hantias'ın aralarında yasak bir aşk oluşur. Bir gün Bafta Hantias'ın adamlarının bulunduğu bir mağaraya gelirler Bu mağarada bir Afrodite heykeli ile bu heykelin ayak ucunda bir iskeletin olduğunu görürler. İskeleti dışarı çıkarırlar. Bir çok papirüsün olduğunu fark ederler.

Lâmia ile Hantias'ın yasak aşklarından bir oğlu olur. Adını Nikokles koyarlar. Lâkin bu gizli beraberlik Evagoras'ın kulağına gider. Evagoras kendini ölümün kucağına atar. Lâmia daha sonra General Kabrias'ın Antakya'dan getirdiği Ahitellia'yı yanına alır. Lâmia, Evagoras'un ölümüne neden olan ihanetin verdiği üzüntüye dayanamayıp ölür. Belli bir yaşta sonra Ahiotelia ve Nikokles'i evlendirirler. Bunlar ülkenin kral ve kraliçesi olur.

Hantias, Papirüslere her şeyi yazdığı anda bir gürültü kopar. İçeri giren şahıs, onlara, Mısırlıların beraberinde yılanları da getirerek Kıbrıs'a geldikleri haberini verir. Yılanlar odaya girmeye başlar bu sırada Ahiotelia, hançeri Nikokles'e saplar. Hantias hiç tepki göstermez. Daha sonra Hantias hançeri iki çocuğuna saplayarak, onları oracıkta öldürür. Sonra ise hançeri kendisine saplar.

Yılan, Hantias'ın sonu olur. Hantias'ın papirüs'e yazdığı son cümlesi de "Kıbrıs artık yılanla alışıacak" şeklinde olur.

Yılanlar, Mısırlıların sayesinde Kıbrıs'a gelmiştir. Barnabas adındaki bir şahıs da bu yılanları günlüğüne yazmayı ihmal etmemiştir. Barnabas'ın Saul adında iyi bir arkadaşı vardır.

Yazar, yine bir geçiş yapmıştır. Barnabas'ın tek hayali Kıbrıs'a gitmektir. Oraya gitmekteki amaç ise tanrı için Hıristiyanlığı yaymaktır. Ona göre ilk etapta Afrodite tapınakları yıkılmalı; arkasından da Fırtına Tanrısı cehenneme gönderilmeliydi.

Saul'un gözü Kıbrıs'ta değildi. Barnabas'ın aklına diğer samimi olduğu arkadaşı Simum gelir. Simum iyi olmasına iyiydi, Lâkin İsa Mesihi inkar eden Simum'un hali, Barnabas'ın hoşuna gitmemiştir. Kendisine ancak kiliseyi kurmak için yardım edecek olan kişinin Petrus olabileceğini düşünür.

Barnabas,Paulus ile yola koyulur. Paulus'a yolda İsa Mesihi anlatır. Yol boyu Barnabas'ın aklından Kıbrıs'a hakim olan Roma valisini Hıristiyanlaştırmak geçiyordu. Yolda Markosla karşılaşan Barnabas çok sevinir.Markos Barnabas'ın yeğeni idi. Barnabas Markos'a Paulus'a gitme teklifinde bulunur. Onunla geçmiş günlerini depreştirirken bir ara da İsa Mesih hakkında görüşlerini aktarır.

Paulus ile Markos arasında bir uyuşmazlık olur. Barnabas için Markos önemli idi. Bir ara Paulus, Barnabas'a dini görüşünden bahseder. Paulus'a göre Tanrı, oğul bir de onları yalnız bırakmayan Meryem ananın da bulunması şart idi. Paulus'un bu düşüncesi Barnabas'ın çileden çıkmasını sağlamıştı. Paulus, bir ara Markos'u almak istemedi. Barnabas buna karşı çıktı. Bu sayede Barnabas, Paulus'a yollarının ayrıldığını söyler. Bunun üzerine birbirine veda ederek, ayrılırlar.

Barnabas ve Markos hiç zaman geçirmeden Antakya'dan Kıbrıs'a gitmek için ikinci yolculuğa çıkıverirler. Bir ara Markos, Barnabas'a "Sahibini Bekleyen Toprak"ın ancak kendisini yani Barnabas'ı beklediğini söyler. Barnabas'ın buna verdiği cevap ise "Ruhukudüs" olur.

Hala Hıristiyanlık dinini yaymak isteyen Barnabas Kıbrıs'a yaklaşınca Markos'a yapacakları kilisenin dünyaya rahat vermeyeceğini Markos'a anlatır.

Bir müddet sonra tapınağa gelirler.Barnabas orada bir zamanlar kendi elleriyle gömdüğü putu çıkarır. Puta bir zamanlar inandığını şimdi ise inanmadığını onun bir taştan yapılmış, nesne olduğunu söyleyerek, onu kırar. Barnabas Markos'a önemli olan şeyin, insanların inançlarının doğru yöne yönelmeleri gerektiğini söyler ve Markos'a Kıbrısta kalıcı bir inanç sistemini yerleştirmeleri gerektiğini izah eder.

Yanlarına gelen Ermelia, Barnabas'a kendisini kutsamasını söyler. Barnabas onu kırmaz. Barnabas Ermelia'dan kendileri için kalabilecek bir yer olup olmadığını sorar. Ermelia onları, Firavun incirleriyle zakkumların karmaşasındaki gizli girişe götürür. Barnabas bu yeri çok beğenir,Markos'a kiliseyi buraya kurma teklifinde bulunur. Ayrıca ölürse cesedinin de bu kiliseye gömmesini Markos'tan ister.Markos'a dönerek "Ben... hayatta olmazsam sen.. sen satın alacaksın. Mezarımı da şuraya kazdırırsın. Evet evimiz buracıktaydı işte. Ben burada doğmuşum şimdi yıkılmış... ölecek yeniden sahipleneyim."der.

Günlerden bir gün adanın valisi olan Paulus Barnabas'ı görmek ister. Onu bulamazlar. Sonra içlerinden biri, Hıristiyanları bir araya toplar.Onları yıkık meydan tiyatrosuna doldurup; ateşe vermelerini ancak bu şekilde Barnabas'ı ellerine geçireceklerini Paulus'a söyler.Paulus bunu uygular.Barnabas ortaya çıkar.Herkesi yanımdan kurtarır ve Barnabas Paulus'u hıristiyanlaştırır.Valinin koruması altına alınarak;istediği kilise yavaş yavaş yapılmaya başlar.Kilise kısa bir zaman sonra biter.Adada bulunan yılan,Barnabas'ı öldürür ve Barnabas'ın öldüğünü kimseye duyurmazlar.

Yaşadığı bütün olayları Barnabas,papirüslere yazmak istiyordu.Ama bunları yazmaktan bir süre sonra vazgeçer. Çünkü onun için incil daha önemli idi. Bu yüzden incil yazmaya karar verir.Bu arada Markos ve Ermelia'nın kızkardeşi olan Elia çıkagelir. Elia büyük bir korkuyla gördüğü yilandan Barnabas'a bahseder.Bu sırada yanlarına bir yılan gelir.Yılanın yanında büyük bir papirüs tomarı görürler. Papirüs, hem Mısır işaretleri hem de Kıbrıs yazısıyla karışık bir şekilde yazılmıştır.

Günlerden bir gün büyük bir Yahudi kalabalığı kiliseyi altüst eder Markos bu olay üzerine Kudüs'e dönmeye karar verir. İçinden de Barnabas'ın da bu toprakların sahibi olmadığını düşünür.Kudüs'e vardıklarında Markos yahudilerin ikiyüz ellibin insanı kestiğini öğrenir.

Diğer taraftan ise Akakios apar topar imparator Zenonla konuşmaya gelir. Patrik Akakios sakin bir şekilde imparatorun huzuruna gelir.Akakios,heyecanlı olmasına

rağmen bunu Zenon'a belli etmeden söze başlar. Ona Roma'daki Papaya karşı birtakım kozlara sahip olduklarını söyler. Bu kozları değerlendirmek için zaman kaybetmeden harekete geçmelerini söyler. Akakios Bizans'ın tek güç olarak dünyaya hakim olmasının zamanı geldiğini sözlerine ekler.

Zenon, onu çok dikkatli dinler. Lâkin Zenon, Akakios'un asıl söylemek istediklerini de söylemediği fikrine kapılır. Akakios da konuşmalarını daha açık bir şekilde sokar. Akakios, Zenon'un bir Karaman asıllı olduğunu söyleyerek amacını açıklamaya çalışır. Akakios'a göre Türk Soyundan olan herkese toprak verilerek, asker sıkıntısını da bu sayede çözümlenmek gerektiği üzerinde durur. Akakios, Zenon'un hareketlerine çok dikkat etmesini, aynen sonunun Atilla'nın ölümü gibi hükümdarlığının da süremeyeceğini hatırlatır. Bizans'ın süregelmesi için her şeyin yapılması gerektiğini, Süreklilik için de inanç ve dil unsurlarının kendilerine has bir şekilde olmasını arzu ettiğini söyler. Dinin Hıristiyan, dilin de kendilerinin konuştuğu gibi, "Biz Rumca, bir kırma Yunan ağzı konuşuyoruz. Sen de ben de Karamanca.." diyerek; konuşacakları dili anlatıyordu. İnanç işine tekrar dönen Akakios Yahudileri kendilerine örnek gösterir. Onların bir devlet ve bir ırka sahip olmadan nasıl ayakta durabildiklerini Zenon'a anlatır. Bizans'ın temellerini atacak olan kişilerin ancak kendileri olacağını söyler. Birde Markos'un yazdığı İncil'de geçen yılanlardan bahseder.

Markos ve Silas'ın Kıbrıs kilisesini kurmaya Antakya'dan başladıklarını, yine fikir ayrılıklarına Antakya'da düştüklerini ekler. Kendilerinin de başlangıç yeri olarak Antakya'yı seçtiğini Zenon'a söyler.

Antakya Piskoposunun ise Markos'u tanıyan keşişin yedinci göbekten torunu olduğunu Zenon'a söyler. Akakios, Zenon'a bu keşişe her istediklerini yaptırabileceklerini anlatır. Akakios tekrar sözü incile çeker. Aziz Barnabas, Keşişin rüyasına bile girer. Aziz Barnabas keşişe devamlı üzerindeki taş yığınından kendisini kurtarması isteğinde bulunur.

İncilde ayrıca İsa Mesihin dininin sürekli olmayacağı, aslında Tanrının peygamber olarak Muhammedi getireceğinden bahsedilir. Belki de Muhammedin, Kıbrıs'ın gerçek

sahibi olabileceğini Zenon'a söyler. Bu sayede Romadaki Papanın da ekmeğine yağ sürebileceğini anlatır. Barnabas'ın mezarı bulunup görkemli bir kilise yaptırılınca Roma'da oturan papanın da pireleneceğini anlatır.

Vakit epey geçince Selimu gelir. Zenon'un gözü Keşiş'i tutmaz. Bir az konuştuktan sonra Selimu yola koyulur. Akakios'un doğrudan doğruya kendisine bağlı sadık bir genç çömezi alıp; Felipos'a Selimu ile gitmesini ister. Feliposla yola koyulan keşiş, Felipos ile hiç ilgilenmez. Lâkin Felipos midelerini üşütüp, kötü görünene kadar...

Yolculuk esnasında fırtına çıkar. Her ikisi de fırtına sonucunda iyi değillerdi. Felipos keşişe nazaran daha kötü idi. Kıyıya vururlar. Uzaklardan bir çocuk sesi, keçi sesi ve köpeğin havlamasını duyarlar. Gerçekten de yanlarına Eliya adlı bir çocuk, keçi ve köpek gelir. Selimu Eliya'dan biraz su getirmesini ister. Eliya onları kulübesine götürür.

Fakir olmalarına karşın çok fedakar ve yardımsever bir aile olan Eliya'nın ailesi onlara çok iyi bakar. Eliya'nın babası onları evlerine davet eder. Keşiş bu davetten hoşnut olmaz. Nasıl olsa bir keşiştir. Eliya keşişe kendisinin bir keşişle tanıştırabileceğini söylemesi keşişi sevindirir, keşişe gitmek için yola koyulurlar.

Mağaraya gelirler. Yılan keşişi sokar. Keşiş ölümünden değil de Barnabas'ın mezarını bulamamasından çok üzüntü duymaktadır. Günden güne kötüye giden keşişin yanından Eliyanın ailesi hiç ayrılmıyor idi. Keşiş, onlara Aziz Barnabastan bahseder. Tarif ettiği yere gidip; orayı kazmalarını onlardan ister. Kazdıkları yerden Aziz Barnabas'ın mezarını bulurlar. Manastırı da oraya yaparlar. Bu arada Eliya'nın ablası olan Hıristiyano ile Felipos evlenir.

Yazar, bu bölümlerden sonra İslâmi bir döneme geçiş yapar. Hz. Muhammed (S.A.V.) Halife ve Muaviye den bahseder.

Burada da amaç aynı, yani Kıbrıs'ı kendi topraklarına katmak isteğidir. Ümmü Harem ve Ubade al Şamidi ve birçok kişiler Peygamber Efendimize yakınlıkları ile

anlatılır. Peygamber Efendimizin ölümünden sonra Halife devri başlar. Peygamber Efendimize yakın olan kişilerden olan Ebu Eyyüp, Al Ansarı, Ebu Zer ve Ebu Durda gemiye binerler.

Gemiden Kara Burçak ile Urva Bin Sabit,suya düşerler. Sudan sadece Kara Burçak ve Derviş kurtulur. Lâkin Delice Derviş kurtulduğu günün sabahı ölür. Kıbrıs'a gelirler. Oraya sancak dikerler. Hayallerine Kıbrıs'ı topraklarına katma düşüncesi girer.

Diğer yandan ise yazar. Kıbrıs'ın gerçek sahiplerini arayacak diğer bir olayla karşımıza çıkar.

İsaakios Komnenos Bizans'a Kıbrıs valisi olarak atanmıştır. İsaakios'un güvendiği Kolkalcakis diye bir Türkle tanışır. Efrayim Beneldiktiyas, İsaakios'un sahte bir vali olduğunu eline geçirdiği sahte bir belge ile kanıtlar. Ancak İsaakios'un kendi seçeceği bir prensesle evlenmesini, kendisini de sarayın nazırı olarak atanacağı takdirde hiç kimseye bir şey söylemeyeceğini ona anlatır.

İsaakios'a eş olarak Sicilya Kralının kızkardeşi olan Anna-Mariya-Françeka'yı uygun görür. Françeka'ya giden Efrayim ona güzel vaatlerde bulunur. Françeka da İsaakiosla evlenmeye karar verir. Çünkü Kıbrıs'a bu sayede hükmedeceklerini, sırası gelince de İsaakios'u öldürüp; tek başına Kıbrıs'ı yönetebileceğini sözlerine ekler. Bohçacı kadının Kıbrıs aleyhine anlattığı (gerçekte Venedik masalını) hikayeyi dinlese de, Françeka İsaakiosla evlenir.

Diğer yandan Efrayim, Sicilya Kraliçesi Arslan Yürekli Rişar'ın da kardeşi olması itibari ile aklına bir oyun gelir. Hemen, Efrayim arkadaşı olan eski bir kitapçıdan Kıbrıs'ın tarihini ilgilendiren birçok papirüs satın alır.

Novar kralının kızı Beranggaria Rişar'ın nişanlısıdır. Efrayim, sicilya kraliçesini Beranggria ile Rişar'ın düğünlerinin Kıbrısta yapılması için ikna eder.

Efrayim, Brengria ile Rişar'ın bulunduğu gemiden sandalla ayrılır. Denizde fırtına çıkar. Gemi yana yatarken, sandal sayesinde Efrayim, canını zor kurtarır. Rodosta, kendisine gelen Efrayim, geminin içindekilerinin de kurtulup Girit'te oldukları haberini alır. Efrayim, geminin Kıbrıs'a gelmeden bu dünyadan ölüp gideceğini düşündükçe çıldırır.

Kıbrıs'a bir kalyon yaklaşır. Kalyon Sicilya kraliçesinin kalyonudur. İçinde Novar Kralının kızı Berenggari'a da vardır. Kadırgaların hepsi batmıştır. İsaakios'un emriyle bütün herşey yağma edilir. Hatta İsaakios kadırganın kaptanını sırf İngiliz diye onu herkesin önünde hunharca öldürmüştür. Kalyonu, başta Anna Mariya Françeska olmak üzere İsaakios da kabul etmez.

Efrayim ise olup bitenleri uzaktan görüyor, çaresizlikten kıvraniyor idi. Aradan birkaç dakika geçmişti ki Arslan Yürekli Rişar ortaya çıktı. Rişar'ın aklı Kudüs'te olmasına rağmen, Kıbrıs adasında yapılan haksızlıkları gidermek için İsaakios Komnenas ve Mariya'nın herkesin gözü önünde Brengria ve Sicilya kraliçesinin önünde diz çökmesini söyleyerek herşeyi af edeceğini belirtir. Bunuda İsaakios'a iki elçi göndererek iletir.

İsaakios Rişar'ın elçilerini kötü bir şekilde geri gönderir. İsaakios Kalkalçakis ve elli askerine güveniyordu. Lâkin Kalkalçakis İsaakios'a bu elli askerle hiçbir şey, hele hücum asla yapılamayacağını ancak Rişar'ın askerlerini gece baskınları ve vur-kaç taktiği ile bertaraf edeceğini söylemesine rağmen İsaakios onu dinlemez. Kalkalçakis İsaakios'a bağlı olduğunu yine onu bırakmamakla gösterir. Daha sonra İsaakios, Rişar'ın elçilerine barış istediklerini söylese de, İsaakios sözünde durmaz. Rişar, bu sefer saldırıya girişir.

Kalkalçakis, İsaakios'a kendisini görevinden almasını ister. İsaakios'un hücum emrine Kalkalçakis'in hiçbir eri yanaşmaz. Tam bu anda Rişar, saldırıya geçer. Bir anda Kalkalçakis ve askerlerinin bir bölümü, İsaakios'u savaştan kaçıtır. İsaakios, eşi İmparatoriçeyi sarayda bırakıp gider. Bir ara yalnız kalan İsaakios bir keşişe rast gelir. Keşiş onu kendi yerine götürür.

Kalkalçakis bir müddet sonra, İsaakios'u yalnız bıraktığından ötürü çok pişman olur. Onu aramak için geri döner. Lâkin İsaakios'u sarayda bırakmaz. Efrayim de İsaakios'u aramaktadır. Kalkalçakis, Françeskayı saraydan alıp; geri döner. Efrayim Mariya'yı İsaakios'a götürdüğünü zannederek bir müddet takip etse de Efrayim, Kalkalçakis'in kendisini İsaakios'u götürmeyeceğini anlayarak, takibi bırakır.

Diğer yandan Rişar, İsaakios'u düşünür. İsaakios hakkında söylenen sözler bir rivayetten öte değildi. Rişar'ın amacı askerlerinin büyük bir çoğunu Kıbrıs'ta bırakmayıp; Kudüs'ü müslümanlardan kurtarmak idi. Bir haber üzerine önce Guy De Lusignana daha sonra da Rişar alt üst olur. Çünkü Guy De Lusignana'nın amacı da Kıbrıs'a sahip olmaktır. Rişar Kıbrıs'ı Lusignana'ya vereceği için söz verir. Rişar'ın kardeşi Jean'ın müslüman olduğu haberi bütün her yere yayılır. Lakin Rişar, bunun Jean'ın bir oyunu olduğunu anlar.

Diğer yandan ise Efrayim, tesadüfen gittiği yerden Kalkalçakis'in bir oğlu olduğunu öğrenir. Adı da Boğaç'tır. Efrayim onlarla yaşamını sürdürür. Kalkalçakis'in Boğaç'tan sonra Balçar adında bir oğlu olur. Efrayim çocuklara hocalık eder.

Bir gün hep beraber bir meydana gelirler. Meydanda kilise yapıldığını görürler. Kalkalçakis, bir yerlere sahip olabilmek için, yerin üstüne de altına da yerleşmesini de bilmesi gerektiğini söylemesi, Efrayim'in çok hoşuna gider. Ertesi gün Efrayim ölür.

Yolda yürüyen Boğaç, bir an namaz kılan Türkleri görür. Babasının Türkler hakkında söylediği güzel sözleri düşünür. Boğaç evlenir. Kolçak adında bir oğlu olur. Kıbrısta keşiş olan Mihael Baba devamlı olarak ona kilisenin yanında bir mabet yaptırmıştı.

Patrik La Rambe ile tanışan Boğaç, onun ortodoks kiliseleri yerine Latinler kilisesine hakim olma isteği içinde bulunduğunu anlar. Rambe Lefkoşa'ya gider; Boğaç'ı da oraya kendisini ziyaret etmeye davet eder. Boğaç davet üzerine bir müddet sonra Lefkoşa'ya gider. Bu arada Boğaç kardeşi Hala Sultanın bir torunu olduğu haberini alır.

Boğaç'ın çiftliği, o yörenin yani Kıbrıs'ın gözde çiftliklerinden biriydi. La Rambe'yi görmek için onu Lefkoşa'da arar. Lâkin onun öldüğünü duyar. Lefkoşa da tesadüfen iki Türkle karşılaşır. Onları çiftliğine davet eder. bir hocaya ihtiyacı olduğunu belirten Boğaç, kendisi ve çocukları için bunu istediğini onlara söyler. Türklerden birinin adı Kalmuk, diğerinin ise Sarayotu'dur. Onlara Kıbrıs'ın sahibi olmaları gerektiğini iki Türke ifade eder. Konuşmalar bitince tekrar oradan ayrılır. Mihael ise bu arada boş durmamıştı. Kanakes adındaki hapisane kaçkını kişiyi korumaları için başpiskoposa gider. Kanakes'in kendi dinleri için bir kurtarıcı olduğunu bir bir sözlerine ekler.

Boğaç, kahyanın sayesinde Kanakes'in kendi çiftliklerine sığındığını öğrenir. Lâkin onunla ilk önce görüşmek istemeyen Boğaç, Kahya aracılığı ile Kanakes hakkında bir haberci yollatır. Çünkü ancak bu sayede Kanakes ile görüşmek daha doğru olurdu.

Bir ara Kahyasından Kalkuk'un kendisini ziyarete geldiğini söylemesi, Boğaç'ı şaşırtır.

Kalkuk, Boğaç'a çiftliğinin Türkler açısından önemini vurgular. Kralın Kıbrıs'a yabancılara kapısının açıldığı bu dönemde fırsatı kaçırmamaları gerektiğini sözlerine ekler. Bundan önce yapacakları asıl işin de Ali Bey'in yiğeni olan Burçak'ı kurtarmak olduğunu Boğaç'a söyler. Tam bu sırada Kanakes'i araştırmak için gönderilen habercinin vahşi bir şekilde öldürülüp; çiftliğe getirilmesi, onları ani bir atağa sevkeder. Bu sırada Kalkes de kaçırılmış idi. Hepsi Burçak Bey için seferber olur. Yalnız Burçak Bey ve diğer Türklerin ölü olarak bulunması hepsini derinden yaralar. Kalkuk'a göre Türkler birleşip, büyümelerini engellemek amacı ile öldürülmüş idi. Kardeşi Hala Sultan'ın ölümü üzerine, Boğaç onun çocuklarına ve torunlarına sahip çıkar.

Kıbrıs adası Kanakes ve adamlarının birleşip Kıbrıs'ı ateşe vermeleri ile harap olmuştur.

Yazar, başından beri Kıbrıs Adasının nasıl çeşitli toplulukların ve milletlerin eline geçtiğini aşama aşama romanında işlemiştir.

Yazar, romanın sonlarına doğru artık yeni bir döneme geçer. Lala Mustafa Paşa, Tarihçi Ali Çelebi'den Kıbrıs'ın tarihini öğrenir. Lala Mustafa Paşa, Kıbrıs'ın tarihini öğrenmekle Kıbrıs topraklarına sahipleneceğini düşünür.

Yazar, bu ilk romanında yani “**Sahibini Arayan Toprak**” başlıklı kitabında, Kıbrıs adası için Hala Sahibini arayan Toprak arayışı içindedir.

Yazar serinin ikinci romanı olan “**Zaman Toprak ve Sahibi**” adlı kitabında, herhangi bir konağın adıyla konuya girer.

Konağın kapısının üstünde “Kıbrıs Kralı Yassef Nassi” yazılıdır. Buraya Kont L'Abuş'un gelmesi herşeyi değiştirmeye yeten bir başlangıç olur.

Kont L'Abuş, Yassef Nassi'ye gelecek de Kıbrıs Kralı olabilmesi için gerekli şartlar öne sürerek bir kağıt verir. Aslında Yassef Nassi, kral olmadan o tabelayı yazdırmıştı. Kont L'buş'n görüşmesinde kendisinin Fransız soylusu olduğunu Osmanlı saraylılarının da ileri gelenleri ile görüştüğünü anlatır. Yassef'e de Kıbrıs'ı Viyanalıların elinden almak için yardım etmesini ondan ister. Giderken de ona bir mektup bırakır.

Romanın ilerleyen sayfalarında ise yazar Yassef Nassi'nin geçmişi hakkında bilgi verir.

Yazar Yassef Nassi'nin Musevi dininden olan gerçek bir Yahudi olduğunu, Lâkin engizisyon mahkemesi tarafından zorla Hıristiyan dinine geçirildiğini yazar.

Halası Dona Graç'a Mendes çok servet sahibidir. Kendisi has Yahudi olması nedeniyle Don Juan Miguez (Yani Yassef Nassi olmadan) da kendisi ile gelmesini ister. Lâkin Don Juan Miguez anne babasını yalnız bırakmak istemez. Biraz zaman geçince anne ve babası işkence ile ölür.

Kendisini bir boşlukta hissettiği anda çingene bir kız olan Almira ve annesi Mara'ya rastlar. Mara'nın kendisine katılması teklifiyle onlara katılır. Artık o da onlar gibi bir çingenenin yaptıklarını yapar. Ama bir gün hancıya onları gizlice satar. Mara bunun farkına varsa da hiç bir şey yapamaz. Yassef Nassi tutuklanır. Barcelona kalesinin en kötü zindanlarında iken bir papazın girişimiyle kurtulur. Miguez Marsilya'ya oradan da Paris'e getirilir. Orada bankerliği en ince ayrıntısına varıncaya kadar öğretilir.

Paris'te dolaşırken, bir kıza birtakım kişilerin saldırıp; kızın mücevherlerine zorla sahip olmak isteyişlerini görür. Hemen o kıızı o adamlardan kurtarır. Arabacının ısrarı ile baygın durumda olan çok zengin Sarah'ı evlerine götürür. Miguez'i Sarah akşama yemeğe davet eder. Davet de Sarah ve babası Miguez'i çok beğenir. Sarah da Miguez'den hoşlanır. Babası Miguez'e kıızı Sarah'la isterse evlendirebileceğini söylemesi, Miguez'i çok memnun eder. Yalnız babası, kendilerinin bir Yahudi olduğunu kendisinin de sünnet olup; ancak Yahudi olursa Sarahla evlenebileceğini söyler. Zaten Yahudi olan Miguez bunu Sarah'ın babasından onun güvenini kazanmak için saklar.

Tam evlenecekleri sırada halasının Miguez'i kendisine ihtiyacı olacağını haber vermesiyle ortalık biraz karışır. Nihayet Sarah'la evlenir. Sarah'ı ilk etapta İstanbul'a getirmez. Orada bir ev satın alıp; ondan sonra onu yanına yani İstanbul'a getireceği yalanını Sarah'a anlatır. Sarah da bu yalana inanır.

Paris'te babası ve yüksek komutan ve devlet adamlarının bulunduğu bir toplantıya katılır. Toplantıda Kıbrıs Adasının, Türklerin de yardımıyla, kendi yani Yahudilerin gelecekteki vatanı olabileceği görüşünü ileri sürer. Sarah'ın da tek amacı Yahudileri ölmeden önce bir yere yerleştiğini görmek ister, bu uğurda servetini feda etmekten çekinmeyeceğini belirtir.

Paris'ten yalnız İstanbul'a gelen Miguez'inin ilk işi halasını görmektir. Halasıyla görüşen Miguez ona, II. Selim'e güvenmemesini söyler. Miguez ise II. Selim'in bir gün padişah olacağını ve kendisine de krallık görevi vereceğini söz verdiğini halasına anlatır.

Eline geçen kağıtlarda kendisinin hayatını bu kadar bilen birilerinin olması Yassef Nassi'yi çileden çıkarır. Lâkin bu esnada gizli odasına sır katibinin girdiğini görür. Onu kısıvrak yakalar. Lâkin Sır Katibi ona kolundaki altın düğmesinin kaybolduğu için bu odaya girdiğini söyler. Bu arada Tarihçi Ali Çelebi uşak ile Lala Mustafa Paşa'nın haberini getirmek için Yassef Nassi'ye kendisini görmek istediğini söyler.

Tarihçi Ali Çelebi ile görüşen Yassef Nassi'ye Çelebi, kendisini Lala Mustafa Paşanın çağırdığını söyler. Tarihçi Ali Çelebi aralarındaki konuşmada Sultan Süleyman'ın ölümü ile tahta geçen II.Selim'in Yassef Nassi'ye her ne kadar da olsa krallık teklif etse de bunun bir başıboşluk içinde verilen boş bir sözden ibaret olabileceğini anlatır. Her ikisi de konuşmalarında çok dikkatli ve titizdirler. Bu konuşma Nassi'yi sinirlendirir. Çelebiye akşamki davetine Lala Mustafa Paşa için gelebileceğini söyler. Ali çelebi de oradan ayrılır.Yassef Nassi hakkında yazılanların araştırmasını bizzat Lala Mustafa Paşa Çelebiden istemişken, kağıtların ortadan kaybolmasına üzüdür.

Tarihçi Ali Çelebi, kağıtların Yassef Nassi'nin adamlarının çalabileceği üzerine düşünceleri sabitleşir.

Lala Mustafa Paşa'ya gelirken, Kapı Ağası Haydar, Lala Mustafa Paşa'nın Kıbrıs seferi için bir divan oluşturduğuna tanık olur.

Diğer yandan Lala Mustafa Paşa, toplantıya başlar. Toplantının konusu iki temel üzerine oturtulmuştur. Birincisi Kıbrıs Seferi; ikincisi de Yassef Nassi'nin gelecekteki durumunu konuşup, bir sonuca varmaktır. Toplantıda Lala Mustafa Paşa Reissülküttâb Derviş çelebi, Acem Molla, Yenişehir Sancak Beyi, Benlizâde Mehmet Bey, Mısır Emirlerinden Mahmud ve Mustafa Beyler bulunuyordu.

Hepsi bu iki konu hakkında düşüncelerini açıkça belirtir. Sonunda da Derviş Çelebi konuşmalarını ortak bir noktada toparlayarak son konuşmasını yapar. Burada Lala Mustafa Paşa'nın Kıbrıs seferine çıkma kararı benimsenir. Şu anda da Yassef

Nassi'nin ortadan kaldırmasının kendileri için bir yarardan çok zararı olabileceğinden bahseder.

Son konuşmada ise Lala Mustafa Paşa, Piyâle Paşa'nın ve Ali Çelebi'nin de bu toplantıya gelmeleri gerektiği üzerinde durur. Toplantı bitmek üzereyken, Derviş Çelebi, Massel Dö L'Abuş'u tanıyıp tanımadığını sorar. Lala Paşa bu kişiyi tanımadığını Lâkin istenirse araştıracağını söylemesi, nedense, Benlizâde de bir tedirginlik yaratır. Toplantı dağılır.

Yassef Nassi, mektuptan dolayı bayağı kötü bir durumdaydı. Bu kötü durumdayken, Onikiler Meclisi Mektupçusu, onun konağına gelir. Yassef Nassi'yi Onikiler Meclisine götüreceğini haber verir. Gerçekten de Yassef Nassi'yi apar topar Onikiler Meclisine götürür. Burada Onikiler Meclisinin başkanlığını yapan kişi Venedik Cumhuriyetinin Osmanlı devletindeki Elçisi Barboronun teklifini sunmasıyla toplantı başlar. Teklifte, Kıbrıs adasının şu an için Yahudilere verilmesi halinde Venediklilerin bundan rahatsız olacağını söyler. Lâkin Yahudi Yetkililer bu teklifinden vazgeçer ise Girit Adasını, Kıbrıs Adası yerine Yahudi yurdu yapılmasına uygun görüleceğini bildirir. Yahudilerin de bu sayede Kıbrıs'a girmeleri sağlanabilecektir. Özet olarak; Kıbrıs Adası yerine, Girit Adası teklifi, Osmanlılarla ilişkilerin bir anda tümüyle durdurulması şeklinde yorumlanır.

Bu toplantıda ayrıca Yassef Nassi'nin Kıbrıs Kralı olamayacağı üzerinde durulur. Onikiler Meclisi altı kişilik toplantı ile getirilen teklifin iptal edileceği haberi ile sona erer.

Yassef Nasse, oradan konağına gider. Konağından Piyâle Paşa'nın yanına gider. Lâkin Piyâle Paşa'nın yanına giderken çok kıymetli takısını da götürmeyi unutmaz. Amacı Piyâle Paşa'nın gözde hanımı olan Gevher Sultan hazretlerini bu takıyla Kıbrıs meselesinde Selim'in kızını kullanmak ister. Lâkin Gevher Sultan, Yassef Nassi'nin getirdiği takıları da red ederek; onunla konuşmak istemediğini, Kapı Ağası aracılığıyla iletir.

Piyâle Paşa ile Sokullu Mehmet Paşa uzun süren bir toplantı yaparlar. Bu toplantı da Venedik'in, Yassef Nassi'nin ve Kıbrıs Adasının geleceği hakkında her ikisi de görüşlerini bildirirler. Piyâle Paşa ile Sokullu Mehmet birbirlerini sevmemektedir.

Piyâle Paşa'nın karısı Gevher Sultanla da aralarında geçmişe dair konuşmalar geçer. Tam bu sırada yangın haberi gelir. İstanbul yanıyor.

Venedik Cumhuriğunun Elçisi Barbara, bir yandan romatizma ağrılarından yakınırken, diğeryandan da Venedik'in gelecekteki pozisyonunu düşünür. Kafasından tek tek, Osmanlı Devleti içindeki önemli kişileri, nasıl birbirine düşürebileceği konusunda kendi kendine planlar yapar. Bir yandan da Venedik Cumhuriyetinin devamlılığını sağlayacak tek güç olan Roma İmparatorluğunu nasıl Venedik'te dirilteceğini düşünür.

Bu esnada konağına iki kağıt gelir. Bu kağıtlarda, olabilecek bir saldırıya karşı hazırlıklı olunması yazıyor. Bir an bir şeyler yapmaya çalışan Barbara, hemen Onikiler Meclisinin başkanına gider. Onlardan yardım etmeleri için karar çıkmasını bekler. Eğer kararları olumlu olursa; Kıbrıs hem Türklerden hem de Yunanlılardan kurtulacaktır. Aynı zamanda Roma İmparatorluğunun Venedik'ten dirilişi kabul edecektir. Ayrıca Yassef Nassi'den de kurtulacaktır.

Onikiler meclisinin verdiği karar olumsuz idi. Buna Barbara epeyce sinirlenir. Bu sırada arkadaşı Neron, Barbara'nın yanına gelir. Türklerden kurtulması gerektiği üzerinde durur.

İstanbul yanmaya devam ediyordu. Piyâle Paşa acele yangın yerine gider. Lala Mustafa Paşa ile orada karşılaşır. Her ikisinin de aklı yangında idi. Oraya Sadrazam Sokullu Paşada gelir. Lakin Sokullu Paşa ile Lala Mustafa Paşa akraba oldukları halde hiç anlaşamazlar.

Vakit geçmeden II. Sultan Selim de yangın yerine gelir. Hepsi birlikte yangının nasıl çıktığı hakkında görüş beyan ederler. Yangının ya Venedik serserilerinin elinden ya da Yassef Nassi'nin yüzünden çıkmış olabileceği üzerinde durulur.

Padişah sözü Kıbrıs meselesine çeker. Kıbrıs'ı muhakkak kendisinin alacağını umut ettiğini söyler. Hatta bu konuda Tarihçi Ali Çelebi'nin Kıbrıs hakkında yazdığı notlardan da etkilendiğini belirtir. Kıbrıs'ın fethi için Padişah, Lala Mustafa Paşa'yı Ordunun komutanı olarak tayin eder.

Konuşmalar sırasında yanlarına Özdemiroğlu Osman Paşa gelir. Celal Paşa, padişaha, Özdemiroğlu'nun çok sadık ve güvenilir bir kişi olduğunu söyler. Padişah da Özdemiroğlu'nu Basra Valiliğine atar.

Lala Mustafa Paşa bir ara hastalansa da kısa bir süre sonra düzelir. Gevher Sultan kocası Piyâle Paşa'dan izin isteyerek; Ebussuud Efendinin kızı Kevher Hatunla gider. Amaç yapılacak olan Kıbrıs Seferi için Ebussuud'un onayını sağlamaktır. Lâkin Gevher Sultan bir türlü niyetini ortaya atmadan, oradan ayrılmak zorunda kalır.

Lala Mustafa Paşa istemeye istemeye Sokullu Mehmet Paşa'yı görmeye gider. Diğer yandan da Lala Mustafa Paşa, Tarihçi Ali Çelebi'den hem Endülüs Müslümanlarını araştırmak hem de Portekiz den gelme çengilerin araştırılmasını ister. Araştırmadan önce Çelebi evine gelir; uygun bir kıyafet giymek ister. Evinde daha önce Yassef Nassi'ye ait kaybettiği notlarının bulunmasına çok şaşırır. Bu sefer de babasından kalma asası yokolmuştu. Buna çok üzülerek yola çıkar. Kayıkla gideceği yere gelir. Kıyıda yürürken kaybolan asasını bir meyhanede tanımadığı bir kişide görür. Her ne kadar asası almak istese de bunu başaramaz. Adamı izlemeye başlasa da adam izini çabucak kaybettirir.

Celal Bey, Durali Bey'i, Sadrazam Mehmet Paşa'yı izlemesindeki amacı öğrenir. Dural Bey'e göre yangının Venedik Elçilerince çıkarılmış olabileceğini söyler. Çünkü Yassef Nassi'nin halasının, Kıbrıs'a Girit arasında bir kıyaslamaya gittiğinden haber aldığını söyler. Celal Bey, Durali'nin hem Yassef'e hem de özellikle Ali Çelebi'ye

oynadığı oyundan bahseder. Celal Bey Yassef için kaygısızdır. Lâkin Ali Çelebi'nin esasını almasından ve boş yere bir de Tarihçi Ali Çelebi'nin başından aşağı su dökülmesinden dolayı pek üzüldüğünü söyler.

Yassef Nassi'yi Onikiler Meclisi Başkanı apar topar çağırır. Lâkin tam bu esnada Durali gelir. Kendisiyle görüşmek isteğini Nassiye söyler. Yassef Nassi Durali'nin Dijan Kontu Marsel Goti'ye, Dö L'Abuş olduğunu söyler. Buraya gelmesinin nedenini de Nassinin kendi konağında vereceği partiye Padişahın davet edilmesini istediğini söyler. Yassef Nassi'nin bu arada hanımı İstanbul'a gelmiş ve hastalanmıştır.

Padişah artık Kıbrıs Seferini kafasına koymuştur. Kıbrıs'a götürmek için yanına bir ara Yaseminci Baba'yı, Denizlili Avcı Veli Bey'i ve Dudum Reis'i de götürmeyi düşünür. Yassef Nassi ile görüşen Celal Bey ona Venedik'in yok edilmesi gerektiği üzerinde durur.

Durali Bey Ali Çelebi'ye kendi esasını verir. Bu arada da oynadığı oyundan dolayı Ali Çelebi'ye özür diler. Ali Çelebi onu bağışlar. Ona Portekiz'den gelen Rakkaze ve Almira'dan bahseder. Yolda ilerlerken de Venedik'e gidileceğinden bahseden, Durali Bey ona planları hakkında bilgi verir. Venedik'e geldiklerinde, Venedik'in yandığını görürler.

Kıbrıs'ı alma konusunda bir an tereddüt içinde bulunan Osmanlı İmparatorluğunun kaygısı, gittikçe büyür.

Üçüncü Roman "**Zaman Yürüyüşü**" başlığını taşımaktadır. Kıbrıs'ı alma isteği hala devam etmektedir.

Günlerden bir gün divan, Kıbrıs hakkındaki görüşlerini sunmaya başlar. Nihayetinde II.Selim Kıbrıs seferine çıkma kararı alır.

Diğer yandan Celal Bey, Dursun Ali'den, Durali Bey'in Venedik'te öldüğü haberini alır.

Yassef Nassi, Venedik'ten, Venedikli Yahudiler sayesinde kaçırılır. Bu ara Yassef Nassi karısı ile ilgilenmemeye devam eder. Karısı geldiği gibi gider. Bu gidişe bir an ses çıkarmayan Yassef Nassi, kendisinin kral olmasını düşünürken, bir veliaht eksikliği duyunca karısını arar. Lâkin karısı çoktan Yassef Nassi'yi bırakıp gitmiştir.

Celal Bey, Durali Bey'in yerine Dursun Ali'yi kendisine artık yakın hisseder. Ali Çelebi, Dursun Ali ile çok yakın dost olan Hacı Hüseyin Efendi'nin evine giderler. Ali Çelebi kendisinin bir müddet sonra Kıbrıs'a gideceğini söyler. Almira'ya da sahiplik etmesini söylese de Hacı Hüseyin Efendi Almira'ya bundan sonra bakamayacağını söyler. Almira'nin yanına gelen Ali Çelebi ve Dursun Ali kendisine bundan sonra Durali Bey'in yerine Almira'ya Dursun Ali'nin bakacağını söyler.

Tarihçi Ali Çelebi, Lala Mustafa Paşa'nın konağına gider. Lala Mustafa Paşa ile Piyâle Paşa çok iyi anlaşır. Padişah nihayetinde Lala Mustafa Paşa'yı Kıbrıs seferine serdarlık, Piyâle paşa'yı da Donanma serdarı olarak tayin etmiştir. Bu karar alındıktan sonra Lala Mustafa Paşa ve Piyâle Paşa arasında Kıbrıs Seferi ile ilgili birtakım görüşmeler sürer.

Bu sırada Piyâle Paşa'nın konağından gelen Kahya, acele onu Kıbrıs'tan gelen Dumdum Memi Reis Paşa'nın konakta bekledikleri haberini ulaştırır. Acele konağa gelen Piyâle Paşa, Dumdum Memi Reis Paşa ile görüşür. Dumdum Memi Reis, Kıbrıstan haber veren Denizlili Avcı Veli Bey'in notlarını Piyâle Paşa'ya verir.

Kıbrısta bulunan Balkız, Balıbey, Balturtan, Balıser, Balsarıbey gibi kişiler gerek Kara Baba ve gerekse de Yasemin Baba sayesinde Kıbrıs topraklarına sahiplenme duygusuna kapılırlar. Yaseminci Baba ve Kara Baba konuşmaları ve hareketleri ile Kıbrıs'ta yaşayan bütün insanlara örnek olurlar. Bu da kilise tarafından hoş karşılanmaz.

Trabzonlu Dursun Ali, Durali Bey'in ailesinin yanına gider. Durali Bey'in annesi Pembe ile kızı Umay ile görüşen Dursun Ali onlara bir ihtiyacı olup olmadığını sorar. Pembe Hanım rüyasında Yaseminci Baba'nın kendilerini Kıbrıs'a çağırdığını ve yakında Kıbrıs'a gidebileceklerini Dursun Ali'ye söyler.

Diğer taraftan Lala Mustafa Paşa ile Padişah arasında Kıbrıs'ın sahipliği hakkında hoş birtakım sözler geçer. Lala Mustafa Paşa, Padişah'a Kıbrıs'ı alacaklarına dair söz verir.

Bir gün Almira da dahil, Ali Çelebi, Piyâle Paşa, Lala Mustafa Paşa, Celal Bey eğlenceli bir yemeğe katılırlar. Orda gönüllerince eğlenirler.

Devlet, artık Kıbrıs Seferi için hazırlığa girer. Piyâle Paşa ile özellikle Padişah arasında geçen konuşmalar sırf Kıbrıs Seferi üzerinedir.

Yaseminci Baba, Denizlili Avcı Veli Bey ile Umay arasında oluşan sevgiyi sezer. Aradan çok zaman geçmeden de Denizlili Avcı Veli Bey ile Umay evlenirler.

Piyâle Paşa Kıbrıs Seferi için yola koyulur.

Dördüncü roman "**Zaman Bir Dar Kapıda**" başlığı taşımaktadır.

Kıbrıs Seferi için girişilen hazırlıklara devam edilmektedir. Lala Mustafa Paşa ve Piyâle Paşa Kıbrıs Seferi için hazırlıklara girerken; Kara Baba ve Yaseminci Baba Kıbrıs Seferi ile dini atmosferin bir anda değişeceği konusunda mutabık olurlar.

Kıbrısta durum, tam bir felaket havasında idi. Özellikle Venedik Ordusu Muhafız Alay Kumandanı Astorre Baglioni, Genel Vali olan Nikola Dandolo'nun Lefkoşa içinde olup biten Türk askerlerini geri püskürtmemesinden kızgındır. Valinin yanında bulunan kumandanlar da en az onun kadar kızgın idiler.

Vali, Türklere bir komplo hazırlığı içinde bulduklarından, kendi askerlerini kışkırtmamayı istediğini söyler. Hatta bu konuda Türk paşasıyla oturup pazarlığa girişini de ilave etmesi, orada bulunan herkesi sinirlendirir.

Bu sırada Hassa Subayı, Valiye Türk Paşasının iki elçi gönderdiğini ve kendisini de ziyaret etmek arzusunda olduğunu belirtir. Elçiler, Şaban Çavuş ve Dal Mahmut'u içeri alırlar.

Kıbrıs Seferi için iki konuda anlaşamayan kumandanlar arasında bir sürtüşme olur. Kumandanlardan bir kısmı ilk önce Lefkoşa'yı almayı düşünürken; bir kısmı da Magosa'nın alınması ile Kıbrıs yolunun açılacağını düşünür.

Genel Vali Nikola, Mühendis Sozomeno'yu Türklerle anlaşma yapması için görevlendirir. Lala Mustafa Paşayı da tanıma fırsatını yakalayan Mühendis Sozomeno Türklerin para karşılığı, Kıbrıs'ı almaktan vazgeçemeyeceğini Nikola'ya bildirir.

Astorre Baglioni, Konum Bölüğü Kumandanına Lefkoşa'yı yerle bir etmesini ve hiçbir yemek bulamayacak şekilde ekinlerini parçalamalarını, sularını da içilmez yapmaları emrini verir. Bütün bu suçlamaları da Türklerin üstüne atıp, Barbar Türkler sayesinde bu duruma geldiğini Kıbrıslılara anlatılmasını emreder.

Yaseminci Baba, Kıbrıs'a olup biteni her ne kadar Türklerin yapmadığını yaysa da, durum Türkler aleyhine işler. Bu durum, Ortodoks Kilisesinde Bizans'ı canlandırma planının su yüzüne çıkartılması Yaseminci Baba'yı ürkütür.

Kıbrıs, her yönden kuşatma içine alınır. Lala Mustafa Paşa özellikle akıncılar ile görüşüp, Kıbrıs'ın fethedilmesi için son gücüyle uğraşır.

Girne, savaşız, üç kişi tarafından anahtarı Lala Mustafa Paşa'ya verilmek üzere alınır.

Savaş tüm şiddetiyle devam edince, Lala Mustafa Paşa iki kez elçi gönderip, barış teklifinde bulunur. Lâkin Genel Vali barışa yanaşmaz.

Lala Mustafa paşa ve birkaç kumandan tepeye bayrak dikmeye giderler. Bayraktar Ahmet Bey tam bayrağı dikecekken iki kez vurulur; ve oracıkta şehit olur. Bayrak Türkler tarafından dikilir. Genel Vali Nikola ölü bulunur.

Bayrağın gönderde dalgalandığını gören diğer Türk kumandanı bu duruma çok sevinir. Kara Baba ezanı okurken şehit düşer. Lefkoşa alınır. Şimdi sıra Magosa'nın alınmasına gelir.

Yassef Nassi, Kıbrıs'ı Onikiler Meclisi Başkanına teklif eder. Tanık olarak da Dumdum Memi Reis'i gösterir.

Lefkoşa alındıktan sonra, Sadrazam Sokullu Paşa için bir kalyon hediye ile yola çıkarılır. Lâkin geminin, onca içindeki değerli şeylerle yanıp kül olması herkesi şaşırtır.

Onikiler Meclis Başkanı, hem Yassef Nassi hakkında görüşmek hem de yanan kalyon için geçmiş olsun temennileri için Sokullu Mehmet Paşa'yı görmeye gelir. Sokullu Yassef Nassi hakkında bir şey konuşmaz. Yanan kalyon ve içindekileri ile tekrar hediye olarak kendilerine sunacaklarını, bunun da Sokullu'ya bağlılığın bir belirtisi olarak görülmesini istediğini Sokullu'ya belirtir. Sokullu Mehmet Paşa bu duruma memnun olacağını belirtir.

Padişahla, Celal Bey arasında bir anlaşma olur. Celal Bey, Padişah ile Onikiler Meclisi Başkanının Sadrazam Paşa'yı ziyaret ettiğini, Yassef Nassi ile de görüşmüş olmanın kaygısını belirtir. Fazla da bir şey söylemez.

Celal Bey, Dumdum Memi Reisle de Yassef Nassi'nin konağında yemeğe gitmesini emreder. Bu arada da Trabzonlu Dursun Ali'yi de gören Celal Bey ona da Almira ile Yassef Nassi'nin yemeğine gitmesini emreder.

Yassef Nassi'nin konağında bir şenlik olur. Almira'nın yanında ona eşlik eden Trabzonlu Dursun Ali Kolbaşı kılığına girer. Almira dansına başlar. Bir ara hançerini

çıkartır, Yassef Nassiye saplar. Acele olarak oradan çıkan Almira peşinden de Trabzonlu Dursun Ali'yi sürükler.

Lala Mustafa Paşa, Magosa için gerekli hazırlıklara başlar, kumandanları ona göre yerleştirir. Bu arada da Kara Baba ve Yaseminci Baba için güzel bir türbe yaptırır.

Türkler, Magosa'yı işgal etme saflarında iken, Genç Kara Papaz'a rastlarlar. Genç Kara Papaz, Mark Brogadinoiaya gelip; ona Türklerden ne kadar nefret ettiğini, Türklerin mağlup olması için bazı ipuçları vermektan de geri kalmaz. Can Polat, Genç Kara Papaz'ın oyununa gelmesinden pek üzüntü duyar.

Lala Mustafa Paşa, Magosa'yı almak için yeşil ışık yakar. Can Polat da bu arada hazırlıklara başlar. Savaş olanca gücüyle devam etmektedir. Bu esnada Can Polat, Genç Kara Papazı karşısında görürverir. Onu öldüreceği sırada, Genç Kara Papaz güzel bir Türkçe'yle ona durma zamanı olmadığını söyler.

Genç Kara Papaz'ın bir Türk olduğunu anlayan Can Polat, onun gösterdiği yerleri bir bir fitiller. Bu esnada Arsenal Burcu çöker. Genç Kara Papaz ayağını yitirir. Genç Kara Papaz'a yardım etmek isterken Can Polat da oracığa yığılıverir.

Genç Kara Papaz'a kim olduğunu sorar, Can Polat Bey buna cevap alamaz. Lâkin Genç Kara Papaz, Can Polat Bey kurtulabilirse; Yaseminci Baba'nın onun yerine elini öpmesini ve görevini tamamladığını söylemesini ister.

Lala Mustafa Paşa'ya gelen bir takım kişiler, ondan Girit'e gitmeleri için yardım ister. Girit'e gelen kadınlı çocuklu kişiler, ilk etapta kutsanırlar daha sonra da kilisenin boyunduruğuna girerler.

Beşinci roman "Zaman Sarkacı" başlığını taşımaktadır. Bu romanda daha çok Kıbrıs'ı yurt edinme üzerinde durulur.

Gönüllü bir çok aile Kıbrısta geri kalan ömürlerini geçirmek için Kıbrıs'a yerleşirler. Padişah II.Selim de onlara, Kıbrıs'ı yaşanacak duruma getirmeleri, topraklarını ekip biçmeleri için elinden gelen bütün yardımı yapacağını belirtir. Buna ek olarak da, padişah, iki yıl oluşan vergileri ve eski borçları, bu yeni yapılaşan Kıbrıs halkı için feda edeceğini, devletin para almayacağını belirtir. Gelen Türkler Kıbrıs'ın çeşitli şehir ve köylerinde yazıcılar tarafından tayin edilen yerlere yerleşmeleri sağlar.

Lala Mustafa Paşa, Kıbrıs'ı aldıklarına oldukça memnun idi. Kıbrıs'a gelenler de sıklaşıvermişti. Bu arada Denizlili Avcı Veli Bey'in Umay Kızdan Seher adlı bir kızı olur. Arkasından da bir kızı daha olur. Pembe Hanım, bu kızın adını Adsız Hanım koyar.

Diğer yandan Kıbrıs'a yerleşen bir yabancı ailenin karısı Türklere düşman idi. Kendi kocasını Türkler sayesinde kaybetmiş olması, onu Türk düşmanı olmasına iter. Bir taraftan sarayın Papazı ile görüşürken, diğer yandan da Başrahiple görüşür. Amacı, bir kız veya erkek çocuğu alıp kendi yanında yetiştirip; onu Türklere karşı kıskırtmaktır.

Padişah II.Selim ölür. Bu olay yabancılar arasında şok etkisi yaratsa da bir Bizans yaratma düşüncesi onları sevindirmeye yeter.

Kıbrıs'a yerleşen iki aileden biri, Gülümcanbacı diğeri Ayteri ailesi arasında padişahın öldüğü, onun ölümünden iki yıl sonra Piyâle Paşa'nın öldüğüne ait konuşmalar geçer.

Gülümcanbacı, Yaseminci Baba'nın ziyarete gitmeden bir gün önce öldüğünü duyar. Yaseminci Baba ölmeden önce Denizlili Avcı Veli Bey'i yanına çağırır. Ona Kıbrıs'n geleceği hakkında bilgi verir. Kıbrıs'ın ileride, Kiliselerin yuvası olmaması için elinden geleni yapmasını ondan ister. Denizlili Avcı Veli Bey'in iki kızla kalmayacağını, erkek çocuk da sahip olacağını, bu yüzden Pembe Hanım ile Umay Kız'a iyi davranmasını ister. Yaseminci Baba, Trabzon'lu Dursun Ali'ye, Celal Bey'den Kıbrıs'ı vatan yapacak olan hocalar getirmesine devam etmesini ister. Vefat eder.

Gülümcanbacı özellikle Kıbrıs'ta bir çok kızı, erkekle evlendirme işini üstlenmiştir.

Kıbrıs'a gelen Halil, tekrar vatanına gitmek istese de akrabalarından hiçbirine Türkiye'de rastlamayınca tekrar Kıbrıs'a döner. Kıbrıs'ta bir aileyle tanışır. Gelinleriyle de evlenir. Geçimini camcılık ve tarla işleriyle sağlar. Bir müddet sonra Artuk Bey onların yanına gelir. Bir haberciden, Sokullu Mehmed Paşa'nın hençerlendiğini öğrenirler.

Kıbrıs'ta yaşayan Bekir, Artuk Bey'le Türkiye'ye gidip; orada okumak istediğini söyler. Artuk Bey de Bekir'i kırmaz. Onu da alarak Türkiye'ye giderler.

Denizlili Avcı Veli Bey'in Umay adında üçüncü kızı daha olur. Lala Mustafa Paşa'nın ölümü herkesi üzer. Denizlili Avcı Veli Bey'in Korkut adında bir oğlu dünyaya gelir. Pembe Hanım, oğlan bir torunun olduğu haberini duyar duymaz vefat eder.

Altıncı roman "**Zaman Dönümü**" başlığını taşımaktadır. Olaylar kaldığı yerden yeni olaylarla birlikte devam eder.

Antuvan Brogadina isminde bir zat, Kıbrıs'ın, Türklerin eline geçmesiyle büyük bir sıkıntıya girer. Özellikle Saray Papazının da kendisiyle görüş birliğinde olurlar. Türkleri yerinden kaçırmak gibi bir takım oyunlar düzenlerler.

Denizlili Avcı Veli Bey çiftliğinde düzenlenen yarışta oğlu Korkut'un kendi atının birinci gelmesini umut eder. Diğer yandan ise Atsız Hanım babasını utandırmak için Sinan'ın arkadaşı olan Bragadino'dan ödünç at alır. Atsız Hanımı diğer kız kardeşi de destekler.

Diğer yandan saray Papazı eşeğin üzerinde yola koyulur. Lâkin bir müddet sonra eşekten düşer ve ölür.

Yarış başlar. En önde giden Atsız Hanım mavi birincilik yemenini eline almış iken, Saray Papazının eşeği karşısına çıkar. At bir anda ürker. Atsız Hanımı üzerinden atar. Arkasından yetişen Korkut, onu yerde bulur. Düğün yeri ve yarış alanı bir anda hüzne döner. Gerçi Atsız Hanım ölmez ama kendini de bilmeyerek yaşar. Umay Kız onun yanından ayrılmaz. Yasemin ilk etapta kendisini toplar. Seher ve Bekir'i evlendirir. Onların Penbe adında bir kızı olur. Denizlili Avcı Veli Bey oğlan tutkusu yüzünden asla kendisini affetmez.

Atsız Hanım'a her ne kadar adaklar adansa ve dualar okunsa da, bir türlü yataktan kalkmaz. Bir müddet sonra da Yasemin, bu sefer kardeşi Korkut'u Gülendam ile evlendirir. Yavuz isimli bir çocukları dünyaya gelir. Onun arkasından ise yine hem sağır, hem de bir kolu olmayan Selim Han dünyaya gelir. Gülendam ikinci çocuğunun sakat olduğunu duyunca yatağından aniden kalkar, bir müddet sonra da ölür. Denizlili Avcı Veli Bey de ölür. Onun vefatından bir hafta sonra da kızı Atsız Hanım ölür. Aynı yerlere gömülseler de Denizlili Avcı Veli Bey ile Atsız Hanım arası bir çatlama ile birbirinden ayrılır.

Kıbrıs, başta kuraklık olmak üzere veba hastalığından dolayı, ya dışarıya devamlı göç verir; ya da ölümlerle bezenmiş bir Kıbrıs durumuna gelir.

Umay Kız, baba ile kız arasındaki bu toprakta oluşan çatlama'yı görünce kızı Yasemin'in yanına gelir. Öldüğü zaman kesinlikle babasının yanına gömülmemesini kızından ister. Bu görüşmeden on gün sonra Umay Kız ölür.

Yasemin, kendini artık tamamiyle çiftliğin varlığına adar. Hatta Artuk Bey'in evlenme teklifini bile sırf bu yüzden red eder.

Bragadino ile Sinan arasında gizli bir yakınlaşma olur. Sinan, paraya ihtiyaç duyar. Bragadino önüne gelen beş altı davayı üstlenmek istemez. Çünkü bu davalardan kendisi aleyhine sonuçlanacak bir son istemez. Bu arada Silahşör Mehmet Bey, Sinan ile görüşerek; Bragadino'nun almadığı davalar hakkında bilgi edinmek ister. Sinan,

Silahşör Mehmet Bey'e güvenir. Silahşör Mehmet Bey'in amacı ise Bragadino'yu astırmaktır.

Sinan, bir müddet geçince Silahşör Mehmet Bey'e güvendiği için pişmanlık duyar. Sinan hemen Bragadino'yu bir an önce görüp; olanı biteni ona aktarmak ister.

Bragadino Sinan'ı öldürür. Silahşör Mehmet Bey, Bragadino'yu yakalar. Aralarında geçen tartışma büyüyünce Silahşör Mehmet Bey, Bragadino'yu öldürür.

Yasemin Hanım, yaşını başını çoktan almasına rağmen çiftlik yönetimini kimseye verme taraftarı değildir.

Silahşör Mehmet Bey ise ününe ün katar. Kıbrıs'ta bulunan kişiler, onunla baş etmeye çalışırken; bir yandan da kendi işlerine ve kilise işlerine sahip çıkarlar.

Yasemin Hanım'ın yanında bulunan Osman'ı ve ardından da Cem Sultan'ı vururlar. Silahşör Mehmet Bey olayın arkasına düşer. Cem Sultan ölümden kıl payı kurtulur.

Silahşör Mehmet Bey ile Boyacı Ahmed Ağa'nın oğlu ile aynı anda evlenirler. Silahşör Mehmet Bey'in bir ara Kıbrısta Paşa olacağı söylentisi yayılıverince Silahşör Mehmet Bey öldürölür. Kıbrıs bundan sonra Boyacı Ahmet Ağa'dan sorulmaya başlanır. Taki; Çuhutoğlu Ahmed Paşa'nın Kıbrıs'a gelinceye kadar...

Boyacı Ahmet Ağa oğlunu Çuhutoğlu Ahmed Paşa'ya emanet edip; ölümü kabullenir.

Bir zaman sonra Çuhutoğlu Ahmed paşa da vurularak öldürölür. Onu vuran kişi yakalanır. Yakalatan ise, Yaseminci Baba'nın yetimhanesinde büyümüş olan Bâki'dir.

Diğer yandan Yasemin Hanım çiftliğinde Rahmetli Korkut'un kardeşinden olan torunu Salihin karısı Murad adında bir çocuk dünyaya getirir. Bir kaza neticesinde Yasemin Hanım ölür.

Bâki ile Halil bir arada konuşuyorken, aniden Bâki'nin elindeki balta ile kesilen odundan çıkan çöp Baki'nin gözüne batar. Bir an kör olduğunu sanan Bâki, hemen bir hekime gitmeyi ister. Hekimin aynı anda İstanbul'dan gelme Mühendis'in oğlu olan İsmail'i de tedavi ettiğini öğrenir. Daha sonra Bâki, hekime muayene olur.

Bâki'nin gözü iyileşemez. Bu olaydan sonra adı Oduncu Kör Bâki diye anılır. Yıllar Halil'i de Dizdar Halil yapmıştır. Oduncu Kör Baki, Dizdar Halil'i görmeye gelir. Hem ara bulmak hem de Kıbrıs sorunlarını konuşmak için buluşurlar. Halil biraz kızgındır. Çünkü bir zamanlar Bâki onu yapayalnız bırakıp gitmiştir.

Kıbrıs, kilisenin tuttuğu adamlar sayesinde oldukça sömürülen bir yer olmuştur. Özellikle Hristofaki Efendi zorla vergi toplamaya başlamıştır.

Kıbrıs'ta bütün kocabaşları toplayıp, bir toplantı kararı verilir. Bu toplantıda bir kişi haricinde bütün kocabaşları öldürülür. Bu durumda ortalık karışır. Kör Bâki, bütün bu işlerin sorumlusu kabul edilerek aranır; ve bir hapisaneye kapatılır.

İstanbul'dan yetkili üç kişi gönderildi ise de, onlar da Hıristiyan lehine rapor hazırlamaktan öteye gitmezler. Bur kararlar da Kör Bâki hapisten çıkarılır.

Dizdar Halil, bütün olan bitenleri biraz da kendinde bularak; intiharı dener ve bir kayıkla kaybolur.

Kör Bâki, bir yolunu bulup; Muhassıl İsmail Ağanın da gözüne girerek, defterdarlığa atanır. Bu sayede Kör Bâki yavaş yavaş emeline ulaşır; böylelikle de yükselmeye kapı aralar idi. Kör Bâki, defterdarlıkta çalışırken yazıcı olan Cemil ile tanışır.

Cemil Bey, bir müddet sonra defterdarlığa getirilirken, Bâki Ağa da Alaybeyi olur. Kaptan paşa ile hacca da gidince bundan sonra adı Hacı Bâki Ağa olarak anılır. Vali ve Vali Yardımcısı da ölünce Hacı Bâki Ağa Vali olma düşleri kurar. Bir müddet sonra da vali olur.

Hacı Bâki Ağa bütün kilise papazlarına bazı imtiyazlar sundu ise de, sonunda bu imtiyazların bir tuzak olduğunu bütün kiliseye kazandırdıklarının kazançlarını istemesiyle ortaya çıkar. Bu arada kilise papazları boş durmayıp; İstanbul kilisesini kışkırtınca ve Padişaha da verdiği güvencenin boşa gidebileceğini söylemeleri, Hacı Kör Bâki'nin sonunu getirir. İstanbul'un kararı ile sürgün olarak Yafa'ya götürülür. Kıbrıs'a da Kıbrıs'ın kiracısı olarak bilinen Kabudan Paşa getirilir.

Fransa da durum karışıktır. Fransız ihtilalinin bir anda patlak vermesi, dünyayı etkisi altına almaya yeter. Bu durumundan Kör Bâki Kıbrıs için endişelenmeye başlar.

Yedinci roman "**Zaman ... Yok!**" adını taşımaktadır. Bu romanda yazar, çeşitli milletlerin ve toplumların Kıbrıs aleyhinde nasıl kararlar alındığından bahseder.

Bütün Hıristiyan mensupları toplanıp, bir beyanname ile Türkleri Kıbrıs'tan atma kararı alırlar. Buna göre Ortodoksluğun tek kurtuluşunu Türklerden arınan Kıbrıs sayesinde olabileceğini düşünürler.

Daha çok bu romanda kilise adamlarının çevirmiş olduğu çeşitli entrikalar ile Kıbrıs'ın elden çıkması uzun uzadıya anlatılır.

Türlere düşmanlık bununla da kalmaz. Yunanistan'ı Kurtaran bir Kutsal Pontus'a ulaşmaya kadar gider. Bunu da "Megali idea" olarak adlandırır. Ona göre planlar hazırlanır.

Her ne yapılırsa yapılsın, amaç Kıbrıs'ı Türklerin elinden almak neticesine varılır.

Bir vakit sonra Kıbrıs'ta yılandan sonra çekirge istilası başlar. Bu arada İstanbul da karışmıştır. Osmanlı İmparatorluğu eski haşmetini sürdüremez, duruma gelir. Bu durumdan pay almak isteyen İngilizler ve Ruslar kendi Türk yandaşlarını da kandırarak Kıbrıs'ı almaya çalışırlar. Hükümetin ileri gelenleri Kıbrıs'ı İngilizlere peşkeş çekerken, padişah Abdülhak Hamid bu anlaşmaya imza atmaya bir müddet direnir. Lâkin yabancı milletler kafalarına koyduklarını her an uygulamaya sokmak için padişahı da dize getirmeyi başarırlar. Bir olaylı törenle –maalesef- Kıbrıs İngilizlerin eline geçer.

Sabır Ağacı serisinin son romanı ise “**Zaman Uyanışı**” başlığını taşımaktadır. Kıbrıs'ın nasıl 1974'de tekrar Türklerin eline geçtiğini yazar bu romanda özetlemiştir.

Denizlili Avcı Veli Bey'in soyundan olma Cemil Bey vatansever bir insandı. Onun oğlu Veli de tıpkı büyükbabası gibidir. Veli Bey'in oğlu Arslan Bey de Veli Bey gibi azimli, vatansever bir kişiliğe sahiptir. Veli Bey'in Veysel Amcası ise kendini bilen kişilerdendir. Her ikisi arasında geçen konuşmada Rumların Enosis ruhunu taşıdıkları hakkında bir konuşma geçer. Zaman da “Doksanüç Muhasebesi”nin olduğu andır. Kıbrıs'ta ilk Türk gazetesi Saded çıkmaya başlar.

Veli Bey'in oğlu Ali ve Ömer evlenirler. İrfan Bey yani Veli Bey'in babası hastalanır. Veysel Bey'in ölümünün ardından İrfan Bey de torununun bir oğlu olduğu haberini duyunca ölür. İrfan Bey, Arslan Bey'in oğlunun adına Fazlı koyulmasını ister.

Türklerle Rumların arası, Yunanlılar'ın da kışkırtması üzerine, gün geçtikçe kızışır. Çünkü Rumlar Türkleri Kıbrıs'tan atmak için ellerinden gelen kötü muameleleri yapmakta devam eder.

Kıbrıs Rumların ve Yunanlıların Türklere karşı cephe almaları sonucu bir Türk mezarı haline gelir. Lakin Avrupa basınına bütün suçun sorumlusunun Türkler olduğu duyurulur. Kıbrıs gün geçtikçe karışık bir hal almaya başlar. İstanbul'da da durum pek farklı değildir. Bir yandan Balkan Harbi öte yandan iç karışıklıklar Osmanlı İmparatorluğu'nun sonunu hazırlar. Yunanlılar İzmir'e asker çıkarırlar. İzmir yangın yerine döner.

Arslan Bey Hanımı Fatma, kızları Ayşe ve Saniye oğlu Fazlı ile yaşamakta iken Mehmet Bey onların yanına gelerek, kendilerini Doktor Behiç Bey'in beklediği haberini getirir.

Kızlarını ve oğlunu nenesinden kalma bir köşke yerleştiren Arslan Bey apar topar Doktor Behiç Bey'in yanına gider. Orada onlardan başka Kıbrıs'ın kurtuluşu için toplanan Müftü Hacı Hafız Efendi, Doktor Esat Bey, Hakim Raif Bey de orada hazır bulunurlar. Konuşmalarında Kıbrıs'ın muhakkak Türkler'in eline geçmesini sağlamayı amaçlarlar. Yunanistan'ı ise Kıbrıs'ı almak niyetinden uzaklaştırıcı tedbirler almayı sağlarlar. Kıbrıs çocukları için, İstanbul'dan gelecek olan kitapları içlerinden biriyle Kıbrıs'a getirmeleri gerektiği üzerinde dururlar. Bu sayede Kıbrıs'ta ancak milli bir ruh bilincine sahip olunabileceği üzerinde görüş bildirirler. Bu işe en münasip kişinin de Arslan Bey olduğu kararına varırlar.

Arslan Bey'in ayrıca evinin de kendileri için bir karargah vazifesi gördüğünü sözlerine eklerler. Karşılığında da Arslan Bey'in bütün birikmiş borçlarını sileceklerini ayrıca oğlunun da okuması için gerekli yardımı da esirgemeyeceklerini bildirirler.

Arslan Bey, yola koyulur. Kitapları eline erken geçirse de silahları geçiremez. Bir müddet oralarda oyalanır. Daha sonra Kıbrıs'a çıkar gelir.

Arslan Bey'in Kıbrıs'ın dışında bulunduğu zaman içinde Kıbrıs'ta yaşayan Doktor Behiç Bey'in ve Doktor Esat Bey'in tutuklandığını öğrenir.

Doktor Behiç Bey'in kendi karısını öldürdüğünden dolayı idam edildiğini duyar. Ayrıca Arslan Bey'in ellerindeki bütün mallara İngilizlerin sahip çıktığını, borç senetlerinin arkadaşları tarafından da ödenemediğini, hatta oğlunun tahsilini bile karısının altınları ile tamamlattığını büyük bir üzüntüyle öğrenir. Hakim Raif beyin oğlu Rauf dünyaya gelir. Diğer yandan Mihail Hristodulas isminde bir kişi Kıbrıs'a gelir. Gelecekte başpiskopos olmak niyetini taşır. Adını da daha sonra Kikkotis olarak değiştirir. Kıbrıs iyice karışmıştır. Her ne kadar bir haftalık olsada Kıbrısta Yunan Bayrağı dalgalanır. Sonra tekrar yerini İngiliz bayrağına bırakır.

Ada da birçok Yunan ve Komünist partiler türemeye başlar. Türkler ise kendi çaplarında bir iki gazete daha çıkartırlar. Birleştirici gruplar kursalar da yabancılar kadar etki gösteremezler. Seslerini fazla duyuramazlar.

Doktor Ali ve Ömer bu arada şehit düşmüştür. Ali amcasının oğlunun adını Veli koyarken; Ömer de oğlunun adını Arslan koyar.

İstanbul'da bütün kalpler Atatürk için çarpmaktadır. Halk, Atatürk'ün ilk önce karışıklık içinde bulunan Osmanlı İmparatorluğunu düzelterek; sonra da Kıbrıs'ı tekrar Türklerin eline vereceği günlerin ümidiyle beklemektedir. Kıbrıs adasına Türkiye'nin baş temsilcileri gelmeye başlar. Atatürk ise zamansız ölümüyle herkesi büyük üzüntüye boğar.

Doktor Fazıl Küçük, "Halkın Sesi" adında bir gazete çıkartır.

Arslan Bey ilk önce kızı Saniye'yi ardından da Ayşe'yi Ekrem ile evlendirir. Ayşe'nin Korkut adında bir oğlu olur. Kıbrıs'ta Rauf Denktaş adı çınlamaya başlar. Arslan Bey, Rauf'un Hakim Raif Bey'in oğlu Rauf olduğunu bir türlü öğrenmek istese de öğrenemez.

Grivas adında ve görünmez adam ünvanında biri Muskos Kikkolis ile görüşür. Grivas ona ileride Amerika'da öğrenimini devam ettirebilmesi için yardım edeceğini söyler. Kıbrıs'ın Yunanlıların eline geçmesi gerektiği hakkında görüş birliğine kavuşurlar. Her ikisi de bu uğurda sonuna kadar çalışacaklarını söylerler.

Rauf Denktaş adada bir çok işe atanır. Adnan Menderes verdiği demeçlerde Kıbrıs'ın Yunanlıların adası olamayacağına dair konuşmalar yapar.

Arslan Bey, arkasından da hanımı vefat eder.

Kıbrıs karışıklık içindedir. Kıbrıs'ta Rumlar Türkler üzerinde her türlü baskılarını arttırarak sürdürürler. Türkler,kundaklama,çalma çırpma,tecavüz ve hatta toplu ölümlerle başbaşa bırakılır.

Roman 1974 Kıbrıs Barış Harekatının başlaması ile noktlanır. Türkler bu hareketla zafere daha doğrusu mutlu sona ulaşır. Harekatın kim ve nasıl şekilde cereyan edildiğine değinilmemiştir. Yalnız roman yazarın temennisi ile bitirilmiştir:

"Kıbrıs bir kere daha Türkleşti...şimdilik Kuzeyde!"

ROMANLARDA

ŞAHIS KADROSU

Şahis Kadrosu bakımından en zengin eser Sabır Ağacı'dır. Her ne kadar Müslüman Türk insanı çoğunlukta olsa da, bunun yanında Rum'un, İngiliz'in, Yunanlının da anlatıldığı karakter ve tiplere rastlanmaktadır.

Seride birinci derecedeki önemli karakterlerin fiziki portrelerinin yanında ruhi yapılarına da yer verilmiştir. Yazar, bazen karakterleri tarih içindeki fonksiyonlarına göre verirken, bazen de karakterleri şahsi görüşüne göre değerlendirmiştir.

Serinin ilk romanı olan "Sahibini Arayan Toprak"ta seksenüç kişiden bahsedilmektedir. Bu romanda mitolojik karakterlerde yer verilmiştir. Yazar özellikle Yunan mitolojisinden etkilenmiştir. Örneğin Afrodit, fiziki güzelliği anlatılan bir şahsiyettir. Yazar da Afrodit'i fiziki güzelliğinden dolayı romanına almıştır. Mitolojiye göre her şeyin bir tanrısı mevcuttur. Tanrılar insanların hayatını yönlendiren doğa üstü yaratıklardır. Romanda adı geçen Fırtına Tanrısı da bunlardan biridir. Yazar Fırtına Tanrısının Kıbrıs'taki rolünü efsanevi olaylarla süsleyerek vermiştir.

"Sahibini Arayan Toprak" adlı roman da yazar, Mitolojik karakterler yanında islami dönem karakterlerine de yer vermiştir.

Mitolojik devre ait baş kahraman **Aştarte**'dir. Fenikelilerin Aşk Tanrıçası olarak tanıtılmıştır. Heykel olmasına rağmen, canlı bir kişi gibi gösterilmiştir.

"Kadının boynunu tutabildim; ince, zarif, mermer olmasına rağmen soğuk değildi, elim bir taş soğukluğundan çok, ak ipeklerin yumuşak ısınmışlığına değişiyordu; yanmıyordum."⁵¹

⁵¹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Sahibini Arayan Toprak, İstanbul-1992, s.41.

" Çıplaktı, olağanüstü bir güzelliği vardı. Mermerdi, Heykeldi taş idi ama yontan her kim ise sanki etten ve kemikten meydana getirmişti, yetmemiş, cildinin ürpertisini kıvrımlarında hissettirecek bir canlılıkla işlemişti. Yüzünde ne yaparsan yap, bağışlanmaya hazır olduğunu söyleyen bir tebessüm, gözlerine doğru daha çok canlıydı ve daha sıcaktı."⁵²

Romanın diğer kahramanı ise **Afrodit**'tir. Afrodit, tarihsel güzelliğe imza atan bir şahıstır. Dış görünüş itibariyle.

"Kına çiçeği kuprların nazında gözleri vardı; nefesi yaseminler ve günnasırlarla yıkanmış kokuyor, teni gül yapraklarında kelebek kanadı titreyişinde... denizin suyu ve güneşin ışığı süzülüyordu teninde"⁵³

Afrodit Pygmalion'u derinden etkilemiştir. Pygmalion adeta Afrodit'i kendinin bir parçası gibi görmüş ve hissetmiştir.

"Bir kölenin bağlanışında ipeksi bağlar bağlamıştı duygularımı; tutsakların ne olduğunu bilemediği hürriyetin özlemine andırır bir bekleyiş gözlerimi sarmıştı."⁵⁴

Pygmalion, Afrodit'in kendisini bir çoban olan Adonis ile aldatmasını içine sindiremese de Afrodit'i öldürmeyi de başaramayacağını bilir.

Romanın diğer kahramanı ise **Hantias**'dir. Hantias özellikle dış görüşü ile ön plana çıkmış bir şahsiyettir.

"O anda ince kızıl bir sakalın sakladığı çenenin çetinliği dikkatini çekti. Yunanlı olmayan bir Doğulu burun, irice badem çekirdeğiyle bütün yüze sert erkek anlamlar dağıtan gözler... bunları gördü hemen; sonra alnını Hantias'ın. Yıkılmak bilmez bir alın

⁵² Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.41.

⁵³ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.48.

⁵⁴ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.48.

idi, elmacık kemiklerinde köselenmiş çıkıntıları ile; bakan gözleri kolayına bırakmıyordu.”⁵⁵

Hantias, Evagoros ile General Kabrios’a gitmek için yola koyulan bir kişidir. Sosyal açıdan bakıldığında;

“Kölelikten yeni kurtulmuş, Yunanlıdan çok doğudan, Perslerin oturduğu topraklardan değilse belki oraların çevresinden gelme yüzüyle hürlüğe alışmamış bakıyordu.” Bu özelliklere sahip olduğunu gösterir.

Evagoras, romanın diğer baş kahramanıdır.

Romanda yazar, Evagoras'ın karısı olan Lamia'nın, kendisini arkadaşı olan Hantiasla aldatması üzerine Evagoras'ın ölümü seçtiğinden bahseder.

Ana Britanica ansiklopedisinde ise Evagoras'ın Persler tarafından yenilgiye uğratılarak öldürüldüğü yazılır.⁵⁶

Evagoras, Hantias'ı güvenilir bir rehber olarak tanır. Evagoras'ın gözünde Hantias, gayet gururlu, kendine güvenen, tuttuğunu koparan bir kişiliğe sahiptir.

“Topu topu on gündür birlikteydiler ve tek bildiği Hantiasın birkaç yıl öncesine kadar köle olduğu idi. Kurtulma parasını kendi kazanmış, kendi ödemiş, Efendisinin vermek istediği kızını da almamış.. fakat yolları bütün Afrikada onca değişik insan ve onca değişik Hantiastan sorulur dense yalan olmazdı”⁵⁷

Hantias, Evagoras ile arkadaşlıklarını sürdürür. Tesadüfen yolda tanıştıkları Lamia ile evlenen Evagoros bir müddet rahat bir yaşam sürerler. Hantias ve Lamia'nın

⁵⁵ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.92.

⁵⁶ Ana Britanica, Cilt:8, İstanbul-1988, s.434.

⁵⁷ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s. 56.

arasında yasak aşk ve yasak aşkın ürünü bir çocuk doğar. Hantias bu duruma üzülse de Evagoras bu aldatılmayı kendi canı ile öder.

“Hantias ne doğan çocuğun yüzüne bakabildi ne Evagorasın; özellikle Evagorastan kaçtı. Halbuki kaçmasına gerek yoktu. Evagoras oğlu olduğunu duymuş fakat adını bile sormamıştı.. özel sarayında en karanlık odaya, Bafta, Pygmaliondan kalan Afrodite heykeliyle birlikte kapanmıştı. Çıkmadı bir daha, orada öldü.”⁵⁸

Romanın diğer baş kahramanı ise **Apostol Karyakis**'tir. Hantias ve Evagoras'un yolculukları esnasında yaralı bir şekilde kendilerini buldukları şahıstır. Birkaç romanda adı geçmektedir. Dış görünüş itibarıyla; “ince dalan, yaşlı, tekkesi düştüğü için dazlaklığı ay ışığında par par yanan bir adam”⁵⁹ olarak tasvir edilmiştir.

Apostol Karyakis, özellikle bilgece kişiliği ile romanda ön plana geçmiştir.Karyakis ölmek üzere iken çevresinde bulunan Evagoras ve Hantias'ın ne amaçla nereye gideceklerini bilmesi,Evagoras ve Hantias'ı epey şaşırtır.Çünkü ilk defa karşılaştıkları Karyakis onlara özel hayatları hakkında doğru şeyler söylemiştir.

Yazar her ne kadar "Sahibini Arayan Toprak"adlı romanda Karyakis'e kısaca değinmiş olsada,serinin diğer romanlarında da adından bahsettiren,tarihe mal olmuş bir kişi olarak Apostol Karyakis'i karşımıza çıkartır.

“Apostol Karyakis de Yunanlı olmayan ruhunu Yunanistan'a verdi. Biliyor musunuz? Karyalı idi O. Tarsusta okumuştur. Halikarnasta Simnazyumda hocalık etmişti, Eğriboz Adasında..”⁶⁰

Birkaç romanda da adını çokça duyurtan diğer bir kahraman ise **Barnabas** tır. Birinci derecede önemli karakter arasında bulunan Barnabas'ın fiziksel özelliği şöyle tasvir edilmiştir:

⁵⁸ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.131.

⁵⁹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.77.

⁶⁰ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.99.

“Saçlarımda ak, çoğalmış iyice çoğalmış. Ne zaman ak düştü, ne zaman arttı ne vakit çoğaldı. Bilmiyorum”⁶¹

Barnabas’ın tek amacı kendisini Hıristiyan dinine adanmasıdır. Yazar, Barnabas’ı Hıristiyan dininin adeta bir elçisi durumunda göstermiştir.

“Simun ile birlikte dolaşmak Kıbrıs’ı Mesela; göklerin Efendisinin yeryüzü krallığını taştan bir yapıyla Kıbrıs’ta başlatmak..” Barnabas’ın tek arzudur.

Yiğeni Markos ile konuşan Barnabas kendi adının aslında Levili Yusuf olarak bilindiğini daha sonra “Teselli oğlu” demek olan, Barnabas adını aldığını söyler.

“Barnabassın sen. Göklerin ve yerin tesellisinin oğlusun... Böyle dedi evet. Barnabas, teselli oğlu demek” o gün öğrendik bizler de İsa Mesih’ten”⁶²

Barnabas, Markos ile geldiği Kıbrıs Adasında Hıristiyanlığı yayacak mekan bile bulmuştur. Barnabas halk arasında gittikçe efsanevi bir kişiliğe bürünmüştür. Barnabas Aziz olarak halk arasında anılmaya bile başlamıştır. Ermelia adındaki şahıs Barnabas’ı adeta göklere çıkartmıştır:

“Ermelia kısa zamanda bütün Adaya, Birinci yolculuktan vafizli ve sonradan aralarına katılan Hıristiyanlar Barnabas’ın ve Markos’un dönüşünü duyurmuştu Adaya çıkışlarını, Haçı topraktan çıkarışlarını, gönüllü olduğu yeri buluşlarını hiç şaşırmadan, Ermelia gözleriyle gördüğü için, biraz da olaylara tanık olmanın coşkularında biri iki yaparak anlatmış, anlattıkları dilden kulağa, kulaktan dile Aziz Efsaneleri halini almıştı. Daha sonra Barnabas ile Markos Adayı dolaşırken bu efsanenin büyük yankılarını gördüler. İnananı inanmayanı Barnabası görmenin çekiciliğine kapılıyordu.”⁶³

⁶¹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.152.

⁶² Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.153.

⁶³ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.173.

Barnabas'ı özellikle adına bir kilise yapmayı, veya öldükten sonra Markos'un Adayı kilise yapmasını çok ister.

Diğer yandan Barnabas, İncil'i yazmaya başlar. Asıl amacı ise Kıbrıs'ta adına bir kilise yaptırıp, hıristiyanlığı yaymaktır. Kilise yapılır. Fakat Barnabas, yılanlar sayesinde ölür.

Romanın diğer baş kahramanı **Paulus**'tur. Romanda Paulus, Barnabasla beraber hıristiyanlığı yaymaya çalışan kişi olarak tanıtılmıştır. Paulus'un dini görüşü, Tanrı, Oğlu ve Meryem Ana üçlemesine dayanır. Barnabas Paulus'un bu dini görüşünden rahatsız olur. Bir de buna Paulus'un Markos'u yanında istememesi eklenince, Barnabas'ın Paulussuz yolculuğa çıkmasına neden olur. Barnabas amacına ulaşmak için Markosla yola koyulur.

Ana Britanica ansiklopedisinde, romanda anlatılanın tersine, Paulus ile Barnabas'ın hıristiyanlığı yaydığını Sergius sayesinde Paulus'un hıristiyanlığı benimsediği yazılır.⁶⁴

Romanın bir diğer kahramanı **Kara Burçak**'tır. Kara Burçak romanda kişiliği, özellikle de Türklüğü ile öne çıkmıştır.

“Ben Koray Türküyüm” dedi. “Biz... Gök Türk Oğuz Boyundanız.”⁶⁵

Kara Burçak, İslami dönemde anlatıldığı için arapçasının fazla iyi olmadığından bahsedilir. Dış görünüşü itibarıyla de;

“Sağlam yapılı, dayanıklı ve yiğit biri değil bilgisi de olan bir kişi olduğu anlaşılıyordu. Kara Burçak'ın”⁶⁶ romanda tasvir edilmiştir.

⁶⁴ Ana Britanica , Cilt:8 , İstanbul-1988, s.434.

⁶⁵ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.288.

⁶⁶ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.289.

Çevresindeki insanlar özellikle Deli Derviş ve Urva Bin Sabid onun Müslüman olmasını isterler. Yazar da Kara Burçak'ın Müslüman olmasını isteyen bir tavırla kendi düşüncelerini onun düşüncesi imiş gibi yorumlamıştır:

“Biz Koralar Musa Dinindeniz, öyle olduk” dedi, tutukçaydı Kara Burçak bu zafer. Sanki kendisi o dinden değilmiş ve olmaktan çekiniyormuş gibiydi söyleyişi”⁶⁷

Kara Burçak ve diğer kişilerin de amaçları Kıbrıs'a sahiplenmektir.

Gelibolulu Tarihçi Ali Çelebi, romanın diğer baş kahramanıdır. Serinin birkaç romanında da da adına ve kişiliğine çokca yer verilmiş, birinci derecede önemli şahsiyettir. Romanın sonunda bayrak Osmanlı eline geçince, özellikle tarihçi olarak Ali Çelebiye sıkça başvurulur.

Tarihi iyi bilen,, Lala Mustafa Paşa'nın da yanından ayırmadığı akıl hocalarından biridir. Özellikle Lala Mustafa Paşa'nın Kıbrıs'ı fethetmesine yardımcı olan perde arkası bir kişidir.

Lala Mustafa Paşa, ilk romanın son sahifelerinde adından bahsedilen bir kişidir. Serinin beş romanında da yaptıklarından dolayı adından bahsettirmiştir.

Romanda yazar,Lala Mustafa Paşa ile Sokullu arasındaki münakaşalar ve anlaşmazlıklar üzerinde durmuştur.Özellikle Sokullu Mehmet Paşa kendi menfaatini düşünen,bencil bir kişi olarak tanıtılmıştır.

Meydan Larousse'de ,II.Selim'in Kıbrıs fethine çıkmasını destekleyen Kişilerin Lala Mustafa Paşa ile Piyale Paşa olduğunu ,Sokullu Mehmet Paşa'nın Kıbrıs seferine karşı olduğunu yazmaktadır.⁶⁸

⁶⁷ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s. 290.

⁶⁸ Meydan Larousse , Cilt :7 , Meydan Yayınevi, İstanbul-1975, s.224.

Yılmaz Öztuna'nın kitabında Sokullunun Kıbrıs seferini neden istemediğinden uzun uzadıya bahsedilir. Kitabına ayrıca Öztuna Sokullunun kendisine muhalif olan Piyale Paşa, Lala Mustafa Paşa ve Özdemiroğlu Osman Paşanın Kıbrıs seferindeki askeri pozisyonları üzerinde durulmuştur.⁶⁹

Lala Mustafa Paşa, romanda Kıbrıs'a sahiplenmek isteyen Bir Türk pozisyonundadır.

Romanda gözleri ile ön plana çıkmış bir kişidir.

“Lala Mustafa Paşa, sık sık kıvılcımlanan, kaşıyıp durduğu, bir türlü acısını dindiremediği gözlerini bastırabildiğince bastırdı; iki parmağı ile sıkıyordu da. Gözleri, kaşlarının hemen dibinde bir hoş acı ile dinleniyorken göz derinliği uçurumlaştı, karanlıktı, yıldızlar kayıp kayıp geri geliyordu.

Arap harfleriyle yazılmıştı okudukları; iki parmağıyla bastırıldığı gözlerinin altında yeniden canlandılar..⁷⁰

Romanda ikinci derecede önemli şahsiyetlerden biri de Beranggaria'dır. Arslan Yürekli Rişar'ın nişanlısı konumundadır. Novar Kralının kızıdır.

Kişi dış görünüşü itibarıyla yazar tarafından şöyle tasvir edilmiştir:

“Novar Kralının Kızı, Beranggaria da hoş kız idi, biraz mızımız, epeyce geç anlayışlı imiş duygusu veriyordu ama güzeldi. Allah için; çok güzeldi.. Rişar'ın yanında demirkaşık yıldızı gibi aydınlık saçar, süslü püslü kedilerin sırt kabartısında görünmenin hazzını yaşardı yaşattırdı rahatça..⁷¹

⁶⁹ Yılmaz Öztuna, Büyük Osmanlı Tarihi, İstanbul-1974, s.138.

⁷⁰ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s. 526.

⁷¹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s. 372.

Birinci derecedeki önemli şahsiyetlerden biri de **Rişar**'dır. İngiltere tahtının kralıdır. Arslan Yürekli Richard, romanda Arslan Yürekli Rişar olarak geçer. Değişik kaynaklarda Arslan Yürekli Richard'ın Rişar olarak da geçtiğini görmekteyiz.⁷²

Ana Britanica, İslam ve Meydan Larousse ansiklopedilerinde; Kıbrıs Türk Maarif Tarihi, Kıbrıs'ta Türkler ve Osmanlı Tarihi kitaplarında Sepetçioğlu'nun "Sahibini Arayan Toprak" adlı romanında anlattığı gibi Arslan Yürekli Richard'ın Kıbrıs Adası'nı İsaakios Komnenos'un elinden aldığını daha sonra adayı Templier tarikatı şövalyelerine devrettiğini yazar. Adanın daha sonra ise Franklardan Guy De Lusignana verildiğinden bahsedilir.

Rişar, kırallığının yanında iyi bir şairdir. Bütün zorluklara karşı göğüs geren bir kişiliğe sahiptir.

“En sarhoş ve şair anında bile gerçeğe dönebilen bir hoşça yanı vardı.”⁷³

“**Zaman Toprak ve Sahibi**” adlı romanda ise yazar altmışiki şahsiyetten bahsetmektedir.

Romanın birinci derecedeki baş kahramanı **Kıbrıs Kralı Yassef Nassi**'dir. Yassef Nassi, yüzüyle beraber daha çok başına taktığı börk ile tasvir edilmiştir.

“Başında bir taç yoktu ama tacı andırır siyah atlastan bir börk çok belli irilikte ve armut biçiminde kesilmiş, göreni bir daha baktırtan olmasıyla Yassef Nassi'nin başını taçtan daha fazla zengin gösteriyordu. Halbuki baş iki avuç içine alıp da sıksan ancak doldurdu avuç içini. Seyrekçe bir sakal, eski İbrani kabartmalarının taşlaşmışlığında sarı soluk bir yüze asılı kalmıştı.”⁷⁴

⁷² İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, İstanbul-1976, s.9.

⁷³ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s. 422.

⁷⁴ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Toprak ve Sahibi, İstanbul-1992, s. 14.

Yassef Nassi oldukça kendine güvenen, sinsi nabza göre şerbet veren bir tilkiyi aratmayacak kadar kurnaz, işini bilen kişi olarak tanıtılmıştır.

Yılmaz Öztuna kitabında, Yassef Nassi hakkında batı kaynaklarından edindiği bilginin arkasından Yassef Nassi hakkındaki yorumunu da eklemekten çekinmemiştir.

"Bazı batı kaynakları, II. Sultan Selim'in Crispa hanedanı yerine Kiklad adaları (Nakşa-Naksas) dükalığını verdiği Portekizli Yahudi Yassef Nassi'nin padişahı bu sefere teşvik ettiğini yazmaktadırlar. Yılda 40.000 duka (16 Milyon Dolar) vergi ödeyerek Nakşa dukası olan, fakat adaları bir vekili vasıtasıyla idare eden Yassef Nassi, 1554 de İstanbul'a gelmiş ve saraya çatmış bir maceraperestti. Güya Türkiye'ye tabii Kıbrıs Kırallı olmak istiyormuş ve İspanya ile Portekiz'den kaçan Yahudileri bu adada toplayacaktı. Fakat II. Selim'in Kıbrıs'ı bu adama vermeyi aklından bile geçirmemiş olduğu muhakkaktır ve olayların incelenmesinden anlaşılmaktadır.⁷⁵

Romanın diğer kahramanlarından olan Dö'Labuş'a göre Yassef Nassi "çetin ceviz.." olarak görülmüştür.⁷⁶

Yassef Nassi'nin kullandığı bir diğer ad da Don Juan Miguez'dir. Aslı Yahudi olmasına rağmen Hıristiyan olunca Yassef Nassi adını bırakmış Don Juan Miguez ismini almıştır.

Tarihçi Ali Celebi ağzından yazar, Yassef Nassi hakkındaki düşüncelerini şöyle aktarmaktadır:

"Şeytana papucunu ters giydirecek aklını biliyordu ve daha önceki de çok önemli meclislerde konuşmasını zevkle dinlemişti; hazırcevaplığı, söz yarıştırmada üstün yeteneği; birkaç anlamda birden şaşırabileceğinin lakin yine de tek anlamda söylendiği

⁷⁵ Yılmaz Öztuna, Büyük Osmanlı Tarihi, İstanbul-1971, s.137-138.

⁷⁶ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Toprak ve Sahibi, İstanbul-1992, s.28.

sanılır lafları günlük çekmeden sıralayışı çoğunlukta göz kamaştırıcı oluyordu heveslenenleri yıldırıyordu.”⁷⁷

Romanın diğer kahramanlarından biri de **II.Selim**'dir. II.Selim padişah olması itibariyle, vakarlı, sözü dinlenilir, bir kişiliği vardır. Lala Mustafa Paşa ile Kıbrıs Seferi için karar veren şahsiyet olması itibarı ile yazar romanda II.Selim adından iyi bir şekilde söz etmektedir.

Dö' L.Abuş'a göre II.Selim ‘Padişah’tır. II.Selim Osmanlı İmparatorluğu’nun tek sözü geçeneğidir.” tanımlamasıyla II.Selim’in önemini belirtmiştir.II.Selim 1566-1574 yılları arasında Padişahlık yapmıştır.

İslam Ansiklopedisi'nde ,⁷⁸ ve Yılmaz öztuna'nın ⁷⁹ kitabında II.Selim'in daha Padişah olmadan kıbrıs seferine çıkmaya karar verdiğinden bahsedilir.

Tarihe bir göz atıldığında II.Selim’in içki içen bir kişi olduğunu görürüz. Lakin romanda anlatılanlardan ayyaş tabir edeceğimiz kadar bir alkol tutkunu da değildir. Sanki yazar, kafalarda bu “ayyaş” lakabını silmek istercesine romanın çoğu yerine müdahale ederek, sadece II.Selim’in normal ölçülerde içki içtiğinden bahsetmektedir. Lakin Yassef Nassi, II.Selimi;

“Laf. O kadar sarhoş sende de var, bütün Fransızlar Selim’in yanında ayyaş sayılır eğer ölçüyse. Selim zekidir, şuurlidir; zamanlamayı iyi bilir”⁸⁰ bu şekilde anlatmıştır.

Rıza Nur'un Türk Tarihi adlı Kitabında ise II.Selim'in askeri başarısından başka II.Selim'e Avrupa tarihlerinde Sarı Selim yahut da "Sarhoş Selim"denildiğinden bahseder.⁸¹

⁷⁷ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Toprak ve Sahibi, İstanbul-1992, s.97-98.

⁷⁸ İslam Ansiklopedisi, M.E. Basımevi, Ankara-1948, s.674.

⁷⁹ Yılmaz Öztuna, Büyük Osmanlı Tarihi, İstanbul-1974, s.137.

⁸⁰ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Toprak ve Sahibi, İstanbul-1992, s.21.

⁸¹ Rıza Nur, Türk Tarihi, İstanbul-1973, s.224.

Sokullu Mehmet Paşa, romanın diğer birinci derecedeki önemli kahramanıdır. Tarihe mal olmuş bir şahsiyettir. Romanda sadece gözleri ile dış tasviri yapılmıştır.

“Gözlerini görmek istedi sağı solundan küçüktü gözlerinin fakat solunun karası büyük, sağının akı daha çok olduğundan ancak dikkat edebilen farkına varırdı”⁸²

Özellikle Sokullu Mehmet Paşa'nın sözleri Piyale Paşa'da ters bir etki yaratmıştır. Çünkü Piyale Paşa ile Sokullu Mehmet Paşa iyi geçinememektedir. Şimdi Piyale Paşa ağzından Sokullu Mehmet Paşa için söylediklerine bakalım:

“Sokullu Mehmet Paşa'nın, boyuyla aykırı olma yarısına çıkmış kısa nefesli, kesik fakat geri çevrilmesi zor sesinin hep aynı şeylerden söz açmasından sıkılıyordu”⁸³

Sokullu Mehmet Paşa kendini bilen, hırslı, adeta uçan kuşu havada yakalayacak beceriye sahiptir.

“Piyale Paşa Sokullu'nun o huyunu çok iyi biliyordu; insanı yıpratırdı, canından bezdirir senin o anını senden çok iyi bilir tam zamanında diyeceğini der, kabul ettirir; vuracağını vurur öldürürdü”⁸⁴

Sokullu Mehmet Paşa, herkesin gözünde, özellikle de Piyale Paşa'nın gözünde, gayet işini bilmiş, ustaca davranan bencil bir kişiliği ile de tanıtılmaktadır:

“Huyuydu Sokullu'nun, herkesin bildiği en belirgin huyuydu, bir işin içinde kendisi var ise ve o iş özüne servet veya ün sağlayacak ise o işde var idi, destekleyicisi idi; peşini bırakmazdı; yok eğer bir hareket Sokullu'ya hiçbir yarar sağlamıyorsa, aksine başkalarını yüceltmek olasılığını taşır gibi görünüyorsa, bütün gücüyle hareketin bastırılmasına uğraşır. Önlere hareketini yokluğuna yılmadan uğraşır”⁸⁵

⁸² Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Toprak ve Sahibi, İstanbul-1992, s.171.

⁸³ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Toprak ve Sahibi, İstanbul-1992, s.170-171.

⁸⁴ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Toprak ve Sahibi, İstanbul-1992, s.171.

⁸⁵ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Toprak ve Sahibi, İstanbul-1992, s.188.

Dijon Kontu Marsel Yanot Dö L'Abuş, romanın diğer birinci derecedeki şahsiyetlerinden biridir. Özellikle şapkası ile göze çarpmaktadır.

“Sağ şeridinde kırmızı yeşil beyaz üç tüy sokullu geniş kenarlı şapkasını Sır Katibinin kibarlığıyla yarışır bir nezakette aldı başından”⁸⁶

Dö L'Abuş romanda Yassef Nassi ile görüşen, onunla irtibatta bulunan, ona laf söz getiren bir aracı pozisyonundadır. Romanın sonuna doğru onun bir Türk olduğu ortaya çıkar.

Romanın diğer birinci derecedeki kahramanlarından biri de **Dona Gracia Mendes**'tir. Don Juan Miguez'in halasıdır. Romanda dış görünüşüne ait bir tasvir bulunmamaktadır.

Romanda daha çok Mendes'in kişilik ve sosyal açıdan bir değerlendirmesi yapılmıştır.

“Sayılamayacak kadar çok altını ve serveti vardır. Bu servet kendisine kocasından kaldı. Dona Gracia Mendes'in kocası sağlığında akla gelebilecek ve gelmeyecek her türlü işe yatırım yapmış akıl almaz servetinin sahibi olmuştur.”⁸⁷

Mendes, gayet zeki bir kişidir. Özellikle her gittiği yerde kolay irtibat kuran, kendini parasıyla kabul ettirmiş bir insandır.

“Çok akıllıydı, kulağı fazla delikti, kocasının sağlığından kalma alışkanlıkla İspanya'da, Fransa'da daha ötelerde Türklerin ülkesinde neler olup bittiğini gecikmeden haber alırdı.”⁸⁸

⁸⁶ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Toprak ve Sahibi, İstanbul-1992, s.10.

⁸⁷ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Toprak ve Sahibi, İstanbul-1992, s.28.

⁸⁸ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Toprak ve Sahibi, İstanbul-1992, s.37.

Tarihçi Gelibolulu Mustafa Ali Çelebi, birinci romanda adından bahsettiğimiz birinci derecedeki şahsiyetlerden biridir. Dış görünüş olarak romanda sadece gözleri ile ön plana çıkmıştır:

“Ufak tefek bedeninde, ufak tefek bakan, ufak tefek gözleri bölünü bölünüveriyordu.”⁸⁹

Ali Çelebi kendini şöyle tanıtır:

“Ben tarihçiyim; gördüm, okudum, yaşadım. Çok gördüm, çok okudum, şu az ömrümde pek çok yaşadım. Geliboluluyum, Türkmenim. Oğuz soyunu avucumun içinden iyi bilirim, iyi tanırım. Bu Osmanoğullarından önce Selçuklu Beylerini, onlardan önce Karahanlıları..ta Oğuz Hâna kadar.”⁹⁰

Venedik Elçisi Barbaro onun için şunları söylemektedir:

“Tarihçi Gelibolulu Mustafa Ali Çelebi’yi iyi tanıyordu, yakınlıkları var idi; baş edilmez bir kitap kurdu, onulmaz bir divit hokka mürekkep hastası olduğu için Venedik pazarlarında Cenova’dan Madrit’ten Endülüs’ün Gırnatasından gelme kitaplar aramış, aratmıştı.”⁹¹

Romanın bir diğer baş kahramanı **Piyâle Paşadır**. Vezirdir. Özellikle Kıbrıs Seferinde büyük yararlıklar göstermiş bir kişidir. Ayrıca padişahın da damadıdır.

⁸⁹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Toprak ve Sahibi, İstanbul-1992, s.104.

⁹⁰ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Toprak ve Sahibi, İstanbul-1992, s.104.

⁹¹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Toprak ve Sahibi, İstanbul-1992, s.221.

Devlet bilir bir kişiliği vardır. Devleti her şeyden önde bilir. Doğru, dürüst, sözüne güvenilir bir kişidir.

“Aklı erer vezirlerdendir; görmüş geçirmiş derya kaptanlığından vezir olmuş bir kişinin görünüşünü öğrenmek isteyen nice insan bilirim”⁹² Romandan aldığımız kesit, Piyâle Paşa hakkındaki görüşleri özetler niteliktedir.

Romanın ikinci derecedeki önemli şahsiyetlerinden biri de Onikiler Meclis Başkanıdır. Dış görünüşüne ait tasvire romanda rastlamak mümkündür:

“Parmığı silik morumsulukların arasında ufak tefek yuvarlakların birinde durdu bastırarak; hemen karşısında koyuca bal renginde bir burun bulunuyordu. Bir iki yerinden morumsu parmaklarla kopuk görünüyordu.”⁹³

Onikiler Meclis Başkanı, bazı günlerde meclisi toparlayarak, kararlar alınmasını sağlar. Yassef Nassi bu toplantıların baş konusudur. Kilisenin durumu ve güncel konular hakkında görüş birliğine varılıncaya kadar konuşurlar. En son karar Onikiler Meclis Başkanından çıkar.

Romanın diğer ikinci tipteki önemli şahıslarından biri de Gevher Sultandır. Gevher Sultan, Padişah Sultan Selim’in kızı, Piyâle Paşanın da karısıdır.

Romanda gayet mülayım, iyi terbiye almış, dürüst ve mütevazi bir kişiliği sergiler. Kevser Hatun onun kişiliği için şunları söylemektedir:

“Sen çocuk iken de sevecen kız idin, alçacık gönüllüydün öyle ötekiler gibi böbürlenmelere kalkmazdın”⁹⁴

⁹² Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Toprak ve Sahibi, İstanbul-1992, s.114.

⁹³ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Toprak ve Sahibi, İstanbul-1992, s.361.

⁹⁴ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Toprak ve Sahibi, İstanbul-1992, s.308.

Gevher Sultan bunların dışında özellikle kocasına ve evine bağlılığı ile de ön plana çıkmış bir şahsiyettir:

“Kocasına söylemediği, onun haberi olmayan bir yere de izinsiz gidemezdi; gitmedi daha doğrusu...”⁹⁵

Romanda önemli şahıslardan sayılabilecek biri de Kevser Hatun’dur. Ebussuûd Efendinin büyük kızıdır. Romanda daha çok gevezeliği üzerinde durulmuştur:

“Zaten dilli düdük bülbül söylemiş bir çocuk idi, büyüdükçe konuşmayı sever olmuş, gençliği azıcık gevezeye çıkarmıştı adını”⁹⁶

Aynı romanın bir diğer sayfasında ise;

“Ebussuûd Efendinin çok az konuşur fazla düşünür yaradılışının aksine çok konuşur az düşünür bir kadın olmuştu Kevser Hatun. Arada bir karşısındakinin de konuşması gerektiğini düşünüyordu düşünmesine de, düşündüğü anda söz eğer karşısındakinde ise alıyor ağızından ustalıkla, yine kendisi devam ediyordu...”⁹⁷

Romanın diğer ikinci derecedeki önemli şahsiyetlerinden biri de Durali Bey’dir. Bir Türk çavuşudur. İçi ile dışı arasında bir fark olmayan, iyimser, yardımsever bir kişiliği vardır. Yassef Nassi Durali Bey’i ilk gördüğünde aklından şunları geçirmiştir:

“Yaşını belli etmez türünden bir Türk bekliyordu. Giyinişi, duruşu, uzakçadan da baksan yüzü bakışı tam tekmil bir Bey olduğunu gösteriyordu. Böyle insanların kaç yaşında olduğunu kestirmek kolay kolay mümkün değildir; nasıl bakarsan bak, hangi gözle görmeye kalkarsan kalk gördüğün ve yakıştırdığın yaş ya üç beş yıl fazla ya sekiz

⁹⁵ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Toprak ve Sahibi, İstanbul-1992, s.311.

⁹⁶ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Toprak ve Sahibi, İstanbul-1992, s.307.

⁹⁷ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Toprak ve Sahibi, İstanbul-1992, s.309.

on sene azdır. Genç görünürken yaşlı, yaşlı görünürken genç olan, öyle yaşayan yüzlerce binlerce insan görmüş tanımıştı Yassef Nassi”⁹⁸

Durali Bey’in fiziki özelliği sadece gülüşüyle beraber aldığı yüz ifadesine göre tasvir edilmiştir:

“Gülüşü öylesine güven veriyordu, gülerken henüz palabıyıklaşmamış bıyık uçlarından aşağıya hilâllenmiş kıllar, ağzı yarım ay çevrelenmesinde tuttuğundan, gülüş de öylesine hilâllenmişti”⁹⁹

Üçüncü romanda daha ayrıntıyla ele alacağımız önemli şahsiyetlerden biri de Denizlili Avcı Veli Bey’dir. Romanda daha çok avcılığa olan merak ve düşkünlüğü üzerinde durulmuştur:

“Avcılığı, avcılık sözünün içinde ne düşünebilirse öylesine keskindir; hastalığı da av düşkünlüğüdür”¹⁰⁰

Romanın en önemli kişilerinden biri de **Yaseminci Baba**’dır. Yaseminci Baba, özellikle Kıbrısı yeni yurt edinen Türklerin bir akıl hocası olmuş; onlara her türlü yardımı esirgememiş, güvenilir, dürüst, çalışkan bir kişiliği sergilemektedir. Romanda Yaseminci Baba’nın fiziksel özelliğine değinilmemiştir.

Romanın diğer önemli kahramanlarından biri de **Kara Baba**’dır. Aynen Yaseminci Baba gibi yardımsever, sözü, sohbeti dinlenilir bilgeç bir kişidir.

Yaseminci Baba, Kara Baba için aynen şunları söylemiştir:

⁹⁸ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Toprak ve Sahibi, İstanbul-1992, s.365-366.

⁹⁹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Toprak ve Sahibi, İstanbul-1992, s.367.

¹⁰⁰ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Toprak ve Sahibi, İstanbul-1992, s.418.

“Nasıl benim adım yok, Yaseminci Baba diye biliniyorsam Kara Baba da öyledir. Yesevi Dergahından bir kul derviştir bencileyin”¹⁰¹

Kara Baba'nın fiziksel tasviri romanda geniş bir şekilde ele alınmıştır:

“Kara Baba'nın süt beyazı aklığında saçları, ve sanki saçlarından da ak, sakalı vardı; uzun, upuzun bir lülelenmede omuzlarından göğsüne dökülüyordu. O aklığın içinde görünen yüzünün ve alın derisinin esmerliği ile kara, pırıl pırıl ışıltılarıyla kara gözleri göreni bir anda sarsıyordu. İri yarıydı, bir kapı ancak ardına kadar açılabilmesi ki girebilsin.”¹⁰²

Romanda bu şahıslardan başka, Nurbânu Sultan, Dudum Memi Reis, Celal Bey, Barbara, Ebussuûd Efendi, keşişler, papazlar, ve adını sayamayacağımız bir çok kişiler bulunmaktadır.

“**Zaman Yürüyüşü**” adlı romanın baş kahramanlarından biri **Balkız**'dir. Balkız Kıbrıs'ı yeni yurt edinen kişilerden biridir. Balkız'ın dış tasviri romanda ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır:

“Balkız dilsiz idi, kimi kimsesi yoktu. Çok güzel bakıyordu, gözlerinin içinde kararmış ışıklar yanıp sönerdi baktığında. Saçları, Yaseminci Baba yıkamıştı kızı çaresiz, yıkandıktan sonra kestanelerin yeşil kabuğundan sıyrıldığı günkü parıldayışıyla ortaya çıkmış, yüzündeki esmer uçuşların buğdayımsılığı bütün güzelliğini ortaya döküvermişti”¹⁰³

Balkız, diğer Kıbrıs'ta bulunan yaşlıları gibi kimsesizdir. Balkız için net bir şey söylemekten çekinen yazar bir başka kişi ağzından onun için bazı yorumlarda bulunmuştur:

¹⁰¹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Toprak ve Sahibi, İstanbul-1992, s.456.

¹⁰² Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Toprak ve Sahibi, İstanbul-1992, s.463.

¹⁰³ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Yürüyüşü, İstanbul-1992, s.116.

“Balıbey, Sarıcabey gibi, öteki on onbeş çocuk gibi yetim idi, öksüzdü, kimsesizdi; yahut sakat bir yanı, yahut terkedilmiş, veya yarım akıllı idi.”¹⁰⁴

Romanın diğer kahramanlarından biri de Baltuhan’dır. O da Balkız ve diğer çocuklar gibi Yaseminci Baba ve Kara Baba’nın boyunduruğu içinde yaşamını sürdüren kimsesiz çocuklardır. Fiziki tasvir olarak sadece “elinin çolaklığı”¹⁰⁵ verilmiştir:

Kişilik olarak da şöyle tasvir edilmiştir:

“Eli çolaklığına rağmen işe yatkın; gözü açık, canbaz gibi bir oğlandı. Hangi işe koşsan geri durmuyordu, kaytarmıyordu; yapabildiğince yapıyor bitiriyordu.”¹⁰⁶

Romanın kahramanlarından biri de **Pembe**’dir. Özellikle Kıbrıs Seferinde çok yararlıklar gösteren Durali Bey’in de anasıdır. “Ay yüzlü yaşlı kadın”¹⁰⁷ olarak tasvir edilmiştir.

Pembe Hanım kendi soyu için yine kendi ağzından şunları söylemektedir:

“Benim ana tarafım Dağıstanlıdır, baba tarafım Özbek Türklerinden gelmedir. Rahmetli oğlum Durali’nin babası ise dipdededen Ali Kuşçu Hocaya akraba olur, Uygur, Sarı Uygur derlerdi soyuna.”¹⁰⁸

Romanın bir diğer şahsiyeti **Umay**’dır. Umay Kız Durali Bey’in kızı olup pembe Hanım’ın da torunudur. Fiziki durumuna has fazlaca bir özellik romanda gösterilmemiştir:

¹⁰⁴ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Yürüyüşü, İstanbul-1992, s.115-116.

¹⁰⁵ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Yürüyüşü, İstanbul-1992, s.116.

¹⁰⁶ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Yürüyüşü, İstanbul-1992, s.116.

¹⁰⁷ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Yürüyüşü, İstanbul-1992, s.184.

¹⁰⁸ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Yürüyüşü, İstanbul-1992, s.184.

“Dağınık, perişan, açıkça bile sayılmazdı ev içi giyinişi. Lakin ev kılığından biraz sereserpeceydi; başında sarı ipek bir yazma, sadece saçlarını örtüyordu.”¹⁰⁹

Umay sessiz, sakin, evine bağlı, dürüst bir kişilik sergilemektedir.

Romanda diğer adı geçen şahıslar olan Piyâle Paşa ve Denizlili Avcı Veli Bey’den de söz edilmektedir.

Bunlardan başka romanda üçüncü tipteki önemli şahıslardan olan Hasan Çavuş ve Celil, Yorgi Hrisanti gibi kişilerden bahsedilmektedir.

“**Zaman Bir Dar Kapıda**” adlı romanda elli yedi kişiden bahsedilmektedir. Diğer romanlardaki kişiler bu romana da yine birinci tipteki önemli şahıslar arasındadır. Bunlar, Lala Mustafa Paşa, Piyale Paşa, Müezzinzâde Ali Paşa, Sokullu Mehmet Paşa, Tarihçi Ali Çelebi, Dumdum Memi Reis, Kara Baba, Yassef Nassi, Almira, Denizlili Avcı Veli Bey, Umay, Pembe’dir.

Bunlardan başka romanda ikinci tipteki şahıslardan biri Bayraktar Ahmet Bey’dir. “Kara kaş, kara pala bıyık, kara saçta yüz gerilmiş yay sertliğinde yanaklara biniyor, çeneye indiriyordu; çenede nohut gömülür bir çukurda yüzün cana yakınlığı bitiveriyordu.. beden ise sıkı sıkıya sarılmış etle kemiğin olgunlaşmasında genç çınarları andırıyordu, öylesine bir boy bos, öylesine bir çelikleşme”¹¹⁰ ile dış görünüşü tasvir edilmiştir.

Bayraktar Ahmet Paşa’nın kişiliğine ilişkin Denizlili Avcı Veli Bey, Lala Mustafa Paşa’ya şunları söylemiştir:

“Ahmet Bayraktar denilir bir yiğit gencimizdir Paşa Hazretleri; sözüne inanılır bileğine güvenilir kişidir. Bölüğün Kurt Kolunun başıdır, ayrıca Bölükbaşımızdır, akıncılığı tezce öğrendi.”

¹⁰⁹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Yürüyüşü, İstanbul-1992, s.186.

¹¹⁰ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Bir Dar Kapıda, İstanbul-1992, s.116.

Ahmet Bayraktar iri yapılı bir fiziğe sahip olduğundan bayrak taşıma görevi verilmiştir.

“Boyuna bosuna bakıp işe yarasın düşüncesinde bayrak taşıtmışlar”¹¹¹

Astorre Baglioni, romanda adına sıkça rastladığımız kişilerden biridir. Kendisi, Venedik Ordusu Muhafız Alay Komutanıdır. Romanda fiziki tasvirine genişçe yer verilmiştir:

“Suratı, hızla çıktığı taş basamaklardan daha katı, pürtüklenmişti, taş basamaklar kadar da yıpranarak çeneye doğru yassılmıştı. Kara, kıvrıcık bir sakal yüzün dar yanaklarına ve çene sivrilmesine yapışmış bir yapma sakal havasında yüze yabancılaşmıştı, öyle duruyordu ve yukarısı şişkin başında alını işkenbe tersinde parlaktı, genişçe. Yere doğru basık bedeni, hemen dizlerin üstünde irileştiği için basamakları hızla çıkışı bir yukarı doğru yuvarlanma görüntüsünde oldu.”¹¹²

Baglioni, aceleci özellikle de ağızına geldiği gibi konuşmaktan çekinmeyen, sinirli bir kişi olarak tasvir edilmiştir:

“Hızla soluyordu, hızla söyleniyordu; durmadan söğüyordu, en kaba küfürleri savurmaktan çekinmiyordu.”¹¹³

Romanda bunlardan başka birçok Türk ve yabancı komutanlardan, beylerden, ve papazlardan bahsedilmiştir.

“Zaman Sarkacı” adlı beşinci romanda diğer romanlarda adı geçen şahsiyetlere rastlamak mümkündür. Bunlar; II.Selim, Piyale Paşa, Sokullu Mehmet Paşa, Lala Mustafa Paşa, Dumdum Memi Reis, Yaseminci Baba ve Denizlili Avcı Veli Bey’dir.Bu

¹¹¹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Bir Dar Kapıda, İstanbul-1992, s.132.

¹¹² Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Bir Dar Kapıda, İstanbul-1992, s.58-59.

¹¹³ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Bir Dar Kapıda, İstanbul-1992, s.59.

şahıslar yerine göre bazen tarihi hüviyetleriyle, bazende özel hayatları ile romanda yer almıştır.

Denizlili Avcı Veli Bey'in bu romanda özellikle Umay Kızla olan beraberliğinde ne pahasına olursa olsun, ondan erkek çocuk sahibi olma zaafı üzerinde durulmuştur. Bu zaaf onun ve ailesini yıkımına bile sürüklemiş, ömrünün sonuna kadar bir erkek çocuğu olduğu halde Pembe Hanım ve Umay Kıza çektirdiği azabı unutturamamıştır.

Bu romanda elli şahıstan bahsedilmektedir. Kıbrısın yeni yurt edinilmesiyle beraber romanda Kıbrıs'a yerleşen Türklerden bahsedilmektedir. Onların isimlerinden başka, nerelerden geldikleri ve Kıbrıs'ta ne işle uğraştıkları üzerinde durulmuştur.

Özellikle Gülümcanbacı adındaki şahıs, romanın birinci derecedeki önemli şahıslarından biridir. Kıbrıs'a yerleşen yaşça ilerlemiş bilgece bir kişidir.

“Yaşlanma yıllarının başlarında görünüyordu, dirice bir kadın idi.”¹¹⁴

Kıbrıs'ta daha çok yeni gelen ailelerin oğulları ile kızlarını kendine göre uygun bilirlilik ölçüsünde değerlendirip, onları evlendiren kişidir. Sözü geçer bir kişidir. Kendisi de Denizliden gelmedir.

Romanın diğer bir kahramanı Seher'dir. Seher, Denizlili Avcı Veli Bey'in ilk kızıdır. Romanda Atsız Hanıma kıyas yapılarak kişiliği hakkında bilgi verilmektedir:

“Seher, Veli Bey'in ilk kızı öyle değildi, o da soğukçaydı ama Atsız Hanımdan çok, pek çok sıcak kanlıydı, taşlaşmıyordu babasını gördüğünde hiç değilse, atılıp kucağına da koşmuyordu gerçi ama gülebiliyordu, gülümsüyordu.”¹¹⁵

¹¹⁴ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Sarkacı, İstanbul-1992, s.6.

¹¹⁵ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Sarkacı, İstanbul-1992, s.246.

Atsız Hanım Veli Bey'in ikinci kızıdır. Veli Bey ona da kız olduğu için şefkat göstermemiştir. O da babasını sevmeyen, soğuk yaratılışlı bir kişi olarak ömrünün sonuna kadar yaşamıştır.

Yasemin, Veli Bey'in üçüncü kızıdır. Görünüş itibariyle kızların "en güzelleriydi"¹¹⁶

Yasemin annesinin ve babasının ölümünden sonra babasının çiftliğine sahip çıkmıştır. Yüz yaşını geçkin yaşamıştır. Çiftliğin devamlığı için evlenmemiştir. Ölümüne kadar çiftlikte kalmış. Soyunu devam ettirmiş. Romanda bilgece bir karakter pozisyonundadır.

Korkut, Denizlili Avcı Veli Bey'in tek oğludur.

"**Zaman Dönümü**" adlı altıncı romanda seksen bir kişiden bahsedilmektedir.

Silahşör Mehmed Bey, romanın birinci derecedeki önemli şahsiyetlerinden biridir. Silahları iyi kullanmasıyla ün salmış bir kişidir.

"Silahşörlüğü de şundan.. eline ne tür silah verirsen ver, oyuncak niyetine oynuyormuş! Hiç görmediği silahı getir, söksün taksın, atsın vursun."¹¹⁷

Romanın birinci derecedeki şahsiyetlerinden biri de **Bâki**'dir. Gözlerinden birine odun parçası kaçmasıyla kör olur. Ölene kadar Kör Bâki olarak kalır. En yakın arkadaşı Halil'dir. Halil'le arkadaşlığı küçük yaşlarda başlar.

"Yaseminci Baba'nın yetimhanesinde büyümüşler. Halil'i orada tanımış; yani Halil'e ağabeylik etmiş."¹¹⁸

¹¹⁶ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Sarkacı, İstanbul-1992, s.246.

¹¹⁷ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Dönümü, İstanbul-1992, s.102

¹¹⁸ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Dönümü, İstanbul-1992, s.221.

Kör Bâki, oldukça menfaatçi, bir ara küçüklük arkadaşı olan Dizdar Halil'i tek başına bırakmışlığı, içine sindirmeyen bir kişidir. Hayatı boyunca Kıbrıs'a vali olmak için çalışmıştır. Tam Kıbrıs'a Vali olduğu sırada ise papazların oyununa gelip, sürgüne gönderilir.

“Oduncu Kör Bâki, Kıbrıs Valisi Hacı Bâki Ağalıktan o anda alındı; sürgüne yollandı, Yataya.”¹¹⁹

Romanın diğer birinci derecedeki şahsiyetlerinden biri de **Dizdar Halil**'dir.

H.Fikret Alasya,Dizdar Halil'in isyan ettiğinden dolayı idam edilerek cezalandırıldığından bahseder.¹²⁰

Hasan Behçet "isyanlar" başlığı altında verilen Dizdar Halil 'in isyanının 1765 yılında vergiler nedeniyle çıktığını ve bir kaç ay içinde bastırıldığını yazmaktadır.

Sepetçioğlu,Vali Küçük Mehmet tarafından bastırılan isyana romanında geniş bir şekilde yer vermiştir.Aynı isyan Hasan Behçet'in kitabında da geçmektedir.

"1821 de Yunanistan'ın Mora isyanına ayak uyduran Kıbrıs Kilisesi Megali İdea uğruna (Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakı)Kıbrıs Rumlarını Osmanlı idaresi aleyhine isyana teşvik etti.Başlatılan isyanın öncüleri olan başpiskopos ile üç mitropolit ve bir kısım halk Vali Küçük Mehmet tarafından astırılmak suretiyle idam edilerek isyan bastırıldı.¹²¹

Dizdar Halil bakışlarıyla tasvir edilmiştir.

“Bâki'den çok Halil'i tuttu gözü; Bâki'ye göre epeyce küçüktü, bakışlarında da daha bir açıklık vardı, güven vericiydi. Uzaktan bakışı rahmetli kardeşi Selim Hân'ı

¹¹⁹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Dönümü, İstanbul-1992, s.335.

¹²⁰ H.Fikret Alasya, Tarihte Kıbrıs, Ankara-1988, s. 40.

¹²¹ Hasan Behçet, Kıbrıs Türk Maarif Tarihi, İstanbul-1972, s.13.

hatırlatıyordu bir parça”¹²² başka bir yerde yine Dizdar Halil bakışları ile ön plana çıkar:

“Bâki’ye göre büyümüş Halil; Karayağız, tıknaz fakat gösterişli bir yiğit olmuştu Halil; Bâki onu sokakta görse belki hisseder hemen tanımayabilirdi. Yüzünde bir burma bıyık kara yağızlığını koyulandırıyor; karaca gözleri vardı yine; karaca içten, temiz bakıyorlardı”¹²³

Dizdar Halil, Bâki’ye oranla akıllı, dürüst bir kişiliği vardır. Gururlu, onurlu olması onu intihara bile sürüklemiştir. Yazar, Dizdar Halil’in ölüşünü bile ondaki sırlığa paralel olarak vermiştir:

“Dizdar Halil’in denizi, göğü, toprağı ve geceyi alevlendiren sonunu ya günahlarının bağışı ya geleceğine tutulmuş bir ışık diye yorumladı, avundu.”¹²⁴

Bunlardan başka romanda, Papazlar, keşişler ve Kıbrıs'a yerleşen ailelerden bahsedilir.

“Zaman...Yok!” adlı romanda seksen sekiz kişi bulunmaktadır.

Bu dev şahıs kadrosunu daha çok papazlar ve keşişler doldurmaktadır. Yabancı şahıslar diğer romanlara oranla daha fazla yer tutmaktadır. Yabancı şahısların daha çok Kıbrıs üzerinde oynadıkları oyunlar ele alındığı için, kişilerin fiziki portrelerinden çok, sosyal alandaki yeri romanda belirtilmiştir.

Oduncu Kör Bâki ve bazı üçüncü derecedeki şahısların da bu romanda adlarının geçtiğini görmekteyiz.

¹²² Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Dönümü, İstanbul-1992, s.225.

¹²³ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Dönümü, İstanbul-1992, s.249.

¹²⁴ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Dönümü, İstanbul-1992, s.320.

Bunların haricinde **İrfan** romanın birinci derecedeki önemli şahsiyetlerinden biridir. İrfan'ın dış görünüşü yazarın subjektif bakışı içerisinde verilmiştir.

“İrfan; çelimsiz gibi fakat ilk görüşün acemiliği geçtiğinde gözönüne sımsıkı etleriyle kemikleri bir arada perçinleşmiş güçlülüğü güven getiren bir yiğit havasındaydı. Attan yaylanarak inen bir beden yapısındaydı. Toprağa yürürken de dururken de sımsıkı basıyordu. Kaşı yüzü yerinde bir yüz yakışıklılığı korkutucu değildi, aksine yumuşacık bakışları vardı; bir de geçmiş zaman yiğitlerinin burulu bıyıklarını hatırlatır bıyıkları göze batıverirdi... daha inceltse, inceliğinde terlese toplasa bıyıklarını yüzü de yakışıklılığı da fazlalıklarını hemen atacaktı. Ama kesmiyordu, öylece bırakıyordu, buruyordu; ince zarif yüzüne ağırlık olduğunu farketmeden uzatıyordu”¹²⁵

İrfan, Denizlili Avcı Veli Bey'in soyundan gelme bir Türk yiğididir. Kıbrıs'ta yaşamış olan İrfan, Kıbrıs'ın kıymetini bilen her vakit bunu içinde hissedenden bir şahıstır. Celal Bey'in oğludur.

Romanın içinde bazı ünlü simalara rastlamak mümkündür. Örneğin Ziya Paşa'nın Kıbrıs'a mutasarrıf olarak atanması gibi. Lakin kahraman ağzıyla Ziya Paşa'nın Kıbrıs'a sürgün olarak gelebileceği varsayımı da ortaya atılmıştır:

“Ziya Paşa'yı da bizim Kıbrısımıza mutasarrıf değil sürgün yollamışlar sanki.”¹²⁶

Ali Suâvi de bir başka ünlü kahramanlarımızdandır. Yazar, Ali Suâvi'nin Türkçülük adına yaptığı faaliyetler ve onun yiğitliği üzerinde durmuştur:

“Ali Suâvi; Türkçülüğün kaynattığı kanıyla Üsküdar'dan Boğazı geçip Çırağan Sarayında ayaklanma düzenleyecek derecede gözü pek, deli yürekli Ali Suâvi”

¹²⁵ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman ... Yok!, İstanbul-1992, s.51.

¹²⁶ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman ... Yok!, İstanbul-1992, s.229.

Özellikle bu romanda Osmanlı İmparatorluğunun son dönemleri ile Kıbrıs ilişkileri yan yana ele alınıp incelendiği için zaman zaman padişahın imparatorluk üzerindeki olumlu olumsuz etkileri de açık bir şekilde incelenmiştir.

Örneğin Sultan Abdülhamid'in Sevr Anlaşmasını imzalamamak için elinden geleni yapması ve sarf ettiği güç, aşama aşama romanda anlatılmıştır. Sultan Abdülhamid Han 1876-1909 yılları arasında padişahlık yapmıştır.

Romanın diğer birinci derecedeki baş kahramanı **Cemil Bey**'dir. İrfan'ın da babasıdır. Bir ara defterdarlıkta çalışmış olsa da hastalığı yüzünden bırakmak zorunda kalır. Denizlili Avcı Veli Bey'in çiftliğini tek elde toplamak ve bu sayede de dağılıp giden aileyi bütünleştirmek gayeleri arasındadır. Vatansever bir kişiliği vardır. Özellikle İngilizlerin ve Rumların oyunlarına gelinmemesini onlara inanılmaması gerektiğine inanan bir kişidir.

Romanın birinci derecedeki şahsiyetlerinden biri de **Celal Bey**'dir. Celal Bey'in romanda fiziksel özelliğine değinilmemiştir. Celal Bey'den devamlı olarak "Denizlili Avcı Veli Bey'in soyundan¹²⁷ gelme tabiri kullanılmıştır.

Celal Bey vatansever bir kişiliğe sahiptir. Karısı öldükten sonra bütün sevgisini İrfan'a vermiştir. Her ne kadar Hrisofu Kadın onu evlendirmeye zorlasa da Celal Bey bir türlü evlenmez.

Kıbrıs'a yerleşen Mr. Kleytın her ne kadar iyi ilişkiler sürdürse de bu ilişki daha sonra akrabalığa döner. Çünkü Mr. Kleytın'ın kızı Margarita ve İrfan birbirlerini sevmektedir. Celal Bey başta, oğlunun bir yabancı kız ile evlenmesine karşı çıksa da daha sonra Margarita'yı kendi kızı gibi sever, ve evlenmelerine de karşı çıkmaz. Margarita'nın Müslüman olmasından sonra ona bir isim bile kafasında düşünmeye başlamıştır:

¹²⁷Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman ...Yok!, İstanbul-1992, s.122-123.

“Margarita’ya bir Müslüman ismi bile aramıştı bir ara aklı, lakin bulabildiği hiçbir adı İngiliz Kızına yakıştıramamıştı”¹²⁸

Romanın ikinci derecedeki şahsiyetlerinden biri de Margaritadır. Margarita İrfan’la evlendikten sonra, kayın pederi ilk önce ona Yasemin sonra Gülesen adını kursa da, Haydar Baba Margarita’nın adını Gülpenbe olarak değiştirir. Yazar, Margarita’nın fiziki özelliğine sadece onun güzelliğine yönelik tasvir yaparak bilgi vermiştir:

“Margarita kapıda gördüğü attan inen Margarita değildi; epeyce zamandan beri tanıdığı, büyüüp serpişini izlediği kız bile değildi. güzelliğini belirtir bir yakası kapalı elbise giyinmişti. Çok az takısı vardı. Saçlarını salıvermişti fakat üzerine çok ince bir uçuk mavi tülbent bağlamıştı. Tülbentte pırıltılı küçücük boncuklar yer yer tutturulmuş olmalıydı, kız salınıp gelirken parıldamıştı.”¹²⁹

İkinci derecedeki şahsiyetlerden bir diğeri de Mr. Kleytin’dir. Mr. Kleytin İngiliz olmasına rağmen Türksever’dir. Geçimini tüccarlıkla sağlar. Mr. Kleytin’in fiziki tasviri kitapta birkaç cümleyi geçmez;

“Adam orta yaşlarındaydı, yüzü güleç bir kişiydi sarışın yüzünde kaşlar ve kirpikler koyucaydı, gözlerinin mavisini yumuşatıyordu.”¹³⁰

Üçüncü tipteki şahıslar Vali Küçük Mehmet bey, bakıcı Hrisofu Kadın, Gâvur İmam ile Ayyaş Papaz ve Di Cesnola’dır.

Bunların haricinde birçok papaz, keşiş ve Türk ve yabancı komutanlar romanda geçmektedir.

“Zaman Uyanışı” adlı sekizinci romanda yazar, yüzelli iki kişiden bahsetmektedir.

¹²⁸ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman ...Yok!, İstanbul-1992, s.122-123.

¹²⁹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman ...Yok!, İstanbul-1992, s.116.

¹³⁰ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman ...Yok!, İstanbul-1992, s.104.

İrfan Bey, bu romanda da birinci derecedeki önemli şahsiyetlerden biridir. Diğer birinci derecede önemli şahsiyetlerden biri de Fazlı'dır.

Fazlı, Arslan Bey'in oğludur. Fazlı Bey'in fiziki görünüşüne ait tasvir sadece onun yüzündeki tüylere göre aldığı biçimdir.

"Fazlı artık, üst dudağında, bir vakitler kendinin olduğu gibi, ayva sarısı tüyler incecikten kömürleşiyordu."¹³¹ Romanda vatansever bir kişidir. Türkiye'de subay olarak ömrünü tamamlar.

Romanın birinci derecedeki şahıslarından bir diğeri de **Fazıl**'dır. Fazlı'nın da arkadaşıdır. Yazar ilk etapta Fazıl'ın küçüklüğüne ait fiziki görünüşü romanına almıştır.

"Küçüklerin Fazıl etlice ve uzunca yüzüyle kaşı gözü belirli, ağzı burnu çenesi güçlüce bir on dört yaşın çocuğuydu."¹³²

Romanda, Küçüklerin Fazıl , Fazlının en yakın arkadaşı olarak geçmektedir.İstanbul'a hekimlik tahsili için gidecektir.Roman kahramanı olan Arslan Bey , Fazıl'ı akıllı ve hırslı bir kişi olarak tanımaktadır.

Fazıl'ın Lozanda tıbbiyeyi bitirdiğini, diplomasını aldığını , oradan İsviçreye gittiğini, Lozanda okuduğunu Fazlının ağzından öğrenmekteyiz.

Fazıl Küçük hakkında yapılan araştırmada, Sepetçioğlu'nun da belirttiği gibi, Fazıl Küçük'ün tıp tahsilini İsviçre'nin Lozan Üniversitesi'nde tamamladığını ve ihtisas gördükten sonra 1937'de doktor olarak Kıbrıs'a döndüğünü yazmaktadır.¹³³

¹³¹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Uyanışı, İstanbul-1992, s.55.

¹³² Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Uyanışı, İstanbul-1992, s.68.

¹³³ Kemal Tekakpınar-Demiray Doğasal, Dr. Fazıl Küçük, İstanbul-1990, s.14.

Yazar „Fazıl Küçük'ün "Halkın Sesi" adlı bir gazete çıkardığını yazmaktadır.

Fazıl Küçük hakkında yazılan kitapta halkın sesi gazetesinin nasıl çıktığını ve gazetenin içeriği hakkında geniş bilgiye rastlanmaktadır:

"Dr. Fazıl Küçük, toplum mücadelesinde gazetenin çok büyük bir rol oynadığına inanıyordu.Söz gazetesi sahibi Mehmet Remzi Okan 'ın vefatından sonra gazetesinin bir süre kapanması üzerine Dr. Fazıl Küçük kendi gazetesi olan Halkın Sesi'ni 14 Mart 1942'de kurdu.Bundan sonra Halkın Sesi gazetesi Kıbrıs Türk toplumunun mücadelesinde Kıbrıs Türk Halkının sesi oldu.Dr. Fazıl Küçük Halkın Sesi'nin ilk sayısındaki makalesinde şöyle diyordu:

"Artık "Söz " yaşamıyor, memleket de dilsizdir.Biz Türk cemaati dünyanın bu karışık , karanlık günlerinden bir haber karanlıklar içersindeyiz.İşte bu büyük noksanı düşünerek huzurunuzda çıkıyorum.Memleket bize kendisine borçlu olduğumuz şeyleri ödememizi emrediyor."¹³⁴

Romanın birinci derecedeki önemli şahsiyetlerinden biri de **Arslan Bey**'dir. Arslan Bey, ilk önceleri zengin iken, daha sonra birçok borç senetlerine boğulmuştur. Vatansever bir kişidir. Geleceğin Kıbrıs çocuklarına milli ruhu canlandırıcı kitapları ve Kıbrıs Mücahitleri için yeterli silahları Türkiye'den getiren kişidir. Her ne kadar Türkiye'ye gitmeyi oğlunun tahsili için kabul etse de Kıbrıs'a geldiğinde oğlunun tahsilini kendi karısının sağladığını öğrenir.

Romanın ikinci derecedeki önemli şahsiyetlerinden biri Doktor Esat Bey bir diğeri de Doktor Behiç Bey'dir. Bunlar da Kıbrıs'ın gelecekte Türklerin eline geçmesi için çalışan şahsiyetlerdendir.

¹³⁴ A.g.e., s.23-24.

Romanın birinci derecedeki önemli yabancı şahsiyetlerinden biri **Agoratis Anthroposu**'dur. Asıl adı Grivas'tır. Görünmez adam ünvanını taşımaktadır. Kıbrıs adasının Yunanlıların eline geçmesi için çalışan kişilerdendir.

Derviş Mânizâde'nin kitabında da Grivas'ın Yunanlılar lehine Enosis'i yaratmaya çalışan şahıslardan biri olduğundan bahsedilir.¹³⁵

Hayatına ait bilgiler romanda geniş bir şekilde ele alınmıştır.

“O da Kıbrıs’lıdır. Yurtdaşınızdır. Magosa’ya bağlı Trikoma köyünde doğdu. Sen Efendimin doğumundan 15 yıl önce doğdu. İlkokulu doğduğu köyde okudu. Şanlı Yunan Tarihini pek sevdiğini söyler. İskender İmparatorluğu’nun sınırlarını bekleyen destanlar efsaneler yarattı. Digenis Akritas’ı dilinden düşürmeyecek derecede sever. Lefkoşa’da, Sen Efendimin de okuduğu Kıbrıs Cimnazyumunda Yunanlı öğretmenlerin milliyetçi ırkçı öğütleriyle okudu. Bütün koşma yarışlarında birinci gelirdi. Atina’ya gitti. Orada Asker Mektebine girdi, Asker Akademisine. Akademiyi birincilikle bitirince Türkiye’de sürekli bir şekilde ilerleyen yunan ordusuna yazıldı. Mustafa Kemal’i temizleme hareketlerinde gerilla savaşını öğrendi; çok usta bir çeteci oldu”¹³⁶

Romanın birinci derecedeki önemli şahsiyetlerinden biri de **Mihail Hristodulas Muskos**'dur. Yazar, Muskos'un küçüklüğünden itibaren hem fiziki hem de sosyal durumu üzerinde inceleme yapmıştır. Örneğin Muskos küçüklüğünde; çobanlık yaparak büyümüştür.

“Çoban çocuk; zayıftı, kara kuru bir ufacık görüntüydü.”¹³⁷

“Kuru cılız Muskos’un alımlı kaşlarıyla alınının güzelleştirdiği yüzünü görmüştü.”¹³⁸

¹³⁵ Derviş Manizade, Kıbrıs Dün Bugün Yarın, İstanbul-1975, s.140.

¹³⁶ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Uyanışı, İstanbul-1992, s.163-164.

¹³⁷ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Uyanışı, İstanbul-1992, s.111.

¹³⁸ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Uyanışı, İstanbul-1992, s.114.

Muskos, iyi bir eğitim görmüştür. Grivas özellikle bütün piskoposların içinde onu seçmiş, onunla tanışmıştır. Grivas, Muskos'un da kendi gibi, Kıbrıs'ın gelecekteki sahipliğini Yunanlıların yapması için çalışmasını ister. Muskos ile Grivas bu konuda birlikte çalışacaklarına dair and içerler. Muskos bu sayede Grivas aracılığı ile daha yüksek yerlerde eğitimini tamamlar. Muskos küçüklüğünden beri çok istediği Kikkotis adını kiliseye girince alır.

Yazar, Muskos'un fiziki görünüşe ait tasvirini kendi yorumuyla vermiştir:

“Kaşını gözünü, var mı yok mu belirsiz karacık sakalını, süzülüp alnından dudağına inen burnunu.. kendi dış ölçülerine göre biraz ufakcık da gelse boyunu bosunu beğeniyordu, kendini seyretmek her vakit hoşuna gitmişti.”¹³⁹

Bir de bu romanda, her ne kadar sadece adları geçse de önemli bir takım kişilerden bahsedilir. Hepsinin amacı ise, Kıbrıs'ın tekrar Türklerin eline geçmelerini istemeleridir. Bunlardan en önemlisi **Rauf Denktaş**'tır. Hakim Raif Bey'in oğlu olan Rauf Denktaş, mücadelesini hala günümüzde de devam ettirmektedir. Sosyal hayata avukat olarak atanan Denktaş, Kıbrıs mücadelesindeki samimiyetinden dolayı Kıbrıs'ta çeşitli üst kademelerde çalışarak; bugünkü yerine gelmiştir.

Bunlardan başka, Recep Yazgan, o günkü Türkiye Cumhuriyeti'nin konsolosu, Süleyman Demirel başvekili, Adnan Menderes başbakanı; Celal Bayar ve Cevdet Sunay Reiscumhur olarak Kıbrıs'ın bağımsızlığı için çalışan önemli şahsiyetlerdendir.

Serinin en dev kişi kadrosuna sahip olan “Zaman Uyanışı” adlı romanda yukarıdakilerden başka çeşitli yerli ve yabancı komutanlar, piskoposlar, keşişler ve Kıbrıs için çalışan Türklerden bahsedilir.

¹³⁹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Uyanışı, İstanbul-1992, s.161.

ROMANLARDA

MEKAN

Romanda mekan,İstanbul, Kıbrıs ve kısmen de olsa çiftlikten ibarettir. Serinin birinci kitabı olan “**Sahibini Arayan Toprak**”ta Mitolojik zamandan başlayarak değişik olaylar anlatılmıştır. Örneğin bu romanda Afrodite, Yunan mitolojisinde adı geçen bir güzellik tanrıçasıdır.

Bu olaylar anlatılırken vakaya bağlı olarak mekanlar değişmiştir. Yazar olayları birinci derecedeki şahıslar etrafında yoğunlaştırmış, Mekanı da ona göre geniş tutmuştur.

Başta da belirttiğimiz gibi, mekan yazarın olayları anlatımına göre değişiklikler göstermektedir. Çünkü yazar Kıbrıs'ı Mitolojik olaylardan yola çıkarak,1974 Kıbrıs'ın kurtuluşuna varıncaya kadar ki zamanı tarihi bir platforma yerleştirmeyi amaç edinmiştir. Bu şekilde yazar, hem anlatacağı olayları daha iyi verebilmeyi sağlarken, hem de mekanın olaylarla bağlantısını gözler önüne serer.

Tasvirler gerçekçi bir üslupla verilmiştir. Tabiat tasviri, mekan tasvirine oranla daha da netleşmiş ve yazar tarafından sıkça kullanılmıştır.

“...abandığım toprakla birlikte yamaçtan kayıyorken bir anda elim, ansızın uzattığım sağ elim, toprakta çıkıntı yapan yuvarlakta bir mermer taşa uzandı.”¹⁴⁰

Yazar bunun yanında hangi olayın, nerede geçtiğini yer-yön belirtmek suretiyle vermeye çalışmıştır. Bu sayede yazar olayları ne kadar gerçekçi bir yaklaşımla ele aldığını ispatlamıştır.

¹⁴⁰ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Sahibini Arayan Toprak, İstanbul-1992, s.407.

“Girit adası yönünde yol almaya uğraşıyordu. Bir kısmı kendi bulunduğu gemi de onların arasındaydı. Girit yönündekilerin tersine Kuzey Doğuya doğru kayıyorlardı hızla...”¹⁴¹

Yukarıdaki örneğe uygun benzetmelere romanda sıkça rastlamak mümkündür.

“Deniz kıyısı ormanı ile ırmağın ortasında bir yere gelmişlerdi. Pamuk ekilen toprakların az beri yanında, ovanın kamburu olmuş bir tümseye doğru iken”¹⁴²

Yazar, bazen de mekanın yer adları ile sınırlandırmıştır.

“Antakya’da vakit geçirmediler, o gün, o saat en yakın limana indiler”¹⁴³

Mitolojik olaylarda mekân, Fırtına Tanrısının bulunduğu yere göre yoğunlaşmıştır. Fırtına Tanrısını öç olan bir nesne gibi gösteren yazar, bunu insanlığın üzerine inmiş, kara bulut olarak vermeye çalışmıştır. Mekan ise onda sınırsız bir kavram oluvermiştir.

“Fenike’nin Fırtına Tanrısına terketti yerini, o da bütün Fenike acımasızlığıyla esti de esti... denizi göğe çıkardı bir kere daha göğü denize indirdi”¹⁴⁴

“**Zaman Toprak ve Sahibi**” adlı romanda, mekan İstanbul’dur. İstanbul’un dış mekanları, bazen ayrıntılı bazen de yüzeysel bir şekilde ele alınmıştır.

Bu sayede romanda anlatma ve gösterme esasına dayalı iki unsur beraber verilmiştir

¹⁴¹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Sahibini Arayan Toprak, İstanbul-1992, s.384.

¹⁴² Mustafa Necati Sepetçioğlu, Sahibini Arayan Toprak, İstanbul-1992, s.240.

¹⁴³ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Sahibini Arayan Toprak, İstanbul-1992, s.161.

¹⁴⁴ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Sahibini Arayan Toprak, İstanbul-1992, s.225.

Örneğin: “Sebze Hali ile Rivali Yolu arasında bir dar sokaktaydı; çığlık Notre Dome yönünde, köprünün aralardan geliyordu. Miguez olayın köprü dönemecinde, kıyıya inen sahanlıkta veya merdivende olabileceğini hesapladı o anda; hesaplar hesaplamaz koştı.”¹⁴⁵

"Zaman Toprak ve Sahibi" adlı romanda yazar İstanbul'u mekan olarak seçmiştir.

İç mekan, daha çok bir bahçe veya yazara ilginç gelen bir oda olmuştur.

Yazar özellikle oda tasvirlerinde kahramanların eğitim düzeylerinden tutun da derli toplu oluşlarına varıncaya kadar kişinin yaşayış tarzını ortaya serer. Örneğin aşağıdaki örnekte yazar, kahramanın kitaplık odasını ,ince detayına kadar vermiştir. Odadaki kitapların raflara gelişi güzel dizilmeyip, konulara göre düzenlenmiş olması, kahramanın hem kitaplara verdiği önemi belirtmekte hem de özel yaşamında bu kişinin düzenli olduğunu göstermektedir. Yalnız kitaplığın yanındaki dolapla kahramanın titizliği arasında bir çelişki doğmaktadır. Çünkü yazar, bu dolabın içindeki eşyaların uyumsuzluğunu açık bir şekilde ifade etmiştir. Kısaca kahramanın özel hayatında titiz olmayan, olayları kendi akışına göre yönlendiren, unutkan, kitaplara önem veren bir kişiliğe sahip olduğunu görürüz.

Örneğin: “Kitapları da yan odadaydı ve bir yarı duvar boyu boyunca raflarla bölünmüştü kitaplar için; her rafta kitaplar, konularına göre sıralanmıştı. O duvarın köşelendiği yerde de bir uzun dolap bulunuyordu; bazen bu dolaba en olmayacak eşyasını en olmayacak zamanlarda, en olmayacak şekillerde bırakır, unutturdu...”¹⁴⁶

Bahçe, mekan olarak daha ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır.

Yazar bahçe tasvirlerine oldukça yer vermiştir. Bahçe onun kaleminde bazen bakımlı, bazen de bakımsız bir hal almıştır. Aşağıdaki örnekte yazar bahçenin eski ve yeni bir başka deyişle bakımlı ve bakımsız durumunu bir arada vermiştir.

¹⁴⁵ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Toprak ve Sahibi, İstanbul-1992s.60.

¹⁴⁶ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.315.

“Örendi girdiği yer, bir bakımsız bahçe idi, güller açmamış bülbüller ötmüyordu şimdi ama bir vakitler şenlikli bir bahçeydi, belli ki, bakanı edeni gözeteni kalmadığından yaban otlarının, kuru ısırğanların boğduğu bir yıkıntı durumuna dörmüştü”¹⁴⁷

Bakımlı bir bahçe mekanını da yazar, birbirine zıt olan iki durumu bir arada vererek belirtmiştir.

“Bahçe tertemiz idi, onu, o kadarını gördü Lâkin. Yağmur yeni sürgünleri kırıp geçirmiş, bazı çiçeklerin boyuncuklarını bükmüş çökertmişti... bahçe yolları temizdi, yağmurun temizliğinde pırıl pırıldı, akşama sarınıyordu.”¹⁴⁸

Bunların dışında bir çok yerin tasvirini de ele alan yazar, daha romanın ilk sayfasına, giriş kapısının üstündeki levhayı ayrıntılı bir şekilde ele alarak konuya girmiştir.

Romana ilk etapta bir tasvir ile başlanmıştır. Yazar bu sayede bütün yoğunluğunu bir noktada toplamayı sağlamıştır. Buradaki tasvirde görme, anlatım bir arada verilmiş olup; mekan olan Kıbrıs sadece üzerinde oturan insanların hal ve hareketlerine göre soyut bir şekilde verilmiştir.

“Giriş kapısının hemen yanındaki büyük boy bir cilalı sarı mermer levhayı vurmuştu düşen arslan başı, levha hem çatladı hem çarpıldı; şelaleciklerin boşalan sularıyla sürekli yağmurun hırçın vuruşları da üst üste binince çatlayan ve çarpılan levha yerinden oynadı, ikiye bölündü: bir kısmı suların akışına kapılıp sallandı durdu, öteki parça yerinden oynamadı”¹⁴⁹

“Zaman Yürüyüşü” adlı romanda yazar, ülke adlarını çokça mekan kavramı içerisinde oturtmuştur. Örneğin İspanya’da bulunan Berselona şehri tasvirsiz olarak,

¹⁴⁷ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.328.

¹⁴⁸ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.160.

¹⁴⁹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.1.

sadece adı geçmek koşuluyla , verilmiştir. Yazar bu şekilde hem şahısların emellerine ulaşmaları açısından mekan tanımadığını hem de yazarın da belki de görmediği yerleri, gerçek dışına çıkarmaması için şehirleri ayrıntıya girmeden vermiş olabilir.

Yazarın olayları akışına göre mekanda çeşitlilik göstermesini oldukça olağan bir şekilde ele alırız. Seri, tarihi gerçeklere dayalı bir roman olması ve şahıs kadrosunun çokça yer alması sonucu olaylar oldukça geniş bir perspektiften incelenmiştir. Olayın akışına göre bazen ülke adları sadece romanda ad olarak verilirken, bazen de o ülkenin fiziki, beşeri şartları içinde olaylar anlatıla gelmiştir.

“Bir anda Barselona’da o sabahı ve o tepeden uçurumlu denize atılışına çeyrek kala saatini yeniden yaşamakta olduğunu sandı.”¹⁵⁰

"Zaman Yürüyüşü" adlı romanda mekan Venedik, İstanbul ve Kıbrıs'tır.

İç Mekan tasvirleri bu romanda detaylı bir şekilde yer almamış olup; sadece yazarın olayları anlatırken olay içinde sunduğu bir araç vazifesi görür.

Örneğin Yassef Nassi'nin kendine geldiği zamanki oda detaylı bir şekilde ele alınmamıştır. Yazar odayı sadece dini açıdan değerlendirmiştir. Yazar odayı bir Venedikli veyahut Yahudi görünüşünden öte ele alsaydı odanın daha detaylı bir şekilde işlenmesini sağlayacaktır.

“Yassef Nassi, kaçırılırken bayılmıştı, ayıldığında kendini Venedik Yahudilerinin Cemaat evinde buldu. Tek başına bir odadaydı. Temiz bir yatakta yatıyordu. Oda, görünüşünden Venedikli fakat bir Yahudi konağının odasıydı.”¹⁵¹

Romanda mekân genelde İstanbul'dur. Çünkü İstanbul Kıbrıs için bir kilit vazifesi görür. Mücadele ilk etapta İstanbul'daki aydınlar sayesinde patlak vererek oradan tüm Anadolu'ya yayılır. İstanbul "Zaman Toprak ve Sahibi" adlı romanla adını Yassaf

¹⁵⁰ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Yürüyüşü, İstanbul-1992, s.53.

¹⁵¹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.54.

Nassi'nin eşi olan Sarah'ın İstanbul'a gelmemesi ile duyurulur. "Zaman Yürüyüşü" adlı romanda ise İstanbul Kıbrıs meselesini konuşulmak için seçilen bir mekan olmuştur. "Zaman Dönümü" adlı romanda İstanbul, Kör Baki'nin İstanbul'dan gelen üç kişinin kendisi hakkında aleyhte karar vermesi üzerine sürgüne gönderilmesine mekan olan şehirdir. "Zaman Yok" adlı romanda ise İstanbul, Osmanlı İmparatorluğunun içinde bulunduğu kötü ortamdaki ötürü çökmüş bir şehir görünümündedir. "Zaman Uyanışı" adlı romanda ise İstanbul Kıbrıs'taki gelecekteki çocuklara eğitici kitapları bulduran şehir konumundadır. Bundan da önemlisi İstanbul Kıbrıs'ın Türkleşmesinde perde arkası olmuş bir şehirdir.

"İki lodos esip üç güneş çıkınca diyenin hesabı İstanbul kurmuş, bir acayip kış baharında güneş dört yanı tutmuştu."¹⁵²

İstanbul romanda Sarıyer, Kilyos, Kızkulesi gibi şehre namzet olmuş bir çok önemli mekanlarla beraber anılmıştır. Yazar bu sayede İstanbul'u gözümüzün önüne bir tablo gerçekliği ile sunmuştur.

"Sarıyer üstünde Kilyos yolundan, Belgrat ormanlarına, oradan çatalca üstüne ine çıka."¹⁵³

Yazar, Durali Bey'in evini bahçesiyle beraber tasvir etmiştir.

Roman kahramanlarından olan Durali Bey, mütavazi bir kişiliğe sahiptir. Yazar Durali beyin bu özelliğini onun kaldığı mekan ile özdeşleştirerek vermiştir.

"Durali Beyin iki katlı küçücük evinin kapısını çaldı. Ev, alçacık duvarlı orta boy bir bahçenin sonlarına doğruydı. Duvarlarından, çok bakımlı hanımelleri sarkıyordu; kapıdan girilince bir güzel çardak altında beş on adım yürüyordunuz, bir taşlık yolu; güzel çok güzel bir kuyu evi vardı. Sol köşesinde, salkım söğütlerin gölgesindeydi."¹⁵⁴

¹⁵² Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Yürüyüşü, İstanbul-1992, s.60.

¹⁵³ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.60.

¹⁵⁴ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.84.

“Zaman Bir Dar Kapıda” adlı romanda mekân İstanbul, Kıbrıs, Lefkoşa ve Magosa'dır.. Yazar kendi bakış açısını,duygularına da yön vererek; mekânı daha geniş bir çerçeveden gösterme yoluna gitmiştir.

“Tavşan Adası açıkları Kapıdağı Yarımadası'nın koruyuculuğundaydı; çok vakitler yüce donanmanın sayısız kalyonları kadırgaları karamürselleri gelmiş gecelemişlerdi. Yıldızları yakın bir gökyüzü ile ay ışığının elmas tozlarında döküldüğü ufuklar, Kapıdağı Yarımadasının heybetli çizgilerini olduğundan çok daha fazla büyültür, Bandırma'ya doğru kararan gecesi insanı büyüler, huzura kavuştururdu.”¹⁵⁵

Dış mekân ise bazen yazar tarafından geçirilerek verilmiştir.

Olayın akışını bir çırpıda verme çabasına giren yazar, mekanları bazen sırası gelince bir çok yerde olduğu gibi, sadece isim vererek romanına almıştır.

“Böyle böyle Bozcaada geçildi; Midilli Adasının Sığı ve Kolanya Limanlarında birer gece geçirildi. Sakız Adasına gelindi.”¹⁵⁶

İç mekân unsuru da yine bu romanda büyük ölçüde yer almıştır. Özellikle bahçe içi ve ev, iç mekândaki unsurlardır.

Yazar, mekânı romanda geçen kahramanın meslek grubuna göre dekor etmiştir. Üst protokolde görevli olan memurların asker yerine, korumaları; kılınç yerine de silah taşımaktadır. Burada da yine anlatma ve gösterme unsurları bir arada verilmiştir.

“Genel Vali bütün üçüncü katı çalışma yeri ayırmıştı; çok küçücük bir girişi, geniş kanatları pek süslü bir çifte kanat kapıyla bekleme salonuna açılıyordu. Beli kılıçlı eli mızraklı iki asker kapıyı tutmuştu, tek kılıçlı bir küçük subay da girişi çıkışı ayarlıyordu.”¹⁵⁷

¹⁵⁵ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Bir Dar Kapıda, s.14.

¹⁵⁶ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.22.

¹⁵⁷ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.58.

Yazarın oda tasvirinde bahçe tasvirine nazaran daha başarılı olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü odada tesbihe varıncaya kadar en küçük bir ayrıntı bile yazarın gözünden kaçmamıştır. Odanın içi yurdun değişik yörelerinin kendine özgü nesnelere ile süslenmiştir. Yazar bu sayede hem gerçekçi bir gözlemci olduğunu, hem de romana bir sanat zevki vermek amacıyla birçok sıfatları yanyana getirmiştir.

“Yatak odasında ipekli Zile Halılarının bölme duvarlarının süslediği bir renk cümbüşü doğrusu iç açıyordu. Yerden boydan boya Yağcıbedirin taban halısı basmaya kıyılamayacak güzellikteydi; tavanı Bursa'nın özel dokuma şalı denizle göğün birleşmesinde bir sonsuzluğa uçuyordu; altın şamdanlarında küçük boy.”¹⁵⁸

Şam mumları; Erzurum işi bir sedefli telkari çerçevede parıl parıl boy aynası, gecelikler, terlikler ve tesbih!”

Mekân olayların akışına, kahramanların bulunduğu yere göre değişiklik göstermektedir. Mekan, genelde İstanbul olmasına rağmen, romandaki olaya paralel bir unsur olarak görülmüştür.

“Denizlili Avcı Veli Bey ile Kurt Kolunu birleştiren Ahmet Bayraktar Girne'ye doğru at sürüyorken çil yavrusu misali dağılıp deli dötrnallarda koşturan Venediklilerin önünü kesmek amacıyla hızla sağa kaydı, niyeti Arsasta, olmadı Lyside, en geç Kondeada önlerini kesmek, Veli Bey'in de yetişmesiyle iki arada bastırmaktı, Ne var ki Veli Bey Venediklilerin, Maserya Ovasının o çılgın düzlüğünde yakalanmayacağını görüyordu.”¹⁵⁹

“**Zaman Dönümü**” adlı romanda yazar, mekan unsurunu daha çok iç mekan olarak değerlendirmiştir. Olay genelde Kıbrıs'ta geçtiğinden Kıbrıs'ın şehirleri, semtleri ve Denizlili Avcı Veli Bey'in çiftliğidir.

¹⁵⁸ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.74.

¹⁵⁹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.124.

“Tek mum yukarıda başlarının üstünde; taş duvarı boydan oradan olduğunca tutmuş devimsi bir kara tahta Haçın boşluğuna yerleştirilmiş kurumuş çiçekler ve Meryem tasvirlerine baş eğmişlerdi. Mum, cılız aydınlığını ancak bu duvara getirebiliyordu. Koca kara Haç daha bir gölgeleniyor, duvarın ıslak taşları ışığıyla daha bir kararıyordu; İsa Meryem tasvirleri ılık bir aydınlığın sarı pembesiydi, bir tek onlar belirliydi zaten.”¹⁶⁰

Mekân tasvirlerinde yazar,bazen sade bir yaklaşım içine girerken, bazen de kendi yorum gücüne paralel oda tasvirleri yapmıştır:

“Dua hücresiydi saray Papazının, ince bir tahta kapıyla biraz daha büyük bir odadan, asıl odadan giriliyordu. Bella Pays manastırının bu bölümünde ender odaydı fakat dua hücresi bulunan tek odaydı. Yanındaki oda Antuvan Bragadinanın, onun yanındaki iç içe iki oda da Antuvanın annesiyle beraberindeki eski saraylı kadınlar için ayrılmıştı.”¹⁶¹

“**Zaman Sarkacı**”adlı beşinci romanda yazar çiftlik hayatından bahsetmektedir. Denizlili Avcı Veli Beyin Kıbrıstaki çiftliği en gözde çiftliktir.Herkesin çiftlikte bir görevi vardır.Çiftliğinde çalışanlara gayet iyi davranan Veli Bey,işçilerini devamlı gözetir.Çiftliğine gelen misafirlere karşı son derece iyi davranır,onlara hizmette kusur etmez.

Çiftliğinde bulunan insanlar,hep beraber hareket ettiklerinden yemekler bile hep beraber yenilir.

“Çiftlikte nece kadın kız var ise sofada toplanmış,kimi oturmuş kimi çömelmiş kimi ayakta bekleyordu. Efendiyi görmeleriyle hepsinin ayaklanması bir oldu,kalkışları Veli Beyi ürküttü,sofanın havası aynı anda çalkalanmıştı sanki,iş yorgunluğunda,terlice ve ağırlaşmış kadınımsı bir koku sofada yoğunlaştı.”¹⁶²

¹⁶⁰ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Dönümü, İstanbul-1992, s.6.

¹⁶¹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.6.

¹⁶² Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Sarkacı, İstanbul-1992, s.77.

Başta da belirttiğimiz gibi çiftlik, mekan olarak serinin sadece bir kaç romanında kesintili olarak verilmiştir. Çünkü asıl anlatılmak istenen ve verilmek istenen mesaj, çiftlik dışında gerçekleşmiştir. "Zaman Bir Dar Kapıda" ve "Zaman Sarkacı" adlı romanlarda Denizlili Avcı Veli Bey'in çiftliği geniş bir çerçevede ele alınırken, "Sahibini Arayan Toprak" adlı romanda Boğaç'ın çiftliği anlatılmıştır. Çiftlik Denizlili Avcı Veli Bey'in üzerindedir. Yörenin en iyi çiftliğine sahip olan Denizlili Avcı Veli Bey çiftliğine gözü gibi bakar. Onun ölümünden sonra kızı yasemin hanım çiftliğe sahip çıkar. Yasemin hanım yüz küsür yıl yaşamasına rağmen çiftliğin devamı için evlenmez. Çiftliği kendi ölümüne kadar elinde tutar.

"Zaman Yok" adlı romanda mekan İstanbul ve Kıbrıs'tır.

"Zaman Uyanışı" adlı romanda da mekan İstanbul ve Kıbrıs'tır.

ROMANLARDA

ZAMAN

Akdeniz'in içinde yer alan Kıbrıs Adası, değişik dinlerin(Hıristiyan, Yahudi, Müslüman) ve değişik toplumların(Fenike,Asur,Mısır,Roma,Arap,İngiliz,Frank ve Türk) yaşadığı bir yurt olmuştur.

Kıbrıs'ın tarihini yaklaşık İ.Ö.800'lü yıllardan itibaren ele alan yazar, mitolojik zamanı içerisinde Fenike Tanrısına uzanan tarihi de geniş bir perspektiften romanında işlemiştir.

Fenikeliler, Kıbrısta var olan maden kaynaklarını işletmiş,Kıbrıs'ı zengin bir konuma getirmiştir. Mısırlılar ise romanda yılanları adaya getiren topluluk olarak anlatılmıştır. Arkasından Aziz Paulus ve Aziz Barnabas sayesinde Kıbrıs adası, Hıristiyan diniyle tanışmış olur, ada 1191 tarihine kadar Roma İmparatorluğunda kaldı.

Ada, ilk defa Muaviye zamanında kapılarını Müslümanlara açtı.Yazar bu devreyi Hz.Muhammed (S.A.V.) ve onu takip eden halife dönemlerini anlatarak konuyu Kıbrıs'ın müslümanlarca fethine getirmiştir.

Kıbrıs'ın İngilizlerle tanışması ise İngiltere Kralı olan Arslan Yürekli Richard'ın zamanına rastlamaktadır. Adaya hakim olan İsaakios Komnenas romanda geniş bir şekilde ele alınmıştır.

Ada,daha sonra Franklara Guy De Lusignan'a Richard'ın sözü üzerine verilir. Fakat hem İslam Ansiklopedisinde hem de Meydan Larousse'da¹⁶³ Kıbrıs'ın İsaakios Komnenas'un elinden alınarak Templier şövalyelerine satıldığı yazılır. Templier şövalyelerinin ise adayı, Guy De Lusignan'a devredildiği üzerinde her iki kaynakta da görüş birliğine varılır.

¹⁶³ Meydan Larousse, cilt:7, Meydan Yayınevi, İstanbul-1975, s.223.

Adanın Türk hakimiyetine geçişi ise II.Selim zamanına raslamaktadır. Uzun bir müddet Kıbrıs'ı elinde tutan Türkler, Osmanlı İmparatorluğunun çöküş döneminde Kıbrıs'ı İngilizlere kaptırırlar.

Yazar, çeşitli din ve milletlerden oluşan adayı, ilk romanda mitolojik, Hıristiyanlık, Yahudilik,İslami devir ve Osmanlı devri olmak üzere beş devreye ayırmıştır.

Yazar,ilk romanda yani"Sahibini Arayan Toprak"adlı kitapta başlıca Kıbrıs'ı, Antakya'yı, Kudüs'ü, Roma'yı ve kısmende olsa İstanbul'u mekân olarak seçmiştir. Olaylar bu mekânlarda geçmektedir.

Yazar'ın mitolojik zamanı ele alırken bir Fırtına Tanrısından bahsetmesi, romana bir canlılık getirmiştir. Yazar bu mitolojik kavramları, kendi hayal dünyasında, bir hikaye biçimine getirerek, kitabın birinci bölümünde yer vermiştir:

“Fenikelilerin azgın Fırtına tanrısını duymuyorum... sol omzumun ötesinde denizi göğe uçuran fırtınayı da hissetmez olmuşum.”¹⁶⁴

Yazarın ilk kısımda Afrodit'i konuşturup; onun güzelliği ile ilgilenmesi ve onu romanda işleme, romana canlılık katmıştır:

“Farkına varmadan sorular soruyordum. Sorularımın sonu geleceğe benzemiyordu. Kesti sözlerimi bıçak kesmesinde: “Ben... Afroditim!” dedi” ifadesi gibi.

Yazarın “Sahibini Arayan Toprak” olarak nitelendirdiği romanda, arayışlar içerisinde koşturan ikinci topluluk Yahudiler idi. Yazar romanın diğer bölümünde de bu topluluğa genişçe yer vermiştir:

¹⁶⁴ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Sahibini Arayan Toprak, s.41.

“Kıbrıs’tan başka bir yer düşünüyordu farkında olmadan. O anda içinden bir şey, kendi ruhu ile bir olmuş bir yıllık bir başka ruh” olarak tanımladığı ve beklediği toprağı yazar, Evagoras’ın ağzıyla, Kıbrıs’ı düşündüğünü açıkça belirtir.

Bu durum Hıristiyan ve Müslüman toplulukları için de aynıdır. Yalnız zaman kavramı, İslâmi topluluklarını anlattığı kısımda daha da netleşir.

Yazar, bu bölümde kesin tarihlerden bahseder:

Örneğin, bir Peygamber Devrini, ardından da halife ve Muaviye dönemlerine ait anlatışları hem uzun uzadıyadır hem de daha net şekildedir: çünkü tarihte de Kıbrıs, Muaviye döneminde kazanmış Muaviye döneminde Kıbrıs alınmaya çalışılmıştır.

“Yıllardan, Hicret’in yirmidokuzuncu yılıydı ve Ramazan ayının ikinci günüydü”¹⁶⁵

“**Sahibini Arayan Toprak**” başlığı altında verilen ilk romanın son üç sayfasında ise yazar, Osmanlı Devletini Kıbrıs’a sahiplenmek isteyen bir Türk topluluğu olarak görür.

Yazar, Lala Mustafa Paşa’yı Kıbrıs’a sahiplenecek kişi olarak görülüp görülmediğini tam olarak belirtmeden ilk romanını sona erdirir. Yazarın bu şekilde romanını sona erdirmesi, ardından gelen romanın okunmasını sağlayan bir malzeme olarak değerlendirilebilir.

“Bir soru ilkin okur iken de, o papirusları ve parşömenleri okur iken de, size sunabilecek için Türkçeye çevirip yeniden yazarken de hep aklımda o soru vardı. “kim? Sahibini bekleyen toprağın sahibi kim olacak” kim?”¹⁶⁶

Kıbrıs’ın tarihi seyrine bakacak olursak;

¹⁶⁵ Mustafa Necati Sepetçioğlu, *Sahibini Arayan Toprak*, İstanbul-1992, s.112.

¹⁶⁶ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.528.

“Kıbrıs adası Bizans’a tabi iken Miladi 648 veya 649’da ilk defa Müslümanların istilasına uğramış ve vergiye bağlanmıştır.”¹⁶⁷

Ansiklopedik bilgiye bakacak olursak da; Burada da Kıbrıs seferinin Muaviye tarafından yapıldığını görürüz. Kıbrıs, hristiyan ve müslüman ülkeleri için ticari bir konumda idi. Deniz üstünlüğünün vermiş olduğu avantaj Kıbrıs’ı bir üst donanma haline getirmiştir. Lakin müslümanlar, Bizans kadar Kıbrıs adasına hakim olamamıştır. Müslüman seferleri müsbet bir netice alamamışlardır.

“Kısa süre içinde Hıristiyanlığın yayıldığı Kıbrıs, M.S.I.yy.’da Aziz Paulus, Kıbrıs asıllı Aziz Barnabas ve Aziz Marcus tarafından ziyaret edildi. Ada 1191’e kadar Doğu Roma İmparatorluğunda kaldı. Kıbrıs’a ilk İslam seferini Halife Osman zamanında, Şam Valisi Muaviye yaptı. Ebu Eyyüp El -Ensari’nin de katıldığı bu sefer sırasında Salamis-Konstantia şehri tahrip edildi.”¹⁶⁸

Bir başka Ansiklopedi de Kıbrıs’ın Muaviye tarafından fethedildiğine tanık oluruz:

“Kıbrıs’a karşı ilk Müslüman seferi, Halife Osman zamanında, Şam valisi Muaviye tarafından açıldı. Bu sefer esnasında kocası Ubad b. al-şamita yanında bulunan ve Kıbrıs da ölen ensarilerden Umm Haram’a ait olduğu söylenen ve Larnaka civarında bulunan bir mezar, bu günde adanın başlıca mübarek mekanı olarak gösterilir.”¹⁶⁹

“**Zaman Toprak ve Sahibi**” adlı ikinci romanda yazar, 16.yy. İstanbul hayatını anlatmaktadır.

Özellikle zaman, ilk romanda bilinmeyen mitolojik tarihe oranla daha da netleşerek karşımıza çıkar.

¹⁶⁷ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, İstanbul-1976, s.15.

¹⁶⁸ Meydan Larouss, cilt:7, Meydan Yayınevi, İstanbul-1975, s.223.

¹⁶⁹ İslam Ansiklopedisi, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul-1948, s.673

Konuyu anlatış biçimine ve yerine göre uygun zamanları verme endişesi taşıyan cümlelere romanda sık sık rastlanır.

“İspanya’da Barselona kentinde güneş, 1553 Milad yılının Ağustos ayında ondördüncü günü her zamankinden çok yakıcı idi.”¹⁷⁰

Olayın doğruluğunu kanıtlarcasına saat bile vermekten çekinmeyen yazar, bunu romanın ilerleyen sayfalarında ispatlama yoluna gitmiştir.

“1568 yılı Eylül ayının onsekizinci günündeyiz efendimiz, günlerden Pazar.. saat ?”¹⁷¹

“**Zaman Yürüyüşü**” adlı romanda ise yazar, zaman unsurunu önemli an ve günlere göre netlik kazandırmış böylece yazar romanına tarihi gerçekçilik anlayışını kazandırmıştır.

Örneğin, Kıbrıs Seferi için padişahın fermanı açık seçik bir şekilde verilmiştir:

“Aylardan Nisan ayının yirmibirinci günüydü, yıllardan Hicretin dokuzyüzyetmiş yedinci yılıydı, İstanbul’da nisan güneşi canlara can katıyordu.”¹⁷²

Yangının genişçe yer aldığı bu romanda (Zaman Yürüyüşü) yazar,padişah ağzından , yangının devam ettiğini;

“Altı ay dört gün”¹⁷³ şeklinde belirtmiştir.Yılmaz Öztuna'nın kitabında belirttiği üzere gerçekte İstanbul da büyük bir yangın çıkmıştır.

¹⁷⁰ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Toprak ve Sahibi, İstanbul-1992, s.33.

¹⁷¹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e.,s.136.

¹⁷² Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Yürüyüşü, İstanbul-1992, s.255.

¹⁷³ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.220.

Bunu Kıbrıs'ın fethi emrinin geldiği andan itibaren ele alıp eserinde dile getirmiştir. Olay Öztuna'nın ağzından aynen şu cümlelerle belirtilmiştir:

"Divân,padişaktan Kıbrıs'ın fethi emrini aldığı zaman,önce iş savaşı halledilebilir mi ? Buna teşebbüs etti.Divan-ı Hümayun ikinci tercümanı Mahmut Ağa ile padişah yaverlerinden Kubat çavuş,Venedik'e yollandı.Kıbrıs Türkiye'ye terkedilirse,devletin Cumhuriyetle çok hayırhah davranacağı söylendi.Cumhuriyet senetosu,Türk elçilerin teklifini reddetti.Divan bu haberi alınca Türk limanlarındaki venedik gemilerine el koydu ve İstanbul'daki Venedik kolonisini tevkif edip yedikule'ye yolladı.13 Eylül gecesini bütün venedikliler,şehirdeki Muazzam bir patlama sesi ve göklere yükselen bir alev sütunu ile uyanmışlardı.İstanbul tersanesinden sonra Avrupa'nın en büyük tersanesi olan Venedik tersanesinin barut deposu,Türk gizli teşkilatı tarafından ateşlenerek havaya uçurulmuştu.Şehirde panik büyük oldu ve zarar her türlü tahminin üzerindeydi.Çok büyük bir yangın çıktı ve hatta yangın,limanda yatan gemilerin çoğuna da sirayet etti."¹⁷⁴

Yukarıda da belirttiğimiz gibi yazar tarafından uygun görülmemeyen zaman kavramı bazı anlatışlarında sadece ay ve gün olarak verilmiştir:

"Mart dokuzunun bile..."¹⁷⁵

"Zaman Bir Dar Kapıda" adlı romanda zaman; ay-gün-yıl üçleminden öte daha çok ay ve gün olarak ele alınmış ve ona göre olaylar işlenmiştir.Yazar bu şekilde olayların akışını kesmeden olaylara tarihi bir gerçekçilik açısından yaklaşmayı amaçlamıştır.

"Mayısın yirmibeşinci günü gelip demirledikleri Sakız Limanında Mayısın otuzuncu gece yarısından sonraya kadar."¹⁷⁶

¹⁷⁴ Yılmaz Öztuna , Büyük Osmanlı Tarihi, İstanbul-1974, s.138.

¹⁷⁵ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Yürüyüşü, İstanbul-1992, s.255.

¹⁷⁶ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Bir Dar Kapıda, İstanbul-1992, s. 23.

Yıl, ancak Hicri takvime uygun bir şekilde verilmiştir:

“Bu sefer de Hicretin bu dokuzyüzyetmiş yedinci yılının son gününü Rodos’a bakıyorken yolcu edişinde...”¹⁷⁷

Yazar bazen de Hicri yılı ay ve gün olarak vermiştir.

“Hazreti Muhammed’in Hicret yönünden bu yana geçen dokuz yüz yetmiş sekiz yılı... Muharrem Ayının ilk günü...”¹⁷⁸

“Zaman Sarkacı” adlı romanda ise yazar zamanı yine iki yönlü olarak vermiştir.

“Buyruğunun altındaki tarih Cemazi yel evvel ayının önüçüncü Pazar günü ve Hicri 980 yazıyordu.”¹⁷⁹

“**Zaman Dönümü**” adlı romanda yazar zaman unsuruna hiç yer vermemiş gibi olayları kendi kafasındaki sıraya göre anlatmıştır. Sadece bir kez romanda ay ve gün ikilemesine rastlanılmıştır:

“Temmuzun yirmiyedinci günüydü.”¹⁸⁰

Yazarın okuyucusunun bildiği önemli olayların sadece adlarını verme yoluna giderek de anlatılan zamanı kafalarda netleştirdiğini görmekteyiz:

“Demek Fransa’da ihtilal çıkmış”¹⁸¹

“**Zaman ... Yok!**” adlı romanda ise yazar, sona gelen bir hikayenin sonucunu hazırlayacak olayların zamanını hem İstanbul hem de Kıbrıs açısından ele almıştır.

¹⁷⁷ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.27.

¹⁷⁸ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.29.

¹⁷⁹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Sarkacı, İstanbul-1992, s.26.

¹⁸⁰ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Dönümü, İstanbul-1992, s.305.

¹⁸¹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.337.

Örneğin, bildirinin yayınlandığı yer ve zaman, kesin bir tarihte ortaya serilmiştir.

“Bildirinin Neo Kastro Kasabasında 23 Nisan 1770 tarihinde yayınlandığını bilmekteyiz.”¹⁸² gibi.

İstanbul’da gelişen olaylar özellikle içten ve dıştan baskılarla imzalanan ferman ve antlaşmaları da yazar romanda vermiştir.

Tanzimat Fermanının Osmanlı İmparatorluğunda yarattığı yankıların dışında bir o kadar da İstanbul dışında yaşayan Türkler’i de olumsuz yönde etkilemiştir.Çünkü Tanzimat Fermanı ile yabancılara özerk bir ayrıcalık verilmiştir.

Özellikle Kıbrıs halkı Tanzimat Fermanı ile büyük bir umutsuzluk içine girmiştir.Kıbrısta Türklerle beraber yaşayan Rumlara ve Yunanlılara bu fermanla açıktan bir ayrıcalık verilmiş olacaktı.

Yazar,romanında da Tanzimat Fermanının Kıbrısta süren olumsuz yankılarını da dile getirmiştir.

“İstanbul’da Padişah bir Tanzimat Fermanı okutmuş da... yani efendim mesele budur.”¹⁸³

“Zaman Uyanışı” adlı romanda ise zaman artık 1974 yılına doğru hızlı bir akış içinde hem İstanbul’da gelişen olaylar hem de Kıbrıs’ta gelişen olaylar içinde netlik kazanmıştır.

Yazar Nüfus sayımı ile ilgili değerlendirmesini ise Rum ve Türk Milletine göre bir tesbitte bulunarak vermiştir:

¹⁸² Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman ... Yok!, İstanbul-1992, s.7.

¹⁸³ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.222.

“1881 yılında Kırkbeşbin dörtyüzellisekiz Müslümana karşı yüzotuzyedibin altıyüzotuzbir Rum,üçbin civarında ötekiler vardı. Toplam 186.173 kişiydi Kıbrıs'ın nüfusu velakin Zaman gazetesi daha fazla müslüman olduğuna inanıyordu.Türk diyemiyordu;Müslüman diyordu.Türk,Türkçülük sözleri tehlikeli sözlerdi.On yıl sonra,1891 yılında Müslüman sayısı 47.926 olabilmişti,Rum 158.585'e çýkmýþ,ötekiler üç binin altına düşmüştü;toplam ada nüfusu 209.286 kişi”¹⁸⁴

İslam Ansiklopedisinde ise,1881 yılından itibaren yıllara ve milletlere göre nüfus sayımı rakamlarla tesbit edilmiş olup;müslümanların sayısı hakkında tahminlerde bulunulmuştur:

"İngiltere tarafından işgal edildikten sonra,Kıbrıs'ta yapılan ilk sayım,ada nüfusunu 1881 senesinde 186.173 olarak tesbit eylemiş idi.Bu nüfus sonraki sayımlarda devamlı bir artma göstermiş,birinci cihan harbinden evvel(1911)-274.108,ikinci cihan harbinden evvel(1931)-347.959, harpten sonra (1946)-450.114 olmuş ve 1952 de 500.000'i bulmuştur. 1911 sayımındaki nüfusun %78.9 'u Rum- Ortodoks (216.300), %20.1'i Türk (55.213) idi; ayrıca bir miktar arap (1.036), Ermeni (551), İngiliz (490) ve diğer uyruklardan olanlar (506) bulunuyordu. Son senelerde Kıbrıstan Türkiye ye bazı göçler olmuş ve Türk nüfusunun gelişmesi biraz tahdide uğramış bulunmakla beraber,şimdi bu sayının 80.000'i aştığı tahmin edilmektedir. Ada da ayrıca bir kaç bin kadar Suriyeli veya Mısırlı Arap bulunduğundan,Müslümanların sayısı bundan biraz daha fazladır."¹⁸⁵

¹⁸⁴ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Uyanışı, İstanbul-1992, s.26.

¹⁸⁵ İslam Ansiklopedisi.. Milli Eğitim Basımevi, İstanbul-1948, s.676.

Bir başka kaynakta Kıbrıs'ın nüfusu 1881-1960 yılları arası Türk ve Rumların sayısı

YILLAR	TÜRK	RUM	ÖTEKİLER	TOPLAM
1881	46.389	136.629	5.066	186.084
1891	47.926	158.585	2.775	209.286
1901	51.309	182.739	2.974	237.022
1911	46.428	214.489	3.056	263.964
1921	51.339	244.887	4.489	300.715
1931	64.245	276.572	7.142	347.959
1938	66.459	310.070	-	376.529
1946	80.548	361.199	8.367	450.114
1960	105.494	448.861	-	554.355

186

Yazar, olayların akışına resmi bir içtenlik katmak amacıyla Balkan Harbi zamanını da vermiştir.

“Hekimliğinin evliliğinin ilk çocuğunun tadına vardığı yıl kalkmış Balkan Harbine gönüllü hekim yazılmış.”¹⁸⁷

Balkan Harbinin arkasından da Dünya Savaşını, zamanın akış seyrine göre vermiştir:

“Cihan Harbini duydu bir başka gün; Hekimoğlu Ali’yi sordu”¹⁸⁸

“Cihan Harbi”nin başladığı sıralarda, Yunanlılar Türkiye’de boş durmayıp; İzmir’e asker çıkarmışlardı.

¹⁸⁶ H.Fikret Alasya ;Tarihte Kıbrıs,Ankara-1988, s.76.

¹⁸⁷ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Uyanışı, İstanbul-1992, s.48.

¹⁸⁸ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.50.

“Arslan, Yunanlıların İzmir’e asker çıkardıklarını duyduğu gün en çok babası Veli Beyin...”¹⁸⁹

Yazar, 1897 Türk-Yunan davasını da açık bir şekilde ele almıştır:

“Kıbrıs’ta Müftü Ziya Efendi diyorki tıpkı 1897 deki Türk-Yunan savaşında da 1880 dekinde de Kıbrıslı Rumlar Türklerle savaşmak üzere...”¹⁹⁰ diye devam eden bir olayı silsileli şekilde işlemiştir.

Zaman, sadece Kıbrıs’ın aleyhine akıp gitmemektedir. Zaman, Osmanlılar içinde hiç de iyi olmayan bir sona doğru hızla akmaktadır. Birinci Dünya Savaşında yenik düşen müttefikimiz Almanya sayesinde biz de yenilmiş sayıldık. Bunun üzerine itilaf Devletleri bir olup; Osmanlılara Sevr Anlaşmasını imzalatmak istemişlerdir.

“Sevr Anlaşması kahretti gönlünü; yüreği paçavralandı.”¹⁹¹

Atatürk, Kıbrıs halkı için büyük bir önem taşır. Kıbrıslılar Atatürk sayesinde bağımsızlıklarına kavuşmayı umut etmektedir. Nitekim Atatürk’ün zamansız hastalanması herkesi üzer. Yıl 1936-1938 yıllarına raslamaktadır.

“Atatürk hasta, çok hasta, gazetelerde okumuşsunuzdur...”¹⁹²

Nihayet zaman Atatürk’ün ölümüne de çare bulamaz. Herkes üzüntü içerisinde. Ümitler de yarım kalmıştır.

“Ah! Ah Atatürk! Atatürk sağ olacaktın ki şimdi sen...”¹⁹³

¹⁸⁹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.51.

¹⁹⁰ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.105.

¹⁹¹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.92.

¹⁹² Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.137.

¹⁹³ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.144.

Yunanlılar ve Rumlar kendi aralarında bir takım emelleri gerçekleştirici kuruluşlar,dernekler kurarlar.Yunanistanın Kıbrıs mücadelesi ulusal örgütü olan EOKA hala günümüzde bile Türkiye ve K.K.T.C. için büyük bir tehlike oluşturmaktadır.

Romanda da adı geçen Grivas özellikle Yunan hükümeti adına çalışan bir kişidir.Yazar tarihi bir geçmişi olan Grivas'a romanda oldukça geniş yer vererek,çevirdiği dolaplar,hakkında bilgi vermektedir.

Yaptığım araştırmadan yazarın,Grivas ve Yunan hükümeti için yazdıklarının hiç de yanlış olmadığını görürüz:

"1955 'te Yunanistan ordusunda albay olarak görev yapmış olan Georgias Grivas(Digenis)Kıbrıs Mücadelesi Ulusal örgütü (EOKA) adlı bir örgüt kurarak Enosis amacıyla silahlı eylemlere girişti. Mart 1957 'de serbest bırakılmasına karşın adaya dönmesine izin verilmediğinden karargahını Atina da oluşturdu. Bu arada Fazıl Küçük önderliğindeki Kıbrıslı Türklerde adanın ya Türkiye ye geri verilmesi yada bölünmesini istemeye başladılar. Yunanistan'da ve Türkiye'de konuya ilginin büyük ölçüde artması,mitinglere,Türkiye'den çok sayıda Yunan uyruklunun sınır dışı edilmesine ve bazı Rumların ülke dışına çıkmasına yol açtı.."194

Bir başka kaynakda da Grivas'ın Yunanlılar Lehine çalışan bir general olduğu yazılmaktadır:

"Birleşmiş Milletlerden istediği sonucu alamayan Yunanistan Kıbrıs'ta tedhiş faaliyetlerini desteklemeye başladı ve Digenis takma adıyla çalışan Yunan Generali Grivas,EOKA teşkilatının başına geçti.."195

Türkler de boş durmayıp,birbirinden farklı kurum ve kuruluşlar kurmaya başlarlar.

¹⁹⁴ Ana Britanica, cilt:8, İstanbul-1988, s.435.

¹⁹⁵ Meydan Larousse, cilt:7, İstanbul-1975, s.225.

“Katak, Milli Parti, Türk İşçi Birliği, bir araya gelen Türk Çiftçiler Birliği derken geçtiğimiz 1945 yılında Kıbrıs Türk Kurumları Birliği oluştu.”¹⁹⁶

Rumların özellikle 1900 yıllarından sonra Türk üzerindeki eziyeti ve Kıbrıs’a zorla sahip olma düşüncesi onları, Türkler üzerinde her türlü zorbalıklara götürmeye yetmiştir.

Romanda da yazarın önemle üzerin de durduğu vahşet,bizzat kitaplara geçmiş gerçek bir olaydan alıntıdır:

“23 Aralık 1973 de Lefkoşe’nin çeşitli kesimlerinde Türklere otomatik silahlarla ateş açıldı ve ertesi gece de Türk birliğinde görevli bir binbaşının eşi ve üç küçük çocuğu öldürüldü.”¹⁹⁷

Yazar Kıbrıs Tarihini belli bir yerden de Türkiye açısından ele alıp incelemiştir. Bazen de Kıbrıs ve Türkiye de meydana gelen olayları ayrı ayrı açıdan değerlendirmiştir:

“Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin 16 Ağustos 1960 tarihli Garanti Anlaşmasının”¹⁹⁸

Tarihe şöyle bir göz attığımızda gerçekte de yazarın belirttiği gibi Türkiye,İngiltere,Yunanistan ve Kıbrıslı Rumlar arasında Garanti antlaşmasının yapıldığını görürüz:

"Türkiye,İngiltere,Yunanistan ile Kıbrıslı Rum ve Türk uzmanların birlikte çalışmaları sonucu hazırlanan anayasa tahtinde Kıbrıs'ın bütünlüğünü ve güvenliğini garanti eden yukarıdaki üç devlet bu beşli anlaşmayı Birleşmiş Milletler sekreterliğine kaydettirdiler.

¹⁹⁶ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Uyanışı, İstanbul-1992, s.167.

¹⁹⁷ Meydan Larousse, cilt:7, Meydan Yayınevi, İstanbul-1975, s.225.

¹⁹⁸ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Uyanış, İstanbul-1992, s.299.

Yine bu üç devlet Kıbrıs'ın müşterek savunması maksadıyla Lefkoşa da üçlü bir karargah kurdular .İttifak antlaşmasına göre 850 Yunan ve 650 Türk askeri Kıbrıs'da üstlenecek,bu askerler hem Kıbrıs'ı savunacaklar hem de Kıbrıs ordusunu eğitip yetiştireceklerdi."¹⁹⁹

“Sabır Ağacı” serisinin en başından itibaren, 1974 yılına kilitlenen yazar sonucu, kendi yorumuyla, çok güzel bir şekilde noktalamayı da ihmal etmemiştir:

“20 Temmuz 1974 sabahına kadar idi!

.....Ve o sabah, Kıbrısın bir kesiminde Türklerin yüzü güldü; ilk defa, doyasıya.

Yıl 1974 idi

Aylardan Temmuz ayı.

Kıbrıs bir kere daha Türkleşti... şimdilik Kuzeyde!”²⁰⁰

¹⁹⁹ Hasan Behçet, Kıbrıs Türk Maarif Tarihi (1571-1968), İstanbul-1972, s.18.

²⁰⁰ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Uyanışı, İstanbul-1992, s.347.

ROMANLARDA

DİL VE ÜSLUP

Sabır Ağacı serisi altında verilen sekiz roman realist mektebe mensuptur. Seri, bir ideolojiyi, bir fikri savunduğu için tezli romana girmektedir. Seriyeye bir sanat eseri gözüyle bakmaktan öte; seriyi topluma mal olmuş bir eser gözüyle bakmak daha yerinde olur.

Eser, bir çok kısım ve bölümlerden oluşmuştur. Yazar romanda üç destana ve bir masala yer vermiştir. Serinin daha ilk ciltinde Mitolojik bir destanla giriş yapan yazar, daha sonraki ciltlerde bir Venedik masalına ve Halid Arabın destanına da yer vermiştir.

Destan, Halid ile Gülsüm'ün birbirlerini sevmelerine dayanan bir aşk destanıdır. Roman da Halid Arab'ın destanını söyleyen destancının bir dörtlükte destanı, romanın kahramanı olan Arslan Beye anlatması ile destana giriş yapılır:

"Sarayönü Meydanında dükkanım
Beni candan usandırdı Gülsüm Hanım
Bu ne gönül ne bu ne sevda a canım.
Ateş içinde yanıyor her yanımda...

Bu kadarı geldi Arslan Beyin kulağına. Destancı yukarıdan beri okuyup geliyor, ara yerlere; "Halid ile Gülsümün işidir bu, okuyalım bakalım" sözünü sıkıştırıyordu; böylece okuyacak gidecekti. Yanık, yakıcı, acı destan yüreğini kavurdu bir anda. Halid Arabı hovardalık günlerinde tanımıştı. Dellal Azizin uçarı oğluydu. Arslan Bey halid Arap ile birlikte geçirdiği hovardalık gecelerini anmak istemediği halde Destancının yanık, yakıcı sesi bir anda bütün eski günleri hatırlattı. Gülsümü görür gibiydi, gözlerinin önünde, canlı canlı, can yakıcı gamzesi ile ve öldüren gülüşü ile.. kahpeydi ! Arab halid ile ne olacak ki ?... diyorken karısı geldi, karısına sormadı; oda ağzını açmadı. Destancının sesi duyulmuyordu zaten; giderek duyulmazlaşmıştı.

Fakat küçük kızı daha sonra Halid Arabın asılışını anlattı;Gülsümü vuruşunu öldürüşünü..asılışına herkes gitmişti,seyretmişti."201

Yazar, romanlarını birkaç kişinin ağzından vermiştir.

Yazar, kahramanların durumlarını ortaya koyabilmek düşüncesiyle, bir çok yerde kahramanların konuşma dilini aynen aktardığını görürüz:

“Aklından zorun varsa meyhaneye gelme tımarhaneye gidersen der bu herif”202

Bir başka örnekte ise;

“Eyi dedin, O kıyıda bu kıyıya, bu yandan o yakaya geçiş gibi bir geçiş yaşıyorken insan neyiz var ki neyimizi.. bilmem ki; işte böyle bir kayıktayız... hepimiz”203

Yazar, romanda kişilerin sosyal seviyelerine uygun olarak kahramanları konuşturmuştur. Özellikle aşağıya aldığı alıntıda “beleş, zıkkım, aha” kelimeleri argo sözlerdir:

“İç bre! İç bre! Herkesler para verir içmek ister sana beleştir neden naz edersin?” dedi. “Bana dense çoktandır yutmuşum..”

“Söyle, sana desin de yut öyleyse, ne duruyorsun? Sen zıkkımlan! Bana eyilik etmekse maksadı asanı verşin.”

“Asa nedir?”

“Aha şudur” dedi”204

²⁰¹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.101-102.

²⁰² Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Toprak ve Sahibi, İstanbul-1992, s.322.

²⁰³ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.318.

²⁰⁴ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.324.

Yazar “eylik, aha, zıkkım v.b” kelimeleri anlatıma sıcaklık ve samimiyet katmak ve gerçekliği temin etmek için romanına almıştır.

“Zaman Yürüyüşü” adlı romanında da yazar, kişilerin konuşma tarzını değiştirmeden romanına aynen almıştır. En çok rastladığımız kelime ise “Eyi”dir. Eyi zamanla (Eyi > iyi > ; e > i) değişerek, bugünkü şeklini almışsa da yazar, daha çok bu kelimeyi, köylü ağzından konuşan kişilere yakıştırmıştır.

“Duraliyi eyi tanımışsın”²⁰⁵ örneğinde olduğu gibi.

Samimiyet ve içten gelen bir rahatlıkla kahramanların konuşmaları bazen güzel yakıştırmalarla bile romanın daha keyifli okunmasını sağlıyor:

“Yanahu elin çamcak ağızlı bir yabancı dili söyle böyle bilse yedi günlük yoldan duyuruyor bağıracağına, sen buncasını bilmekteyken susarsın.. deli misin?”²⁰⁶

Yazar, kahramanların konuşma tarzını hem kişilerin eğitim ve kültür düzeyine hem de yaşadığı yöreye göre vermeye çalışmıştır. Örneğin Karadenizli bir kahramanın konuşmasını yazar aynen romanına aktarmıştır:

“He bu insan dedüğün nesne yaşına başına bakmadan havaya uçup çoşuyor daaa paluk gibi oynayı!”²⁰⁷

Kaba tabir ettiğimiz “evet” karşılığı olan “he” ifadesi de romanlarda sık sık karşımıza çıkmaktadır:

“Bre gerçekten sensin de.. sarhoş değilsin he mi?”²⁰⁸

²⁰⁵ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Yürüyüşü, İstanbul-1992, s.44.

²⁰⁶ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.62.

²⁰⁷ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.63.

²⁰⁸ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.60.

Bir de, yabancı şahısların Türkçeyi konuşmasındaki aksan bozukluğunu da yazar romana yansıtmıştır.

Almira anlıyordu: Anlarken anlıyor ben..” dedi. “yani siz konuşuyor iseniz.. Lâkin ben var konuşamıyordur eyi. Hoca konuşmaz pek.. nasıl derler.. şeydir, yani bilmez.”²⁰⁹

“Zaman Bir Dar Kapıda” adlı romanında ise yazar, konuşma biçimini kişilerin çevresine ve eğitim düzeyine göre de ayarlamıştır:

“Eyi.. hoş da Çelebi; hastasın. Bak şurada bile yerinde duramazsın”²¹⁰

Yazar, kahramanları ister Türk, ister yabancı kişi olsun konuşmalarını aynen romanına aktarmıştır. Bunda da gayet başarılı olmuştur. Çünkü bu şekilde yazar, kesinlikle kahramanları kendi yönlendirmeyip, olayları kendi akışı doğrultusunda bırakmayı yeğlemiştir.

Örneğin Genç Kara Papaz olarak bilinen (görünüşte yabancı şahsiyet) kişi, Türkçe konuşmaya çalışan bir ağızla;

“Ben kalacak bu yanda!”²¹¹ şeklinde karşısındaki kişiye cevap vermiştir.

“Zaman Sarkacı” adlı romanda Kıbrıs Adasının Türklerin eline geçmesiyle beraber Türkiye’nin birçok yerinden Kıbrıs’a göç gelen ailelerin hayatlarının her yönüyle ele alınıp işlendiği görülür.

Durum böyle olunca, pek tabii yurdun çeşitli yerlerinden gelen ailelerin yörelerine ve eğitim düzeyine göre konuşurduğu görülür.

²⁰⁹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.78.

²¹⁰ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.34.

²¹¹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.241.

“Omorfo diye bir yer var mı burada gardaş?”²¹² Örneğinde olduğu gibi “gardaş” kelimesi g>k ve a>e değişimine uğrayarak; bugünkü “kardeş” şeklini almıştır. Lâkin “gardaş” kelimesi hala günümüzde köy kesimlerinde kullanıla gelen bir söyleyiş özelliğidir.

Olayları yerinde ve canlı bir şekilde verme çabası taşıyan yazar, özellikle kahramanın telaşlı ve çaresiz durumunu da okuyucuya hissettirir.

“Aman bu da, bu da Lefkeye, bizimkiler görünmezleştii eyice, şincik no’ olacak?”²¹³

Abartı ve kaba sözler bu romanda çokça yer almıştır:

“Abovvv.. Ana kara nirededir?”²¹⁴

Aynı şekilde bir başka örnekte:

“Hırlısı da geldi o yandan arada bir hırsız da. Eyisi kötüsü yörüdü doldu Kıbrıs. Seçilseydi eyi olurdu..”²¹⁵

“Amca” kelimesi yakınlığı belirten bir kelimedir. Baba karşılığı olmaksızın da, kendinden büyük olan kişilere hitaben kullanılır. Yalnız bu kelime de bazı illerimizin, yörelerimizin ağzında bugün de “emce” veya “amice” olarak geçmektedir. Yazar da “amca” kelimesini yöreler ağzıyla romanına aktarmıştır.

“Hele bir emicem gelsin..”²¹⁶

“Zaman Dönümü” adlı romanda da yine argo sayılabilecek ifadeler kullanılmıştır.

²¹² Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Sarkacı, İstanbul-1992, s.15.

²¹³ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.22.

²¹⁴ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.37.

²¹⁵ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.48.

²¹⁶ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.271.

“Yok. Neme gerek şimdi..yok!”²¹⁷

“Hele” bir daha söyle anlamında hala da günümüzde kullanıla gelen bir tabirdir:

“Hele bir daha de hele”²¹⁸

Bazı insanlar, nedense, isimlerde harf kaybı yapması kulağa hiç de iyi olmayan bir söyleyiş ortaya çıkarmasına neden olurlar. Örneğin: “Mehmet” ismini “Memed” olarak söylenmesi gibi. Yazar da bu söyleyişi aynen romanına aktarmıştır:

“İşler böyle gelişince de seni unuttuk bre Memedim, hepten çıktın gittin aklımdan, eyi ki geldin”²¹⁹

“Evlendirmek” kelimesi de yöresel konuşma dilinde hala “evermek” olarak kullanılmıştır. Bu romanda da yazar, evlendirmek kelimesini de değiştirmeden insanların çevre ağızlarına göre vermiştir:

“Seni evermezsem bizim oğlanı, adasını.. benim Memedi de everemem evlat, o yüzden, önce sen.”²²⁰

“Zaman yok” adlı romanda ise yazar, İngiliz olan Mister Kelytın'ın Türkçe aksanıyla konuşmasını aynen vermiştir:

“Neden bu evcenlik? Kızım gelsin. Akşam evimizde kalmalısın, yemekte var hep konuşmak; sohbet var. Yemekleri sanırım Margarita yapacaktır, yemedin hiç. Sizin Türk yemekleri. Bak ne diyeceğim... bu Kıbrıs'ın Ortodoks yerlileri, onlar da almış sizden her şeyi, fakat sizin yemekleri ancak sizin kadınlar yapar yenmesi için”²²¹

²¹⁷ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Dönümü, İstanbul-1992, s.99.

²¹⁸ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.139.

²¹⁹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.169.

²²⁰ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.170.

²²¹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman...Yok!, İstanbul-1992, s.110.

“Zaman Uyanışı” adlı romanda da yazar kahramanların konuşma biçimlerini, diğer romanlarında olduğu gibi, aynen aktarmıştır.

Aslan Bey’in evlerine aldıkları Besleme Kız’ın konuştuğu sözler de katıksız bir şekilde romana aktarılmıştır:

“Çağırım gelsin, yoksa sen ona mı gedeen?”²²²

Köy ve kasabalarda hala yaşlı nine ve teyzeler “güzel” kelimesini (ü>ö) bir harfini değiştirerek söylerler. (gözel) Yazar bu romanına da yaşlı bir kahramanının konuşmasını değiştirmeden vermiştir:

“Sonra demle bir gözel çaycık, doldur İngiliz bayraklı porselen fincanlarına ikram eyle”²²³

Yazar, Rumlar’ın Türkler’i Kıbrıs’tan atma düşüncelerini onları romanda adeta canavara benzetererek vermiştir. Yazar bir Rum’un birkaç Türke hakaretini şöyle dile getirmiştir:

“Vay arkada bir de buli var haa? Bak, buli, buli.. vay bu ölümü diri mi?”²²⁴

“Sahibini Arayan Toprak” ve serinin diğer romanlarda da yazar, uzun cümleler kullanmıştır. Uzun cümleleri kendisine bir tarz olarak seçen yazarın bu konuda başarılı olduğu söylenemez. Çünkü yazar uzun cümleleriyle konunun anlaşılmasını engellemiştir.

Yazar, romanında bir çok bilgiyi bir anda verme kaygısıyla hareket etmiştir. Yazarın bu şekildeki yaklaşımı onu, Kıbrıs tarihini ilgilendiren dört yüz kitaptan

²²² Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Uyanışı, İstanbul-1992, s.156.

²²³ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.227.

²²⁴ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.260.

faýdalanmasına itmiştir.Serinin sekiz romanında da yazar,Kıbrıs'ın tarihine büyük oranda sadık kalmıştır.

Serinin bütün romanları bir bütün olarak okunduğu zaman ancak sonuca varılır.Yazarın anlatmak istediği mesaj da tam olarak anlaşılabilir olur.

Bazen yazarın ne anlatmak istediğine ancak yazarın vermiş olduğu bazı ipuçları ile anlaşılabilir:

“Fırtına Tanrısını Fenikeliler getirdi; daha önce biz bilmezdik. Adamızda kendimize göre Tanrılar vardı” diye devam eden sayfalarda, ancak biz ilk bölümün sonlarında yazarın “Sahibini Arayan Toprak” arayışı içerisinde olduğunu anlıyoruz.

Yazarın noktalama işaretleri yardımıyla bir cümleyi,bir paragraf haline getirmiştir.Virgül aşağıdaki örnek gibi bir kaç cümleyi tek bir cümleye bağlamıştır:

“Soğuk, tuzlu, sersemletici bir ısırsıtta duydu denizi ilkin Urua; deniz, açtığı ağzından bütün dişlerini Uruanın etine geçirmişti, parçalayacaktı, öğütmeye hazırlanıyordu, yutacaktı.”²²⁵

gibi.

“Zaman Toprak ve Sahibi” adlı ikinci romanda da yazar romanın çokça yerinde iç içe girmiş cümleleri vermiştir.

“Ansızın şehirde yabancılaşmış gördü özünü; artık şehir ona hiçbir şey söylemiyordu; avucunun içinden iyi bildiği köşe bucak soğuktu, anlamını yitirmişti, katıydı”²²⁶

Yukarıdaki örnekleri çoğaltmak mümkündür. Yazar noktalama işaretleri yardımıyla(Nokta hariç)iç içe girmiş cümleleri yan yana iki nokta ile bitirmiştir.

²²⁵ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Sahibini Arayan toprak, İstanbul-1992, s.17.

²²⁶ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Toprak ve Sahibi, İstanbul-1992, s.41.

“Gözlerinden gelip geçmekte olan eskimiş ve biraz yıpranmış yıllar hem bir çok olay hatırlattı hem de hatırlattıklarının yavaş yavaş etkilenmesinde, zaten pekişmiş dostlukları yeniledi; yeni bağların ipeksi ilmikleriyle dokundu yıllar yeniden; çıraklıktan ustalığa, ustalıktan çıraklığa birinin bütün bildiklerini öğrettiği öğrendiklerini aşan zeki, atılgan, ele avuca sığmaz ruhunda şekillenmiş binbir gücüyle öğrettikleri layık olduğunu gösterişi..”²²⁷

Serinin bütün romanlarında yazar, devrik cümlelere sık sık başvurmuştur. Yazarın üslubu haline gelen bu devrik cümleler, romana renk katmıştır:

“...bunlar da yanınca başka koku bırakmazlardı ki; zift, katran, nefis kokusu bile bırakabiliyordu onca yangın”²²⁸

“Zaman Yürüyüşü” adlı romanda yazar, iç içe girmiş cümleleri tek bir cümle gibi göstermeye çalışmıştır. Bu cümleler bazen okuma seyrini aksatmış; bazen de tam tersi, okumayı sürekli kılmayı sağlamıştır:

“Yaprakları dökmüş, karaca dalları arasında parçalanmış bir gökyüzüyle çarpıntılı bir deniz maviliği birbirine karışmış üç iri kavak ağacı; yaratırken yoğrulmuş, daha sonra da çarpıtılmış ecinnilerin donmuşluğunda, hiç kıpırdamadan görünen bütün hareketsizliğin simgesi olmuştu; yapraksız dallara konmuş kar birikintileriyle kabarmış, uçlarından sarkan uzunlu kısıklı, ucu sivri kamaları andıran buz sarkıtları kavakları daha da ecinnileşmiş gösteriyordu; bakını, çok, pek çok eski zamanların düşlerine götürüyordu.”²²⁹

Yazar, devrik cümleyi kullanırken hiçbir kurala bağlı kalmadan istediği duygu ve heyecanı, benzetme unsurları bulunan cümleler de bile rahatlıkla kullanmıştır:

²²⁷ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.352.

²²⁸ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.264.

²²⁹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Yürüyüşü, İstanbul-1992, s.12.

“Durali Bey bir Ağrı Dağıydı; yanında olurdun, dağlığını bilmezdin, göstermezdi sana; uzağında bulunurken dağlığın yüceliği seni sarar, bırakmazdı; oturdu mu bir ayrı Ağrı Dağı, yürüdü mü bir başka Ağrı Dağı fakat her zaman dost her vakit güvenilir bir Ağrı Dağı...”²³⁰

Hikaye biçiminde anlatıla gelen cümleler de bile yazar, devrik cümleyi kullanmayı ihmal etmemiştir:

“Böyle demiş ve der demez kaybolmuş gözden uzaklaşmış; bir daha kimse görmemiş onu, buğdaylarını da...”²³¹

Yazarın devrik cümleyi bu kadar sık kullanması, okuyucusunun dikkatini bir noktada toplama düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Belki de yazar vurgulanması gereken öğeleri daha belirgin hale getirmek için devrik cümleyi seçmiştir:

“...Ölü sallantılarında dalgacıklara uyup hafif hafif sallanan geminin bitip tükenme bilmez acılarını inleyen yıllanmış hastalar misali derince gıcirtılarını duya dinleye geceye bırakmıştı kendini, uyku durak hak getire.”²³²

Olayın akışına göre yazar, duygu atmosferini belli bir noktada toplamak istercesine devrik cümleler kullanmıştır:

“...öyleyken, yüzbir kere insanın ruhunu bedeninde topluyordu bir tek ruh oluyordu, dağılıp birkaç yüzbine ayrılıyordu söylerken.”²³³

Devrik cümle bazen gayet uzatılarak verilmiştir:

²³⁰ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.61.

²³¹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.146.

²³² Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Bir Dar Kapıda, İstanbul-1992, s.9.

²³³ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.10.

“Şehitler için okunanların dışında, bunca insanın birden bir anda okudukları Fatiha savaş sonrasında Kıbrıs’ında bir değişik yenilenme geldi Veli Beye.”²³⁴

Noktalama işaretleriyle de yazar devrik cümle oluşturmuştur:

“Fakat her şey destan gibi gidecek, yürüyecek değil, olamaz da.”²³⁵

Bazen de devrik cümleler ard arda gelerek; okuma seyrine renk katmıştır:

“Durmadan üreyen, üredikçe çoğalan bal arılarının sütüyle yoğruluyordu Kıbrıs’ın taşı toprağı. Ballar damlıyordu bulutlardan; derken her bal damlası bir Türkmen Gelini oldu bu sefer.”²³⁶

Bir solukta okunabilecek devrik cümlelere romanda sıkça rastlamak mümkündür:

“Can yangınından sızan kanı Silahşör Memed Beyin hançerinin boyunca fişkırdığında düşüşü bir diz çöküş oldu Bragadinonun fakat dizlerinin üstünde de fazla geliyordu canı”²³⁷

Birkaç öğeden oluşan devrik cümleleri, olacağı gibi bir iki öğeden de oluşan devrik cümleler de romanda yer almaktadır:

“Belki de kuruntuydu bütün bunlar”²³⁸

Devrik cümle yazarın vazgeçilmez bir üslubu haline gelmiştir diyebiliriz:

“Evde pişen aşın, kadınların kotarıp hazırladıkları ne ise onun, başına toplanacaklar, aile bütünleşecekti sofrada.”²³⁹

Yazar, devrik cümleler ile konuşma dilini yazı dili haline getirmiştir. Yazar bu sayede romanda samimi bir hava oluşturmuştur.

²³⁴ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Sarkacı, İstanbul-1992, s.45.

²³⁵ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.107.

²³⁶ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.124.

²³⁷ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Dönümü, İstanbul-1992, s.165.

²³⁸ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman... Yok!, İstanbul-1992, s.58.

²³⁹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Uyanışı, İstanbul-1992, s.32.

Yazar, romanını bugünkü Türkiye Türkçesine göre yazmıştır. Fakat bazen yazar, özellikle fermanlarda 16. yy. Türkçesine bağlı kalmıştır. Onun haricinde Türkiye Türkçesini çok güzel ve akıcı biçimde kullanmaya çalışmış, bunda da başarılı olmuştur.

Padişahın Kıbrıs Seferi için Ebussud Efendi'ye fetva yazdırttığı kısım aşağıda örnek olarak verilmiştir:

“Seyhülislam Ebussud Efendi o göğü tek başına tutmuş yıldızın sesiyle “başla öyleyse!” dedi fetvayı bir çırpıda yazdırdı. “Sabıka bir vilayet-i dâr-ı islâmdan olup, ba’dezzamân küffâr-ı hâksâr müstevli olup medâris ve mesâcidin harâb ve muattal ve menâbir ve mehâfilin küfür ve dalâlet ile mâl-â mâl ve nice türlü ef’âl-i habise ile din-i islâma ihânet kasd eyleyüb ve etrâf ve âleme evzâ-ı kabihâların işâ’at eyleseler, pâdişâh-ı dinpenâh hazretleri hamiyet-i islâm muktezâsınca diyâr-ı mezkurı küffâr-ı hâksâr elinden alup dâr-ül islama ilhâk eymeye azimet ve himmet buyursalar, sâbıka mezkur keferenin tasarruflarından olan aharr vilâyetler azimet buyurmalarına ma’ni olur mu? Beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu â’lem, aslâ mâni olmak ihtimâli yoktur. Pâdişâh-ı islam, eizze’llah ensârihu, keferle ile sulh eylemek ol zaman meşru olur ki, kâffe-i müslimine menfaat ola. Olmıyacak asla sulh meşru değildir; menfaat müşâhede olunup müebbed yâhut muvakkat olduktan sonra menfeatlü zamanda bozulması enfâ’ görülse elbette bozmak vâcib ve lâzım olur. Hazret-i Resul aleh’sselâm Hicret-i Nebeviyyenin altıncı yılından on yıla değin sulh edip Hazret-i Ali kefemu’ullahi ve veche, müekked ahd-nâme yazub muâhede mukarrer kılındıktan sonra gelecek yıl bozmak enfâ’ görülüp Hicretin sekizinde üzerlerine varıp Mekkari Muazzamaya feth buyurmuşlardır.

Hazret-i Halife-i Rabbi’l - alemin halledallahü teâla dalâli saltanatehu alâ mefârikil - müslimin ve eyyefe bi’n - nasrı’l - aziz ve’lfethil – mübin azümet-i hümayunlarında Cenâb-ı Risâletpenâh saellahu teâlâ aleyhi ve sellam hazretlerinin sünnet-i şeriflerine iktidâ buyurmuşlardır. Ketebehül el-fakir Ebussud...”²⁴⁰

²⁴⁰ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Yürüyüşü, İstanbul-1992, s.40-41.

Aynı durum “Zaman Bir Dar Kapıda” adlı romanda da söz konusudur:

“avâriz-ı Divâniyeden ve tekâlif-i örfiyyeden muâf”²⁴¹

“Zaman Sarkacı” adlı romanda da yazar 16. yy. Türkçesine bağlı kalmıştır:

“Kıbrıs Beylerbeyisine ve Kadısına ve Defterdârına hüküm ki: Cezire-i Kıbrıs kuvve-i Kâhire-i husrevânem ile yenile feth olunmuş memleket olup reâyasına dahi nev’a za’ftârı olup cezire-i mezbure reayâsına zulm ve teaddi olunmayıp adâlet olunup eğer icrâ-i şer’i şerifede ve eğer tahsil-i emvâl-ı Beytûlmâlde ve eğer icrâ-i şer’i şerifede ve eğer tahsil-i emvâl-ı Beytûlmâlde ve eğer sâir tekâlif-i örfiyye ve avâriz-ı divâniyada himâyet ve sıyânet olunup takviyyat verilmekle memleket ve sılâyet eski hâli üzere ma’mûr ve âbâdâ olmak mühimmâtından olmayın buyurdum ki bu bâbda her biriniz bizzâd mukayyed olup tâife-i reâyâ ki vedâyi-i Hâlik-i berâyâdır mehmâ emken himâyet ve sıyânet eyleyüp kimseye zim ve teaddi ettirmeyip eğer lerâ-i ahkâm-ı şer’-i şerâifde ve eğer miri hidemâtta ve eğer Beytûlmâlde cem ve tahsilinde tedric ve adâlet ile tutup reâyâyâ tefrika ve ihtilâl verür hususlardan ihtiyât eylesin ki zamân-ı hümâyunu adâlet makrunumda her biri ferağ-ı bâl ve huzur-ı hâl ile kâr ve kisbelerinde olmakla cezire-i mezbure eski hâli üzere ma’mur ve âbâdân ve reâyâ ve berâyâsı emnü emân ve refâhiyet ve itminân üzere olması nihayet-i âmâli behçetme âbımdır. Bu hususta gereği gibi herbiriniz mukayyet olup her vechile şenledüp ma’mur ve âbâdân olması bâbında mesâ-i cemileniz vücude getirip bâb-ı ikdâmda dakika fevt etmeyesiz. Şöyle ki reâyâyâ zim ve teaddi olunup fevkdhad tekâfil ile müteezzi olmakla mabeynlerine tefrika ve ihtilâl verildiği istimâ’ oluna beyân olunan özürünüz kabul olmak ihtimâli yoktur ona göre gaflet etmeyesin.”²⁴²

Yazar tasvirleri oldukça geniş tutmuştur. Mümkün olduğunca ayrıntıya inmiştir:

²⁴¹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Bir Dar Kapıda, İstanbul-1992, s.141.

²⁴² Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Sarkacı, İstanbul-1992, s.28.

“Salkım söğütlerin sarktığı yasemin hanımeli, püsküllü nane kokularına doymuş bir ince dar sokak, ağaç gölgesinde uyumanın hoşluğunda uzanıyordu ve bir yarım içerlekle dirseklendiği yeri gösteriyordu kitapçı”²⁴³

Hatıra babadan kalma bir âsa, kahramanın ağzından aynen şu şekilde tasvir edilmiştir:

“Yıllardır tuta tuta orada avucunun izleri kalan çizgilerini kurt başının aşınmışlığında ayırabilecek, aralarında babasının avuçiçi çizgilerinden hâtıra izleri bile seçebilecekti; öylesine tanıdı hem de. Kırık budaklardan öylesine tanıdı hem de. Kırık budaklardan biri, ortaya doğru olanı, kırıktı, o kırığı tanıdı gözleri, yere doğru uçtaki sivriceliğin pekiştirme yüzüğünde yer yer paslanmalar püskürmüştü.. onu da tanıdı.”²⁴⁴

Yazar, ele aldığı bir nesneyi okuyucunun gözü önünde canlandırmayı başarmıştır:

“İki Papaz Girne Piskoposunun armağanı diye bir doksandokuzluk yakut tesbih sundu; altın zincire geçirilmiş yakut taneleri gerçekten göz alıcıydı, Lala Mustafa Paşa’yı pek çok sevindirdi. O da karşılığında üzeri sedef kakmalı bir göz alıcı çekmece içinde, mineli ve altın işlemeli bir cep saati yolladı.”²⁴⁵

“Zaman Sarkacı” adlı romanda yazar, Umay Kızın, bir kız çocuğunu dünyaya getirdiği odayı çok detaylı bir şekilde ele almıştır:

“Pembe Hanım Umay onuruna İstanbul’dan getirdiği en değerli eşyasını çıkarmış ortaya: el işlerinin, örgülerin nakışların göz alan güzelliklerini minder yastıklarından sedir üstü arkalıklarına kadar yerli yersiz sermiş sergilemişti. Ana yadigarı bir hilye-i şerifi tam loğusa yatağının başına asmış, sağ duvara cam üstüne el çizimi el boyaması hoş bir Mekke-i Mükerrerme resminin çerçevesini yerleştirmişti. Odada eski

²⁴³ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Sahibini Arayan Toprak, İstanbul-1992, s.365.

²⁴⁴ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Toprak ve Sahibi, İstanbul-1992, s.320.

²⁴⁵ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Bir Dar Kapıda, İstanbul-1992, s.140.

İstanbul'un en eski sandıklarından çıkma bir hava kokuyordu. Yine İstanbul işi bir oyma ceviz sehpanın üstünde billur şekerlerle lokumlar tepeleme doluydu."²⁴⁶

Yazar, tasvir unsurunu bazen tarif yönteminden de faydalanarak, vermiştir:

“Sağında deniz lâciverdin süzülmesindeydi; Tokmak burnuna doğru girintili çıkıntılı bir kıyı yolu Boğaziçini burada karşı kıyı ile daha bir daha bir içiçeleştiriyordu.”²⁴⁷

Yazar,romanda canlı tasvirlerle yer vermiştir:

“Kanduden yeni çıkmıştı, yol üstü bir saz damlı ev, belki de eski değildi; pek eski hiç değildi. Görünüşünde Anadolu damlarının havası besbelliydi. Yolun sola doğru dönüşünde üç beş koca ağacın gölgesine kondurulmuştu. Biraz solunda ahır, samanlık, anbar damları vardı; genişçe bir ev.. daha aşağıdaydı.”²⁴⁸

Oda tasviri çok geniş bir şekilde ele alınmıştır:

“Eşyası da öyleydi.. fazladan diz boyu yüksekliğinde bir kerevetin üstünde yumuşak bir döşek, yastığı yorganı çarşafı ipekli işlemeli bir yatak haline getirilmişti; aynası bile vardı odanın, hem de oymalisından! Ne Ortodoksluğun ne Katoliğin bir tek işareti yoktu... görünüşte dinsiz bir oda... Lâkin kandilin yerleştirildiği köşede bir eski Haç izi nedense ne badalanmış ne boyanmıştı...”²⁴⁹

Mekan tasvirlerinde ise yazar, odalardan ziyade dükkanın iç görünümünü vermeye çalışmıştır:

²⁴⁶ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Sarkacı, İstanbul-1992, s.90.

²⁴⁷ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.104.

²⁴⁸ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.215.

²⁴⁹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Dönümü, İstanbul-1992, s.97.

“Dükkanın daha derinleri pek görünmüyordu; sağlı sollu duvarlarda kocaman hararlar, fiçılar, kocaman küpler aralarında taşınır birkaç merdivenle zaten gözü çekiyordu, zemine sıralanmış daha küçük kap kaçağı gözden kaçırıyordu.”²⁵⁰

Denizlili Avcı Veli Beyin çocukları arasında geçen yarışmayı yazar, oldukça canlı bir şekilde okuyucuların gözleri önüne sermiştir:

“Yarış yeri sınırlarıyla yavaş yavaş ortaya çıkmıştı. Aşağı Kutsovandis Köyünden gelip orman içinden çıkan yolun geçtiği yere kadar koşulacaktı; orada yılanmış bir ardıç vardı, at üstüneyken ancak özengide yükselip el vurabileceğin yükseklikte üç yemeni asılmıştı; biri al, biri mavi yemeniydi, biri de yeşildi. Maviyi alan birinci, alı alan ikinci, yeşili getiren üçüncü sayılıyordu; asılış yükseklikleri de biraz farklıydı yemenilerin.”²⁵¹

Tasvirler bazen de coğrafi unsurlar ile beraber verilmiştir. Bu şekilde tasvirlerle daha bir renk ve canlılık gelmiştir:

“Ay.. yarım idi; dolunayından yiye yiye solmaktaydı da; yine de Kıbrıs’ın maviliği kadifelenmiş göğüne yakışıyordu, göz kamaştırıcı aydınlıklar seriyordu. Aynı mavi aydınlığın kadifemsiliği aşağıya, denize doğru inerek Kazafananın ağaçlığına bir güzel örtü oluyordu; tek tük gece kuşları, tarla fareleri, birkaç kurbağa; Manastırın koyu gölgeli bahçesinde karanlık, özellikle sedir ağaçlarıyla ayaklanmışa benziyordu. Yukarıya, köye doğru pek az ışıklar ağaçların ara yerlerinde, Antuvan öyle zannetti, ölü gözlerini andırıyordu.”²⁵²

Mekan Kıbrıs olunca, yazar daha bir itinalı tasvir kullanmıştır:

“Gittikleri ev, Kara Baba Türbesinden bir sokak önce Lefkoşa Rüşdiyesiyle Yeni Câmi arasına sıkışmış bir ara sokaktaydı. Girişten sonra bir tek kat, damlı evcik vardı,

²⁵⁰ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.138.

²⁵¹ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.56.

²⁵² Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.15.

sundurması çardaklı bir uzantıya duvar boyu, az ötedeki iki katlı hanaya bağlanıyordu; önü bahçeydi.. damlı evciğin ve hanayın ışıklarını vurduğu bahçe alacaklı ışığıyla gizliliğinde sırlanıyordu.”²⁵³

Yazar, kendine has, kişisel bir üslup özelliğine sahiptir. Özellikle olayları bir anda aksetme yerine daha çok sezdirme yöntemini kullandığını görüyoruz. Örneğin Dizdar Halil’in öldüğünü açık bir şekilde yazar romanında belirtmemiştir. Onun yerine Oduncu Kör Bâki’nin yorumuyla Dizdar Halil’in öldüğünü anlattırmıştır.

“Dizdar Halil’in denizi, göğü, toprağı ve geceyi alevlendiren sonunu ya günahlarının bağışı ya geleceğine tutuşmuş bir ışık diye yorumladı, avundu.”²⁵⁴

Yazarın asıl en önemli üslup özelliği ise kendini noktalama işaretlerinde göstermesidir. İki noktanın yanyana kullanımı imlamızda olmadığı halde yazar, devamlı yanyana iki nokta kullanmıştır.

Yazar, iki noktayı en çok hem bir konunun bitiminde, hem de diğer konuya girişte, bir geçiş özelliği taşımak maksadıyla kullanmıştır. Örneğin:

“Mısırdan gelme yılanın sürünüşü ve ışıkları tıslayıp durdu.. kan, eşğin arahğından dışarıya sızdı.” diye bitirip, arkasından;

“..ve yılanlar..²⁵⁵ benim doğduğum.”

Yazar,yanyana iki noktayı,bazen konuya bir düşünce yoğunluğu katmak,bazen de okuyucunun düşüncesine müdehale etmemek için kullanmıştır.

Bu iki noktanın yanyana kullanımını serinin ilk romanına ait olmayıp,serinin bütün romanları için söz konusu bir kullanımdır.

“Kıbrıs’ta ilk defa.. diye düşündü; ilk defa. Fakat yangınlar aman vermedi.”²⁵⁶

²⁵³ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Uyanışı, İstanbul-1992, s.70.

²⁵⁴ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Zaman Dönümü, İstanbul-1992, s.320.

²⁵⁵ Mustafa Necati Sepetçioğlu, Sahibini Arayan Toprak, İstanbul-1992, s.134.

²⁵⁶ Mustafa Necati Sepetçioğlu, a.g.e., s.525.

SONUÇ

Sepetçioğlu, roman dışında hikaye, tiyatro, kültür ve araştırma ve inceleme kitapları ve çocuk kitapları dallarında birçok eser yazmıştır.

Ele almış olduğumuz “Sabır Ağacı” serisi içindeki sekiz romanın dışında da yazarın bir çok romanları bulunmaktadır.

“Sabır Ağacı” romanları yaklaşık İ.Ö. 800’li yıllardan, 1974 Kıbrıs Barış Harekatına kadar ki dönemi kapsar.

Yazar romanlarında milli değerlere ve milli birliğe yer vermiştir. Romanları her ne kadar tarihi roman kategorisinde yer alsada yine de –yazarın kendisinin de SUNUş ADAYIş kısmında belirttiği gibi- olaylar tam bir tarihi süreçte kaleme alınmamıştır. Yani tarih, sadece ansiklopedik bilgilerle sınırlı olmayıp; yazarın da tarihe olan bakış açısına göre yn alır.

Sepetçioğlu, bir tip romancısıdır. Romanlarında ne çıkan en önemli şahışlar derinlemesine işlediği tiplerdir. Örneğin “Sahibini Arayan Toprak” adlı romanında Barnabas bilge bir kişiliği sergiler. Yaseminci Baba ve “Zaman Uyanışı” adlı romanda Kara Baba tiplerini ise Dede Korkut anlayışını veren tiplerdir. “Zaman Sarkacı” adlı romanda yazar, Glmbacı tiplerini ile Anadolu’dan gelen bekar insanları Kıbrısta evlendiren bir aracı konumuna getirir. “Zaman Dönümü” adlı romanda ise Yasemin kendini ailesine ve babadan kalma çiftliğine adayan fedakar bir kadın potresini çizer. “Zaman Uyanışı” adlı romanda ise Arslan Bey -her ne kadar İstanbul’a gitmesindeki asıl amaç oğlunun okuması ve vergi borçlarının silinmesi yatsada- Kıbrıs Türklerinin gelecekteki çocuklarının eğitimini sağlayan efsanevi bir şahış tiplerini ile karşımıza çıkar Rauf Denктаř ve Dr. Fazıl Küçük ise Kıbrıs Türkleri için her türlü iyilikten kaçınmayan tiplerdir.

“Sabır Ağacı” serisi romanlarında mekan genelde İstanbul ve Kıbrıs’tır. Zaman zaman da olayların geçtiği yabancı şehir ve ülke de romana ayrı bir renk katmış,

romanın coğrafyasını genişletmiştir. Ülkelerden İngiltere ve Barcelona şehri buna iki güzel örnektir.

Zaman ^"Sabır Ağacı" serisi romanlarının en önemli unsurudur. Yazar, Mitolojik zamandan itibaren geniş bir tarihi süreci romanında ele alır.

Dil genelde Türkiye Türkçesi'dir. Cümleler genelde uzundur. Devrik cümlelere seride çokça rastlamak mümkündür. "Sahibini Arayan Toprak" adlı romandan iki cümleye bakalım:

"Evagoras ilk defa bir cadının gözünün önünde, kendiliğinden öldüğünü görüyordu. Halbuki daha öğrenmek isteyeceği çok şeyler vardı."

Yazar, fetvalarda ise Osmanlı Türkçesini kullanmıştır. Bu sayede yazar olaylara gerçeğe bağlı kaldığını ispatlamış, bunda da başarılı olmuştur.

Anadolu'nun çeşitli yörelerinden gelen insanların Kıbrıs'ı mekan seçmeleriyle beraber ortaya çıkan çeşitli ağızlara da sıkça yer veren yazar bunda oldukça başarılı olmuştur.

Sepetçioğlu, romanlarının bazı bölümlerinde kahramanlarının ağızından anlatırken, bazılarını ise yazar anlatıcının bakış açısıyla vermiştir. Örneğin "Sahibini Arayan Toprak" adlı romanda yazar, Pygmalion adıyla (Kupi Adasının Kralı) romana giriş yapmıştır.

Sepetçioğlu bu sekiz romanı ile Kıbrıs Tarihini geniş bir perspektiften ele alarak okuyucusuna sunmuştur.

Sepetçioğlu bu sayede okuyucusuna birçok mesaj vermiştir. Örneğin yazar bir devlet adamının nasıl olması gerektiğini, bir toprağa nasıl sahip olunacağını, nasıl oraya yerleşip, vatan edinildiği üzerinde durur. Ayrıca bir toprağın neler olunca sahiplenildiği, neler olunca da elden çıkabileceğini vurgular.

Kıbrısın dün de çok önemli bir konumda iken, bugün de aynı konumunu sürdürdüğünü, Kıbrıs'ın artık bir simge pozisyonu aldığı sonucunu çıkartabiliriz.

Yazar, vermiş olduğu mesaj ve varmış olduğu sonuç bakımından oldukça başarılı olmuştur.

BİBLİYOGRAFYA

- A.Köklügiller – Minnetoğlu : Şair ve Yazarlar Nasıl Yazıyorlar, İst. 1974.
- Aktaş, Şerif : Roman İncelemesine Giriş, Akçay Yayınları, Ank. 1991.
- Alasya, H. Fikret : Tarihte Kıbrıs, Ank-1988.
- Akyüz, Kenan: Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri, İnkılap Kitabevi, İstanbul-1990.
- Bakırcıoğlu, N.Ziya : Başlangıçtan Günümüze Türk Romanı, Yıllara ve Yazarlara Göre Romanımızın Tarihi, Özel ve Değerlendirmeler, Ötüken Yayınları, İst.-1997.
- Baki, Hayati : Tanzimat Edebiyatında Roman ve İnsan; Promete Yayınları. İst.-1997.
- Behçet, Hasan : Kıbrıs Türk Maarif Tarihi (1571-1968) İstanbul-1972.
- Çalık, Ethem : M.N.Sepetçioğlu Hayatı ve Eserleri, (Basılmamış Doktora Tezi), Tez Yöneticisi. Orhan Okay, Erzurum 1993.
- Finn, P.Robert : Türk Romanı İlk Dönem (1872-1900) Olgaç Basımevi, Ankara-1984.
- Gündüz, Osman : Meşrutiyet Romanında Yapı ve Tema I, Milli Eğitim Basımevi, İst.-1997.
- Hayber, Abdülkadir : Halide Edip, Yakıp Kadri ve Reşat Nuri'nin Romanlarında Nesil Çatışmaları; M.E.B. Basımevi, İst.- 1993.
- Kaplan, Mehmet: Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar (Tip Tahlilleri), Dergah Yayınları, İstanbul-1991.
- Kantarcıoğlu, Sevim: Türk ve Dünya Romanlarında Modernizm, Ankara-1988.
- Kudret, Cevdet: Türk Edebiyatında Hikaye ve Roman, İnkılap Kitabevi, İstanbul-1987.
- Manizade, Derviş : Kıbrıs Dün Bugün Yarın, Kıbrıs Türk Derneği, İst. Böl. Yayınları. İstanbul- 1997.
- Moran, Berna: Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış, İletişim Yayınları, İstanbul-1991.
- Okay, Orhan: Batı Medeniyeti Karşısında Ahmed Mithat Efendi, M.E.B. Yayınları, İstanbul-1991.

- Öztuna, Yılmaz : Büyük Osmanlı Tarihi, İstanbul-1974.
- Önertoy, Olcay : Cumhuriyet Dönemi, Türk Roman ve Öyküsü, T. İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara- 1984.
- Özön, M..Nihat : Türkçede Roman; İletişim Yay. İst.- 1985.
- Rausseau, A.N-Pichois, Cl : Karşılaştırmalı Edebiyat, M.E.B. Yayınları, İstanbul-1994.
- Safa, Peyami: Sanat Edebiyat Tenkit, Ötüken Yayınevi, İstanbul-1970.
- Sepetçioğlu, M.Necati: Sahibini Arayan Toprak, Veli Yayıncılık, İst.-1992.
- Sepetçioğlu, M.Necati: Zaman Toprak ve Sahibi, Veli Yayıncılık, İst.-1992.
- Sepetçioğlu, M.Necati: Zaman Yürüyüşü, Veli Yayıncılık, İst.-1992.
- Sepetçioğlu, M.Necati: Zaman Bir Dar Kapıda, Veli Yayıncılık, İst.-1992.
- Sepetçioğlu, M.Necati: Zaman Sarkacı, Veli Yayıncılık, İst.-1992.
- Sepetçioğlu, M.Necati: Zaman Dönümü, Veli Yayıncılık, İst.-1992.
- Sepetçioğlu, M.Necati: Zaman ... Yok!, Veli Yayıncılık, İst.-1992.
- Sepetçioğlu, M.Necati: Zaman Uyanışı, Veli Yayıncılık, İst.-1992.
- Tanpınar, Ahmet Hamdi : 19. Asır Türk Edebiyatı; Çağlayan Kitabevi, İstanbul-1988.
- Tekakpınar, Kemal : Demiray Doğasal, D. Fazıl Küçük, (1906-1984), İstanbul.
- Tural, Sadık Kemal: Kültür, Edebiyat, Dil, Ecdad Yayınları, Ankara-1992.
- : Türk Dünyası El Kitabı, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü, Ankara-1992.
- Tuncer Hüseyin : Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı, Kanyılmaz Matbaası, İzmir-1996.
- Ünlü, Mahir-Özcan, Ömer : 20. Yüzyıl Türk Edebiyatı, İnkılap Kitabevi, İstanbul-1987.
- Yalçın, Alemdar : Cumhuriyet Dönemi Türk Romanı (inceleme). Günce Yayınları, İstanbul-1992.
- Wellek, R-Warren, Austin: Edebiyat Bilimin Temelleri (Çeviren Ahmet Edip Uysal) Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara-1983.
- Meydan Larousse Ansiklopedisi: Meydan Yayınevi, cilt.7, İstanbul-1975.
- Türk Dili Edebiyatı Ansiklopedisi: Dergah Yayınları, Ankara-1955.
- Türk Edebiyatı Ansiklopedisi : S.55. Eylül 86.

Ana Britanica Ansiklopedisi : cilt 8. İstanbul-1988.

İslam Ansiklopedisi : Milli Eğitim Basımevi, Ankara-1948.

Sepetçioğlu, M.Necati ile Mülakat (Mustafa Kutlu, Sevinç Çokum), Türk Edebiyat Dergisi, İstanbul-1977, S:46, s25.

